

PROSVETNI DELAVEC

GLASILO ZDRUŽENJ PROSVETNIH DELAVCEV SLOVENIJE

Štev. 18 in 19

Ljubljana, 25. novembra 1953.

Leto IV.

OB DESETLETNICI USTANOVITVE FEDERATIVNE LJUDSKE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE, KI JE IZPOLNILA STOLETNE ŽELJE JUGOSLOVANSKIH NARODOV, KO JE USTVARILA NJHOVO BRATSTVO IN ENAKOPRAVNOST, KO USTVARJA GOSPODARSKO NEODVISNOST LJUDI IN NARODOV, KO JE Z IZVOLITVIJO LJUDSKIH POSLANCEV V ZVEZNO IN REPUBLIŠKE LJUDSKE SKUPŠČINE PRAV TE DNI SPET POKAZALA SVETU, KAKO SE URESNIČUJE DEMOKRATIČNA LJUDSKA OBLAST,

PROSVETNI DELAVCI LRS

PONOSNI ČESTITAMO K PRAZNIKU REPUBLIKE SVOJEMU LJUDSTVU TER OBLJUBLJAMO SVOJIM POLITIČNIM VODITELJEM, DA BOMO Z VSEMI SILAMI DELALI ZA TO, DA SI NAČELA ZGODOVINSKIH TEMELJEV II. ZASEDANJA AVNOJ TRDNO PRISVOJI SLEHERNI DRŽAVLJAN NAŠE DOMOVINE!

Takrat gre zares

Reforma splošnoizobraževalnih šol, predvsem za vsakega državljan obveznih šol, ki zajemajo mladino od 7. do 15. leta starosti, zavisi od toliko različnih faktorjev, da vseh ali vsaj vseh glavnih prosvetnih delavci nismo sposobni niti dovolj jasno opredeliti, še manj pa v celoti reševati brez izdatne pomoči vse naše javnosti.

Nihče ni zadovoljen z našo današnjo šolo. Ni po volji ne mladini, ne učiteljem in ne staršem. Starši bi želeli imeti šolo, ki bi otroke vsestransko vzgojila in jih naučila vsaj v osnovi vsega, kar bodo pozneje v življenju potrebovali. Učitelji odgovarjajo, da zaenkrat niti šola niti oni še nimajo za to potrebnih materialnih in ostalih pogojev. In mladina? Često je nezadovoljna s kompromisom med tem, kar je lepo povedanega na naslov šole bodočnosti in med tem, kar ji ob današnjih pogojih šola da.

Spiro tega seveda pri predvideni reformi ne gre samo za neke organizacijske spremembe v doseganem šolskem sistemu, temveč si moramo najprej razčistiti pojme o nalogah, ki naj jih rešuje naša šola v bodočnosti. Koreniti, v duhu socialistične ideje revolucionarna reforma naše šole mora torej najprej temeljito razpravljati o osnovnih izhodiščih in o perspektivah vsega svojega nadaljnjega dela.

Izhodišča nam morajo biti predvsem potrebe naše družbene stvarnosti ter objektivni in subjektivni pogoji njenega socialističnega razvoja. Vedeti moramo, da socialistično v naši šoli raste z napredkom socialističnega v materialnih odnosih in v zavesti naših delovnih množic. V našem doseganju razvoja smo v tej smeri že dosegli lepe uspehe. Spomnim naj samo na zadnji volilni govor tov. Kardelja v Ljubljani, kjer je o tem več govoril. Kdor je količjak oborožen z ideologijo znanstvenega socializma, bo v svojem okolišču kaj kmalu začutil klice tega napredka in ga bo vesel. Tem bolj moramo biti tega veseli pedagogi.

Tendenca razvoja naše jugoslovanske skupnosti je skladna s splošno smerjo razvoja človeške družbe. Na področju odnosov med fizičnim in intelektualnim delom teži družba k postopnemu odmiranju težaškega fizičnega dela, katerega vedno bolj nadomešča stroj, ki ga vodi izobražen človek. To tendenco mora zavestno, danim pogojem odgovarjajoče, z vsemi razpoložljivimi sredstvi, organizirano in čim bolj racionalno pospeševati šola. Socialistična šola ima ob tem še širše in globlje naloge, ker delovni ljudje niso več le dodatek k stroju, temveč v isti osebi proizvajalci in v imenu skupnosti gospodarji celotne družbene proizvodnje. Tej drugi nalogi pa bodo naši delovni ljudje tem bolj dorasli, čim bolj korenito bodo obvladovali družbeno ekonomske in prirodne zakonitosti.

Doslej smo bili vajeni — kajti praksa naše šole je bila in je še v mnogih ozirih taka — gledati v šoli predvsem kulturno, ne pa tudi gospodarsko ustanovo. Teh dveh funkcij šole se seveda ne da, niti ne sme ločiti, ker se v dobri šoli vzajemno dopolnjujeta, se med seboj prepletata ter dajeta ob ugodnih materialnih in subjektivnih pogojih najboljše uspehe. Za našo današnjo šolsko reformo se mi zdi posebej

V smislu začasnih navodil o organizaciji in delu posebnih vzgojnih ustanov (PVU), so PVU socialno-prosvetno-zdravstvene ustanove za izboljšanje in razvoj telesnih, duševnih in moralnih lastnosti ter za splošno izobrazbo in strokovno usposobljenost tistih otrok in mladine, ki so zaradi svojih telesnih in duševnih pomanjklivosti ali bolezni, ali vzgojne zanemarjenosti toliko ovirani v svojem razvoju, da se ne morejo izobraževati in vzgajati skupaj z drugimi, povprečno razvitimi zdravimi, oziroma negovanimi otroci in mladino, a so vendar sposobni, da se vzgajajo, izobražujejo in usposabljaajo za primerne poklice.

V šolskem letu 1952-53 smo imeli sledeče PVU:

Za psihično abnormalne otroke 2 zavoda, in sicer Vzgojni zavod Janeza Levca v Ljubljani in Vzgojni zavod v Kamni gorici, dve samostojni šoli v Mariboru in Celju ter 10 nesamostojnih oddelkov s skupno 879 učenci in 43 učitelji.

Za gluhe en zavod v Ljubljani s 155 učenci in 23 učitelji.

Za slepe in močno slabovidne en zavod v Ljubljani s 82 učenci in 17 učitelji.

Za telesno okvarjene (invalidno mladino) en zavod v Kamniku s 60 učenci in 4 učitelji.

Za dolgotrajno bolne in rekonvalescente 4 šole (v bolnici za kostno tuberkulozo v St. Petru pri Novi Gorici, v Gozdu Martuljku, v St. Vidu pri Stični in v Novem Celju) s 340 učenci in 7 učitelji.

Za vzgojno ogrožene in zanemarjene šest zavodov — vzgajališč (v Gradcu v Belokrajini, v Smedniku, v Podsmreki, v Višnji Gori, v Veržuju in v Planini pri Rakeku) s 430 učenci in 41 učitelji.

Poleg teh ustanov sta v coni B STO še dva zavoda in to eden za gluho mladino in eden za psihično abnormalno mladino. Oba imata po 50 učencev in skupaj 9 učiteljev.

Vse te ustanove spadajo v resor prosvete in kulture razen zavoda za invalidno mladino in šol za bolne in rekonvalescentne otroke, ki so v resor zdravstva in socialne politike.

Po gornjih podatkih je bilo v preteklem šolskem letu v teh posebnih vzgojnih ustanovah samo 1856 otrok. Samo poudarjam zaradi sledečega:

V preteklem šolskem letu smo imeli izven PVU, to je izven specialnega izobražbeno vzgojnega procesa na teritoriji LRS:

važno podčrtati prav gospodarsko funkcijo šole, ker je ta trenutno najbolj zanemarjena, čeprav je ena izmed osnovnih nalog vsake, še posebej pa splošnoizobraževalne šole. Premalo se zavedamo, da je naloga šole, na najracionalnejši način presajati v mlajše generacije splošne izkušnje družbene proizvodnje, ker jih s tem ne le ohranja, temveč tudi pospešuje njihov nadaljnji razvoj. S tem dobra šola sočasno pospešuje tudi razvoj kulturnih dobrin.

Kjer šola te družbene funkcije ne opravlja v zadovoljivi meri, tam je deležna javne kritike in sicer tem ostreje, čimbolj se je oddaljila od nje. Meni se dozdeva, da je tu izvor podcenjevanja dela prosvetnih delavcev s strani zborov proizvajalcev, okrajnih ljudskih odborov,

Duševno abnormnih otrok in mladine 2300
gluhih 80
močno naglušnih in z govornimi motnjami 1300
močno slabovidnih 700
invalidnih in bolehnih 650
vzgojno ogroženih in izprijenih 3000
Skupaj 8030

Primerjava teh in prejšnjih podatkov nam pove, da je od vse abnormne mladine v LRS zajeto v mrežo posebnega šolstva:

duševno abnormnih 25 %
gluhih 65 %
močno naglušnih in z govornimi motnjami 5 %
slepih 100 %
močno slabovidnih 5 %
invalidnih in bolehnih 38 %
vzgojno zanemarnjenih in izprijenih 10 %
Povprečno vseh skupaj 16 %

Ti procenti nam povedo, da je slepa in gluha mladina po pretežni večini vendarle zajeta v specialni vzgojni izobražbeni proces, toda močno naglušna, močno slabovidna in logopati pa so še vedno skoro vsi izven tega procesa, prav tako, kakor so izven tega procesa tudi vzgojno zanemarnjeni in izprijeni otroci in mladina.

Dejstvo, da je vključen v specialno vzgojno izobraževalni proces v LRS komaj vsak 6. abnormni otrok, nam pove, da je danes organizacijska mreža posebnega šolstva v LRS na splošno zelo slabo razvita. To je prvi in glavni problem, ki ga moramo pri našem splošnem, kakor tudi specialnem šolstvu najprej ugotoviti in poudariti.

Od osvoboditve do danes moremo sicer zabeležiti uspehe in tudi delno razširitev mreže posebnega šolstva, toda doseženi rezultati so še vedno neugodni, ker nas vključitev v vzgojno izobražbeni proces 16 % vse vzgojno problematične mladine v sistem posebnega šolstva ne more zadovoljiti, ne glede na to, da je bilo pred vojno vključene v ta sistem samo 8 % te mladine.

Tudi pretežna večina obstoječih PVU danes ni v takem štadiju razvoja in funkcioniranja, v kakršnem bi lahko bile, odnosno bi morale biti. Dejstvo je, da je naše posebno šolstvo še vedno nekako odmaknjeno področje splošno izobraževalnega sistema in vsi, ki delamo na tem področju, imamo prepogosto občutek, da je posebno šolstvo samo nekaj privrsek v našem splošnem pro-

svetnoizobraževalnem sistemu, nekaj, kar se obravnava nesistematično, slučajno in površno. Ta periferni odnos do težkega naporega in mnogokrat tudi mučnega pedagoškega dela brez dvoma pomenja pomanjkljivo, če ne celo napačno vrednotenje posebnega šolstva za ustvarjanje socialističnih odnosov do našega delovnega ljudstva.

Delovni kolektivi prosvetnih delavcev na naših PVU žele, da današnji plenum v glavnih potezah seznanim s stanjem v teh ustanovah.

Zavod za slepo mladino

Za specialno vzgojo in izobrazbo slepe mladine imamo Zavod za slepo mladino v Ljubljani, ki je edina tozadevna ustanova v LRS. Ta zavod ima oddelke za predšolsko vzgojo slepih otrok, nižjo gimnazijo in nižjo glasbeno šolo. V zavodu so tečaji za prešolanje pozneje oslepelih, učenci z ostanki vida pa dobivajo specialni pouk v pisavi in čitanju za slabovidne. Za poklicno izobraževanje so v zavodu pletarska šola, gospodinjstva šola, tečaji za slepe telefoniste, tečaji za strojepisje in tečaji za ženska ročna dela. Gojenci obiskujejo tudi eksterne šole, n. pr. učiteljske, višjo gimnazijo, glasbeno srednjo šolo itd. Zavod sprejema slepe in močno slabovidne od 5. leta dalje. Posebnost so slepi otroci z invalidnimi gornjimi okončinami, to je s poškodovanimi prsti oziroma amputirano roko.

V zavodu je nameščena tudi tiskarna za slepe, ki je namenjena Braillovim točkopis. Stroj je daroval za slepe UNICEF. V tiskarni se tiska dvmesečnik Tovarš slepih. Tiskajo ga slepi sami in ga pošiljajo vsem slepim v Sloveniji. Za bodoča leta si je tiskarna načela nalogo, da bo oskrbela vso slepo mladino predvsem s potrebnimi učnimi knjigami.

Za slepe otroke in mladino, ki so duševno normalno razviti, je zadovoljivo preskrbljeno, ni pa šole za duševno normalne slepe ter za slepe otroke epileptike, ker se ti ne morejo šolati in vzgajati skupaj z duševno normalno razvitimi slepimi otroki. Trenutno najbolj pogošča zavod opremljeno delavnico za politehnično vzgojo.

Tako je majhen zapučen zavod, ki je pred vojno živel v Kočevju, z namestitvijo po osvoboditvi v primerno zgradbo v Ljubljani, dosegel velik napredek in razvoj in spada danes med najboljše zavode za slepe v FLRJ. V pogledu visoko kvaliteten učnih metod in uporabi

specialnih učnih pripomočkov po metodah delovne terapije za slepo mladino, je pravcati rehabilitacijski center, za katerega pa je vendar le značilno to, da se v svoji razčlenjeni socialno-pedagoško-zdravstveni dejavnosti že duši na skopo odmerjenem prostoru z ozkimi hodniki, majhnimi sobami, predvsem pa tesnimi delavnicami. Zavod tudi nima primerne dvorišča in parka.

Za vzgojo in izobrazbo gluhih otrok imamo Zavod za gluho mladino v Ljubljani, ki je tudi edina tozadevna ustanova v LRS. V svojem sestavu ima oddelke za predšolske otroke, osemletno šolo in nižjo gimnazijo, šolo za vajence splošnega tipa z učnimi delavnicami za tiskarje, knjigoveze, litografe in kožno galanterijsko obrt. Šola za vajence pa obiskujejo tudi ostali gluhi vajenci s področja Ljubljane. Na zavodu je tudi oddelke za slušno vzgojo, ki je opremljen z najmodernejšo aparaturo, oddelke za učence z ostanki sluha ter logopedski ambulatorij.

Zavod za gluho mladino

Zavod za gluho mladino v Ljubljani je od vseh zavodov posebnega šolstva edini, katerega stavba je bila pred 53 leti zidana za namen, ki mu še danes služi. Ta stavba pa je že majhna in tudi zastarela. Pred 63 leti je bila zidana za 60 gojencev, sedaj pa jih živi v njej 155, ne da bi bila med tem prezidana, dozidana ali kakor koli povečana. Nasprotno, prav v zadnjem času se njen življenjski prostor občutno krči. Dvorišče in park, neobhodno potreben za 155 otrok, socialno zdravstvena gradbena dejavnost postopno zasedajo z bolniškimi paviljoni in ne bo dolgo, ko bo segla po samem zavodu.

V kvalitetnem pogledu je ta zavod na področju surdopedagogike ogromno napravil. Njegov razvoj je bil konstanten in danes razpolaga z bogato razčlenjeno notranjo pedagoško dejavnostjo, kvalitetnim kadrom in nespornimi uspehi na področju vzgoje in izobrazbe gluhih. Zato je treba že danes resno misliti o tem, da bi se ta zavod ne znašel nekega dne pred dejstvom, da je deložiran in da si mora zasilno selitvijo podaljševati svoj obstanek. Že sedaj je treba misliti na tako lokacijo in gradnjo, kjer bo mogoče združiti v enem kompleksu šolo, internat in učne delavnice za vse tri starostne skupine.

(Nadaljevanje na 2. strani)

občinskih ljudskih odborov, upravnih odborov in delavskih svetov v podjetjih ter upravnih odborov kmečkih zadrug itd. »Učiteljski pokret« je pred vojno svoje člane navajal na konkretno družbeno politično proučevanje šolskega okoliša ter je s tem v tistih razmerah do neke mere prispeval k afirmaciji šole v kraju. Tem bolj je to potrebno danes, seveda na višjem nivoju in z zavestnim smotrom razvijanja socialističnih odnosov. Tu se z vračanjem na primitivno ročno delo (zlasti za dečke) — razen do neke mere v nižjih razredih osnovne šole — ne da premostiti dejstva, da so naše šole za to funkcijo materialno in kadrovsko prav malo usposobljene. Eno nedvomno drži, da bo šola odigrala svojo napredno

družbeno vlogo samo in le toliko, kolikor je doumela objektivne pogoje življenja na splošno ter še posebej tiste v svojem kraju in, kolikor gradi na resnično razvojnih silah, ki so v prvi vrsti proizvajalne sile.

Kar sem zapisal, je nepoučnemu lahko le vrsta nedokazanih trditve, ki drže ali pa ne. Gre pa mi za to, da pedagogi s pomočjo dokaznega gradiva utemeljimo, če, kakaj in kakšno šolsko reformo potrebujemo. To se mi zdi še posebej potrebno zato, ker se ne morem otresti vtisa, da postajamo včasih pri odkrivanju vzrokov raznim pojavom že tako plitvi, da se nam kar ne da poglobiti se v kolikaj težji problem, temveč ga nejasno formuliranega nesemo enemu ali drugemu

forumu v pretres, oceno in odločitev.

Spet bo morda kdo rekel, da so to hude besede. Vendar ne pozabimo, da so tudi v forumih le običajni ljudje, ki kot vsi naši delovni ljudje iščejo in odkrivajo boljše in slabše steze, pota in ceste nadaljnega razvoja socializma v naših pogojih. Zato med drugim prav zaradi hudih besed pričakujem čimbolj sproščene razprave ne samo o temi, ki sem jo načel, temveč o vsem, kar je kakor koli v zvezi z njo. S tem bi bila zadnja moja trditev ovržena, pripravljanje šolske reforme pa bi nam vsem odkrilo vrsto dragocenih sodelavcev, ki jih za izpeljavo tako velikega dela potrebujemo.

France Kimovec

(Nadaljevanje
s 1. strani)

Naše posebno šolstvo — referat na plenumu združenj prosvetnih delavcev v Ljubljani

Vzgoja psihično defektne mladine

Za psihično defektno mladino imamo internatsko urejena dva zavoda. Vzgojni zavod Janeza Levca v Ljubljani in Vzgojni zavod v Kamni Gorici.

V Vzgojnem zavodu Janeza Levca je sedaj kombinirana eksterna in interna pomožna šola za duševno nerazvite in zaostale otroke obeh spolov s kapaciteto 50 internih in 80 eksternih gojencev. Pomožna šola ima predšolski pripravljalni oddelki ter 6 razredov osnovne šole s paralelkami. Za predpoklicno težbanje je opremljena le kartonažna delavnica, ki pa ima zelo zastarelo opremo. Zavod je bil odprt leta 1950 v deloma adaptirani starejši stavbi, ki je preje služila drugim namenom. Predvidene adaptacije pa še niso dogotovljene. Na razpolago so še nekateri neadaptirani prostori za delavnice in telovadnico. Za zavodom je tudi tenišče, igrišče in park. Celoten zavod je pretežno namenjen za ljubljanske otroke.

Vzgojni zavod v Kamni Gorici ima kapaciteto 44 gojencev. Gojenci v tem domu so iz področja cele LRS. To so tisti duševno defektni otroci, ki so poleg specialnega šolanja potrebni tudi domače zaščite. Zavod je namenjen v manjši bivši hotelski stavbi.

Po enoletnem obstoju te ustanove se je pokazalo, da stavba ne ustreza potrebam učnega in vzgojnega dela za duševno nerazvito mladino. Tako se za razrede uporabljajo podstrešne sobe, ki po velikosti ne ustrezajo številu učencev, obenem pa te učilnice služijo tudi za bivalnice, ker samo dve dnevni sobi ne zadošujeta za vzgojno in korektivno delo. Zavod tudi nima primerne prostora za učila, ne prostora za ortopedsko telovadbo in splošno fizikulturno udejstvovanje. Ti prostori bi bili z ozirom na izredno slabo telesno razvitost in izredno slabo držo gojencev dnevno nujno potrebni. Zavodu manjka tudi prostor za korekcije psihofizičnih motenj, za kar bi bili potrebni prostori za politehnično usposabljanje učencev. Poleg težav s prostori za učno vzgojne potrebe pa so v tej ustanovi težave tudi z gospodinjstvenimi prostori. Ker zavod nima sušilnice za perilo, je treba v zimskem času uporabljati za to bivalne prostore. Težkoče v tem pogledu pa potencira še veliko število nevrofobov-močilcev. V obstoječem stanju zavod nima pogojev za razvoj. Po mnenju domačega sveta in uprave zavoda je treba misliti na novo lokacijo, da bodo tako zavod kot otroci primaknjeni bliže naši industrijski dejavnosti, kar bo tudi omogočilo vključevanje učencev v ustrezajoče fizično delo. Za to pa je potrebna novogradnja.

V tem zavodu pa se pojavlja še drug problem. Z ozirom na majhno kapaciteto ne more zajeti zavod niti najaktualnejših primerov duševno defektnih otrok, ki so obenem tudi socialno ogroženi. Ravnateljstvo mora dnevno odklanjati prošnje za sprejem, ki prihajajo iz cele LRS, bodisi od skrbstvenih organov, množičnih organizacij ali staršev. Tako ostaja brez šolanja in vzgoje na stotine otrok. Za tekoče šolsko leto v ta zavod ni mogel biti sprejet noben duševno defektni in socialno ogrožen otrok. Ta problem postaja že tako pereč, da je treba nemudoma pokreniti priprave za ustanovitev vsaj še enega vzgojnega doma za duševno abnormno mladino.

Vzgoja duševno zaostale mladine

Za izobrazbo duševno zaostale in nerazvite mladine sta namenjeni Pomožna šola v Mariboru, ki je samostojna ustanova in ima v šolanih 150 eksternih duševno nerazvitih otrok in Pomožna šola v Celju, ki ima 120 takih otrok. Kakor v ostalih ustanovah, tako je tudi v teh dveh šolah osnovna problematika v pomanjkanju učnih prostorov in kadra, kar ima za posledico prenatrpanost razredov, prav tako pa tudi pomanjkanje zaposlitvenih prostorov, kar ima za posledico velike težave pri vključevanju došolanih učencev v izučevanje obriti odnosno v katero koli drugo materialno zaposlitev. Ta problem je celo tako pereč, da postaja dvomljiva celotna vrednost šolskega učno-vzgojnega prizadevanja in uspehov. Ker nobena od teh šol nima svoje lastne stavbe, ampak so nastanjene kot podnajemniki v stavbah normalnih matičnih osnovnih šol, je vsako leto na razporedu nevarnost še nadaljnjega utesnjevanja prostorov zaradi potreb osnovnih šol.

Pomožno-šolski oddelki

Enaka, samo da še počasneje je ta problematika povsod tam, kjer samostojnih pomožnih šol ni, obstajajo pa samo pomožno-šolski oddelki, ki so priključeni osnovnim šolam.

V tej simbiozi so pomožno-šolski oddelki vezani na souporabo učil, ki jih pa samim osnovnim šolam primanjkuje, odnosno jih pomožni oddelki uporabljajo lahko le takrat, kadar jih osnovne šole sa-

me ne potrebujejo. Pomožni oddelki so navadno nameščeni v tesnih prostorih (pisarnah, kabinetih, hodnikih). Tudi proračunsko so ti oddelki vezani na osnovne šole. Proračunska sredstva so običajno prenizka že za same osnovne šole, zato odpade zelo malo za potrebe pomožnih oddelkov. Njihove potrebe pa so večje osobito v pogledu učnih pripomočkov.

Podrejenost pomožnih oddelkov osnovnim šolam se kaže tudi v tem, da mora n. pr. v primeru potrebe po supleturi zaradi obolevnosti razrednika osnovne šole stopiti na njegovo mesto učitelj pomožnega oddelka, svoje učence pa, ker jih je malo, porazdeliti med ostale učence osnovne šole. Posledice takih razmer so, da se učitelji pomožnih oddelkov ne čutijo v dovoljni meri odgovorne za svoj oddelki in tudi sicer nimajo dovoljne perspektive za njegov razvoj.

Pomožni oddelki so po pretežni večini danes kombinirani oddelki z več razredi in zato tudi prenatrpani, kar velja zlasti za večje, osobito industrijske kraje. Tam so ti oddelki pravzaprav že zametki bodočih samostojnih pomožnih šol. Zato je sklep, da se vsi pomožno-šolski oddelki pri osnovnih šolah osamosvojijo in postanejo eno ali več oddelčne samostojne pomožne šole, nujen.

V sektorju specialnega šolstva za psihično abnormne otroke so premalo precizne tudi metode diagnosticiranja duševno zaostalih in nerazvitih otrok. Nezadostne so, površne in nedovoljno preverjene. Svojo nalogo opravljajo pomožne šole le polovično, ker ne razpolagajo z zadostnimi pogoji za politehnično obravnavo svojih učencev, še manj pa z ustreznimi učnimi delavnici za poklicno usposabljanje. Močno različna je tudi praksa, kdo naj se šola v pomožni šoli. Ali samo debilni in lažje imbecilni, ali tudi pedagoško zaostali otroci z različnimi govornimi, bralnimi in pisalnimi motnjami. Poleg tega pa že manjka in še bolj bo primanjkovalo defektologov-oligofrenopedagogov, če bomo hoteli zajeti malo večje število psihično abnormnih otrok.

Študijski center

Da bi se mogle odpraviti vse te napake, obseg dela razširiti in ga kvalitativno poglobiti, je nujno potrebna ustanova v obliki študijskega centra za psihično abnormno mladino. Naloga tega centra bi bila v preučevanju diagnostičnih metod in oblik triaže duševno nerazvitih in zaostalih otrok in mladine, preučevanje korekcijskih in rehabilitacijskih metod dela z učenci do poklicne usmeritve in zaposlitve, prav tako pa tudi specializacija pedagogov, učiteljev praktičnega pouka, negovalnega in vzgojnega osebja za korekcijsko in rehabilitacijsko delo z duševno abnormno mladino ter krajši poglobitveni tečaji za oligofrenopedagoge in ostale prosvetne delavce ter vrsto ustanov za posebno vzgojo.

Ta center bi uporabil vse obstoječe prostore in opremo sedanega Vzgojnega zavoda Janeza Levca v Ljubljani, ki more sprejeti do 130 eksternih šolobveznih učencev. Za politehnične delavnice oziroma za delavnice za korektivno gimnastiko pa bi bilo treba adaptirati do sedaj nedovoljno izkoriščene prostore v stranskih objektih. Vsekakor bo z realizacijo Centra za duševno abnormno mladino v Ljubljani v sodelovanju s ponovno ustanovljenim defektološkim oddelkom na VPS dobila naša oligofrenopedagogika solidno bazo za uspešno delo.

Vzgoja invalidne mladine

Za vzgojo in izobrazbo invalidne mladine imamo Dom invalidne mladine v Kamniku. To je posebna vzgojna ustanova, namenjena tisti mladini, ki je toliko in tako telesno pohabljen, da ji ni mogoče obiskovati normalnih šol, niti bi se v teh šolah ne mogla izobraževati, ker je za to potrebno uporabljanje specialnih naprav in metod. V ta dom prihajajo otroci brez ene ali obeh rok, ali s pohabljenimi rokami, nepokretni invalidni otroci, odvisni od tuje pomoči itd. Tu se izpopolnjuje njihovo šolsko znanje, poleg tega pa se tudi zdravijo in usposablja za razna dela, vse pač v okviru njihovih psihofizičnih zmogljivosti. Tako končajo v tej ustanovi osnovno, pa tudi nižjo srednjo šolo, po vsem tem pa se usposablja tudi za izvrševanje raznih poklicev. Problemi, ki v tej ustanovi nastajajo, so predvsem sledeči: Kje in kako najti zaposlitev za tiste nepokretni, ki so popolnoma odvisni od tuje pomoči, so se pa v zavodu usposobili za razna dela? Kam z gojenci, težkimi invalidi s pohabljenimi spodnjimi in zgornjimi ekstremitetami, ki so dovršili šolo in napravili razne tečaje? Kam z učenci krojaške delavnice, ki imajo hrome noge, ni pa mogoče zanje najti mesta v produkciji, da bi se lahko sami preživljali? Za vsa ta vprašanja pač ne bo druge rešitve, kakor ustanovitev posebne doma, v katerem bi imeli vso oskrbo in se s priučenimi po-

klici sami vzdrževali tako, kakor n. pr. slepi v domu slepih v Škofji Loki.

Dom invalidne mladine v Kamniku pa ima še druge težave. Tako so sredstva za izobraževanje in poklicno usposabljanje invalidnih otrok zelo skromna, skromni pa so tudi prostori, ker se nahaja ustanova v bivšem hotelu, ki še zdaleka ne ustreza zahtevam zavoda za invalide otroke, ne glede na to, da bi mestni ljudski odbor v Kamniku raje videl, da bi stavba služila svojemu prvotnemu namenu.

Vzgoja zanemarljene mladine

Po številu mladine najbolj zastopana panoga posebnega šolstva pa je vzgoja in izobrazba zanemarljene mladine. Delimo jo v dve glavni skupini. V prvo spadajo moralno ogroženi otroci, v drugo pa izprijeni otroci. V strokovni književnosti še ni popolne edinosti o definiciji zanemarljenega otroka. Nejasnost, ki je vladala v tem pogledu pri nas, je bila v glavnem odstranjenosti na raznih medrepubliških konferencah mladinsko skrbstvenih in prosvetnih delavcev tako, da imamo od lanskega leta za zgoraj omenjeni skupini zanemarljenih otrok že označbo.

Po tej označbi je moralno ogroženi otrok tisti, katerega družinski člani in neposredni sosedje, ali družina so vdani pijančevanju, prostituciji, beračenju, potepanju, brezdelju ali storitvi kaznivih dejanj. To je tudi tisti otrok, katerega telesni in duševni razvoj se hote ali nehote po krivdi ali brez krivde staršev v nevarni meri zanemarlja, in sicer tako, da z otrokom grdo ravna, da ga neprimerno kaznuje, da mu ne dajejo potrebne hrane, da ga pohujšujejo s slabimi vzgledi, ali ga celo napeljujejo k potepanju, beračenju, tatvini ali neravnosti. Pri moralno ogroženih otrocih deluje okolica kvarno nanje. Izprijeni otrok pa je tisti, ki je zaradi vzajemnega stika bioloških in družinskih činiteljev oviran v svojem pravilnem intelektualnem in emocionalnem razvoju ter se vdaja brezdelju, potepanju, beračenju in popivanju, prostituciji, seksualni razvratnosti ali storitvi kaznivih dejanj. Izprijeni otrok kaže torej močno in trajno nagnjenje h kršitvam postavljenih predpisov in nanj običajna vzgojna sredstva ne učinkujejo več.

Najbolje imajo to mladino evidentirano skrbniški organi. Po njihovih podatkih je bilo označenih kot moralno ogroženih otrok lanske leto 1190, izprijenih pa 1766, skupaj 2956. Pravijo pa sami referenti, da nimajo zavjete vse zanemarljene mladine in da se absolutno število le suče okrog 4000. To število kažejo tudi šolske statistike. Po obstoječem statističnem gradivu se postavlja trditve, da se število zanemarljenih otrok po osvoboditvi v glavnem ni povečalo, zmanjšalo pa se tudi ni in je ostalo bolj ali manj konstantno.

Po podatkih državnega sekretariata za notranje zadeve LRS in državnega sekretariata za pravosodje upravo LRS je mladinska kriminaliteta v letu 1952 krepko porasla. Iz njihovih poročil je razvidno, da je to naraščanje postopno in da ni samo prehodni pojav. Značilna ugotovitev teh podatkov je tudi ta, da storilci kaznivih dejanj, mlajši od 16 let predstavljajo polovico vse mladinske zločinstvenosti, otroci do 14 leta pa tvorijo 20 % vseh mladotletnih prestopkov. Če pa računamo s tem, da organi notranje uprave obravnavajo le najnujnejše primere deliktov otrok pod 14. letom, pa je ta odstotek dejansko precej večji. Tako tudi pri naši mladinski zločinstvenosti lahko ugotovljamo, da zajema vedno bolj mlajše letnike. To je ugotovil tudi VI. mednarodni kongres svetovne federacije za mentalno higieno, ki je bil avgusta letos na Dunaju.

V letu 1951 je znašala skupna ugotovljena škoda, povzročena s kaznivimi dejanji mladotletnikov 19 milijonov dinarjev, v letu 1952 pa 31 milijonov 659 tisoč dinarjev. Za neugotovljeno škodo seveda nimamo podatkov, prav tako kakor jih nimamo za moralno, ki se z vso verjetnostjo, po svojem velikem obsegu in dalekosežnih posledicah, z materialno niti primerjati ne da.

V sistemu posebnega šolstva so tiste ustanove, ki se bavijo s prevzgojo moralno ogroženih in izprijenih otrok in mladine, vzgajališča. Kakor smo že v uvodu omenili, jih imamo v LRS šest. Skupna kapaciteta znaša 430, kar pomeni, da naša vzgajališča zajamejo komaj 10 % tistih otrok, ki so vzgojno zanemarljeni.

Deško vzgajališče Gradac

Naša najstarejša ustanova za prevzgojo zanemarljene mladine je Deško vzgajališče Gradac v Belokranjini. Njeni začetki segajo sto let nazaj, ko je bila leta 1847 ustanovljena prisilna delavnica »kot policijska hiša poboljševanja«. 36 let so bili v tej hiši pomešani otroci med odrasle kriminalce. Leta 1873 je takratna kranjska deželna vlada

hotela otroke in mladino ločiti od odraslih s posebnim oddelkom z nazivom »poboljševalnica«. Torej iz tega leta izvira ta naslov, ki ga še danes, ne samo preprosti ljudje, ampak tudi izobraženci, in ne redko tudi prosvetni delavci, še vedno uporabljajo v nekako žaljivem tonu za naša vzgajališča. Ločitev poboljševalnice od prisilne delavnice ni uspela, pač pa so se v isto stavbo k odraslim kriminalcem in mladotletnim beračem, potepuhom in brezdomcem doselili še duševni bolniki. Šele z nastopom Frana Milčinskega leta 1909 so se razmere bistveno spremenile. Ni prišlo samo do ločitve zanemarljene mladine od odraslih kriminalcev, ampak se je ukinila tudi poboljševalnica. Namesto tega naziva srečamo prvič nov naziv za ustanovo za vzgojno zanemarljeno mladino pod naslovom »vzgajališče«. To je torej naslov Milčinskega in je v rabi že 44 let.

Vzgajališče je preživelo prvo svetovno vojno še vedno v prostorih iz leta 1847. Ko se je po prvi svetovni vojni razširil opazovalni oddelki bolnišnice za duševne bolezni, so hoteli vzgajališče preseliti v sosednje prostore žrebčarne na Selu, čemur pa se je takratna uprava uprla in vzgajališče se je moralo leta 1931 seliti iz Ljubljane na banovalno posestvo v Ponovici pri Litiji. Na tem posestvu so delali otroci kot cenena delovna sila za 10 par na uro. Tam so ostali 5 let, dokler se ni iz Ljubljane selila žrebčarna, na njeno mesto pa se je v deloma adaptirano stavbo preselilo vzgajališče, ki je bilo izročeno salezijskemu redu. Tam je preživelo drugo vojno. Leta 1945 je bilo v razsulu.

Po osvoboditvi je problem vzgojno ogrožene in zanemarljene mladine nastopil z vso ostrino. Podani so bili takoj načrti, da bi se ustanovilo moderno vzgajališče na Bokalah v Ljubljani, toda kmetijsko ministrstvo je začelo graditi tam ekonomijo. Tako ni bilo drugega izhoda kot ta, da se napravi vzgajališče na Selu, kar se je tudi napravilo.

Velik elan pri graditvi nove socialistične države je prišel do svojega polnega izraza tudi pri graditvi vzgajališča na Selu, namenjenega tisti mladini, ki je bila celo stoletje najbolj zastopljena in tudi najbolj izkoriščana. Vodilno načelo pri ustanavljanju tega vzgajališča je bilo napraviti tako vzgojno ustanovo, ki bo resnično sposobna prevzgojiti vzgojno zanemarljenega in izprijenega mladega človeka v zavednega in koristnega člana nove socialistične skupnosti. Poleg organizacije šolskega izobraževanja, so se za poklicno usmerjanje in usposabljanje ustanavljale učne delavnice. Pogoji za to takrat niso bili lahki. Toda po treh letih naporega dela je vzgajališče na Selu imelo poleg tesne povezave s sosednimi industrijskimi obrati tudi svojo moderno opremljeno mizarsko delavnico s 32 učnimi mesti, mizarsko strojno delavnico s 10, strgarsko s 4, moderno čevljarstvo s 12, krojaško s 16 in veliko novo zgrajeno kovinsko delavnico z 48 učnimi mesti od kovaškega do finomehaničnega oddelka, poleg tega pa še veliko lesno industrijsko žago. Strojni park je obsegal 14 strojev za obdelavo lesa, 8 strojev za obdelavo usnja, 17 šivalnih strojev in 22 strojev za obdelavo kovin, na industrijski žagi polnojarjenik itd. Leta 1948 je bilo v tem vzgajališču poleg 120 gojencev še 8 učiteljev ter 25 kvalificiranih mojstrov in pomočnikov. Učno vzgojno in poklicna izobrazbena dejavnost tega vzgajališča je dala v prvih treh letih svojega obstoja že prvih 24 kvalificiranih delavcev, ki so pred ljubljansko strokovno komisijo položili pomožniške izpite in to 18 z odličnim, 6 pa s prav dobrim uspehom. Pri izpitih so bili ti gojenci boljši od vajencev, ki so prišli pred izpitno komisijo kot učenci drugih obratov in delavnic. V teh učnih delavnicah vzgajališča na Selu so se izdelala po vojni prva učila za naše šole, prvi prototipi igrače ter okrog 2000 komadov pohištva, t. j. postelj, miz, omar itd. vse za opremo takrat na novo se ustanavljajočih raznih vzgojnih ustanov od otroških vrtec do dijaških internatov. Sodelovanje teh gojencev pri gradnji mladinskih prog, pri prostovoljnem delu itd., je bilo zelo koristno.

Iz učno-vzgojnih delavnic vzgajališča na Selu se je potem ustanovila »Tovarna učil«. Vodstvo tovarne je zahtevalo, da se tovarna popolnoma loči od vzgajališča, ki naj prevzame samo internatsko vlogo, kar se je tudi zgodilo, čeprav so bili proti temu postavljeni zelo utemeljeni razlogi od strani pedagogov. Ker tovarna učil krojaške in čevljarke delavnice ni potrebovala, ju je ukinila, stroje pa prodala.

Ob snovanju ljubljanskega oblastnega odbora je bil napravljen premik nekaterih ustanov, ker je nastala stiska za prostore. Tovarna učil si je pod parolo »industrijo Belokranjine« izbrala prostor v Črnomlju, vzgajališče pa so določili mesto tudi v Beli krajini, in sicer v

Gradaški graščini. Tovarna učil pa še ni imela prostorov, zato so jo začeli graditi. Za delavce so bili uporabljeni po pretežni večini gojenci vzgajališča, ki so se za to vozili iz Gradaca v Črnomelj.

Ko je začela Tovarna učil delno obratovati, je bilo v tovarno sprejetih 32 gojencev kot vajencev. To število pa se je vedno manjšalo, ker je tovarna trdila, da so nezmogni, slabega obnašanja in da imajo slab odnos do dela, dokler za gojence vzgajališč ni popolnoma zaprla vrat. Tako je Tovarna učil v Črnomlju pretrgala zadnjo vez z vzgajališčem, ki je ostalo brez učnih delavnic, brez strojev, brez mojstrov in tudi sicer v nevzdržnem položaju, kar je imelo kot neizbežno posledico po pretežni večini negativne vzgojne rezultate. Pobegi iz vzgajališča so narasli na sto primerov v enem letu.

V novem kraju in novih pogojih si je vzgajališče v Gradacu z največjo težavo utiralo pot. Obnovilo je osnovno in strokovno šolo, ki pa je bila prvi dve leti brez pomena, ker zavod ni imel delavnic. Gojenci so bili zaposleni kot poljedelski delavci. Leta 1951 so ustanovili prve začetke za krojaško, čevljarstvo in mizarsko delavnico, toda izključno za ročno delo, ker niso imeli nobene stroja in le primitivno orodje. Sedaj je v vzgajališču 130 gojencev, 4 učitelji ter 4 kvalificirani delavci. To se pravi za 130 vajencev 4 mojstri.

Prav zadnji čas pa je za vzgajališče v Gradacu nastopil spet novo zelo odločen moment. OLO v Črnomlju je sklenil, da to vzgajališče ukine in da v njegove prostore naseli kmetijsko šolo. Tako je vzgajališče v Gradacu pred novo selitvijo.

Vse to se mi je zdelo potrebno povedati zato, ker se je o vzgajališču v Gradacu mnogo govorilo prav med prosvetnimi delavci, seveda predvsem v negativnem smislu, kar se je prenašalo potem na vsa vzgajališča in posredno v marsičem na vse posebno šolstvo. Iz povedanega pa je razvidno, da na pedagoške delavce v teh vzgajališčih, niti na samo vodstvo ustanove kakor tudi na gojence ne pade nobena krivda, ampak je krivdo iskati pri tistih, ki so hoteli doseči uspehe na drugih področjih na škodo vzgajališča. Če bi vzgajališče na Selu pustili v njegovem razvoju po osvoboditvi in ga celo malo podprli, bi danes imeli vzgajališče, ki bi dejansko predstavljalo elitno tozadevno centralno ustanovo, bilo bi sigurno rehabilitacijski center za moralno abnormno mladino in mnenja sem, da bi bilo sposobno vzdrževati se s svojimi lastnimi rokami.

Deško vzgajališče Smlednik

Leta 1946 se je osnovalo Deško vzgajališče v Smledniku, namenjeno osnovnošolski mladini. Nastanjen je v nekdanji Lazarinijevi graščini. Gojenci obiskujejo osnovno šolo, vzporedno pa delajo na polju in pri živini na ekonomiji. V ustanovi je bilo lanske leto 80 otrok moškega spola in 10 učiteljev. Zgrajba vzgajališča samega se od ustanovitve vzgajališča ni izpopolnila in razširila, razširila in izpopolnila pa se je ekonomija, ki danes predstavlja veliko kmetijsko posestvo.

Otroci, ki se uspešno šolajo in vzgajajo in ki končajo osnovno šolo, se napotijo ali k svojem, ali v dijaške domove ali kake druge ustanove, kjer pa to ni mogoče in je prevzgojno delo še vedno potrebno, pa se premestijo tisti, ki so sposobni za nadaljnje šolanje, v gimnazijski tip vzgajališča v Veržej, tisti pa, ki za nadaljnje šolanje niso, so pa že dovolj stari, da se jih lahko vključi v učenje obrti, pa so premeščeni v vzgajališče v Gradac.

Vzgajališče v Smledniku ima z ozirom na svojo lego od vseh vzgajališč najbolj posrečeno lokacijo, osobito za tiste tipe vzgajališč, ki jim je povezanost z industrijskim in kulturnim zaledjem za uspešno prevzgojno delo neobhodno potrebna. Razvoj vzgajališča v Smledniku bi se zato moral nujno razvijati v tej smeri in v doglednem času prevzeti tisto nalogo, ki jo je po osvoboditvi imelo vzgajališče na Selu ter doseči to, kar je bilo tam v načrtu, pa se zaradi omenjenih ovir ni moglo izvršiti.

Danes gre vzgajališče v Smledniku v drugo smer razvoja. S tem, da se je razvijala ekonomija in da so se interesi ekonomije postavljali pred interese vzgajališča, je privedlo do tega, da danes OLO Kranj zavzema do vzgajališča v Smledniku v bistvu isto stališče, kot ga je zavzel OLO Črnomelj do vzgajališča v Gradacu. Kranj je hotel ustanoviti pri vzgajališču v Smledniku kmetijsko šolo za zunanje gojence, kar bi pomenilo, če bi se taka kmetijska šola ustanovila, v bistvu nekoliko počasnejšo a sigurno likvidacijo vzgajališča v Smledniku kot posebne vzgojne ustanove.

Z ozirom na to in še druge okolnosti, ki jih tu zaradi preobširnosti ne moremo navajati, je bil že spomladi lanskega leta sprejet sklep tako od strani republiškega Sveta

Nadaljevanje na 7. strani

DRUŠTVA PROSVETNIH DELAVCEV SO DAJALA OBRAČUN O SVOJEM DELU

OBČNI ZBOR DRUŠTVA UČITELJEV IN PROFESORJEV STROKOVNIH ŠOL V LJUBLJANI

24. oktobra t. l. je imelo Društvo učiteljev in profesorjev strokovnih šol za mesto Ljubljano svoj redni letni občni zbor. Društvo šteje 354 članov, od tega se je občnega zbora udeležilo nad 300 članov. Občni zbor je najprej obsodil krivični sklep ameriške in angleške vlade o izročitvi Trsta in cone A Italiji, obsodil italijanski imperializem in šovinizem. Nato je predsednik društva Pavle Urnkar podal obširno poročilo, v katerem je pokazal, kako je društvo v celoti in še posebej upravni odbor izpolnjeval svoje naloge v preteklem poslovnem letu. Strokovno in pedagoško izpolnjevanje članstva je bilo zadovoljivo, pač pa je bilo nekoliko manj vidno njegovo čisto politično delo. Vendar so društveni člani sodelovali ali celo vodili delo na vseh področjih znanstvenega, kulturnoumetniškega, fizikalnega in dr. udeleževanja tako na terenu in še posebej v okviru šole, torej tam, kjer dela in živi mladina. Društvo si je tudi prizadevalo izboljšati učne načrte, razširiti med članstvo pedagoški tisk, priskrbiti revnim dijakom potrebna življenjska sredstva pri tistih OLO, od koder so ti revni dijaki, po večini otroci kmečkih bajtarjev. Zahteve po izboljšanju gmojnega položaja prosvetnih delavcev so kljub številnim predlogom in resolucijam ostale od lanskega občnega zbora nerešene, t. j. prosvetni delavci nismo dosegli, da se naše delo vrednoti kot enakovredno delu v ostalih poklicih. Končno je občni zbor razpravljati tudi o družbenem upravljanju v šolstvu.

Razpravljanje o poročilu upravnega odbora je bilo prav živahno, nakar je občni zbor izvolil nov upravni odbor in zastopnika v Svet za prosveto in kulturo pri MLO Ljubljana.

Končno je občni zbor na podlagi poročila in na podlagi diskusije o tem poročilu postavil novoizvoljenemu upravni odboru naslednje naloge:

1. da društvo poglobi ne samo strokovno in pedagoško, temveč tudi idejno politično izpolnjevanje svojega članstva. Oblike tega dela naj bodo:
 - a) individualni študij
 - b) centralna predavanja in diskusije na grupnih sestankih,
 - c) predmetne komisije naj ožive in poglobi svoje delo; šolskim upravam naj dajo več pobud pri njihovem pedagoškem in šolskem delu; postavijo naj si konkretne naloge; v svojem okviru naj organizirajo kolektivno pisanje učbenikov in skript ter izdelavo specialnih metodik.
 - d) delo v strokovnih društvih (n. pr. v Društvu matematikov, inženirjev itd.),
 - e) v strokovno izpolnjevanje spadajo tudi poučne ekskurzije. Zato naj se pri društvu ustanovi poseben odbor, ki bi zbiral denarna sredstva za poučna potovanja po Jugoslaviji in počitnicah,
 - f) pri društvu naj se ustanovi tudi poseben odbor, ki naj bi skrbel za povezavo z inozemstvom in nam posredoval njihov način dela ter njihove izkušnje, skušal naj bi dobiti tuj strokovno literaturo in učila in doseči medsebojno izmenjavo v počitnicah,
 - g) za tiskanje učnih knjig, skript in učil naj poskrbi potrebne subvencije.
2. da se društvo v še večji meri prizadeva za pravilne delovne odnose in za pravilno nagradjevanje prosvetnih delavcev v smislu predlogov, formuliranih na 2. plenarnem zasedanju CO Udruženja nastavnika stučnih škola FNRJ v Beogradu 12. in 13. decembra 1952. Ti predlogi so:
 - a) plače prosvetnih delavcev naj se vskladijo s plačami uslužbenec v proizvodnji,
 - b) učna obveznost naj se zniža,
 - c) honorarij naj se razrednišči, kabineti in zbirke, laboratoriji, šol. knjižnice, šol. založbe; za nezdruženo delo po kemikalnih laboratorijih in delavnicah naj se prizna poseben dodatek, ki naj ne znaša manj kot 1000.— din mesečno,
 - d) honorarne ure naj se plačajo 50% več kot redne ure,
 - e) učnemu osebju pri strokovnih šolah naj se omogoči napredovanje v višje zaključne razrede; tudi začetni razredi naj se pomaknejo naprej,
 - f) profesorjem in učiteljem strokovnjakom (inženirjem, tehnikom, komercialistom, učiteljem praktičnega pouka, mojstrom itd.), ki prihajajo v strokovne šole iz proizvodnje, naj se prizna poseben osebni dodatek,
 - g) profesorjem in učiteljem strokovnih šol naj se prizna poseben dodatek 20% na njihove plače v vsakem plačilnem razredu,
 - h) profesorji in učitelji naj se upokojijo v tistem plačilnem razredu, v katerem so se nahajali,
 - i) direktorjem in upraviteljem strokovnih šol naj se zvišajo funkcijski dodatki,
 - j) čl. 19 Uredbe o plačah in nazivih v strokovno-znanstveni stroki naj se ukine; v napredovanju naj se zadrži le tisti, ki je negativno ocenjen,
 - k) periodske povšilice naj se plačajo tudi tistim, ki niso v zaključnem plačilnem razredu, zanje naj veljajo isti pogoji kot v prejšnjih plačilnih razredih,
 - l) pri društvu naj se ustanovi poseben odbor, ki bo imel na skrbi urediti zahteve materialnega značaja,
 - m) da društvo skrbí za vključitev v društvo vseh tistih, ki poučujejo na strokovnih šolah,
 - n) da nudi mladini, ki se organizira na terenu, vso podporo na vseh področjih njenega udejstvovanja, zato naj se člani vključijo v vsa tista društva, kjer dela mladina. Prav tako naj člani sodelujejo pri vzgoji internatske mladine,
 - o) da skupno z ostalimi društvi prosvetnih delavcev rešuje vse tiste probleme, ki so skupni nam vsem,
 - p) da skrbí, da bodo člani naročali in čitali pedagoško literaturo in da bodo sami pisali o problemih strokovnega šolstva v PD, SP, v Zborniku pedagoških članov, Naši študijski šoli, pa tudi v dnevnem časopisu in v strokovnih revijah,
 - q) da skrbí za družabnost med člani, zato naj prireja družabne večere, izlete in podobno,
 - r) da skrbí za revne dijakle in jim priskrbi pri OLO potrebna življenjska sredstva (štipendije, podpore),

9. da začne s sistematičnim proučevanjem psihologije mladine, zlasti vajenske,
10. da ugotovi socialno strukturo in materialne pogoje pri mladini po VS, JS in po srednjih strokovnih šolah,
11. da pritegne člane k študiju učnih načrtov in predmetnikov; to delo naj bi se po možnosti honoriralo. Stevilno tedenskih učnih ur naj ne znaša več kot 30 do 36 ur; kjer to ni mogoče, naj se preide na 5-letno šolanje,
12. da skrbí za demokratizacijo našega šolstva, to je, da si prizadeva, da se tudi v šolstvu čimprej uveljavi družbeno upravljanje (da dobi društvo zastopništvo v Svetu za prosveto in kulturo pri MLO in da se ustanove šolski odbori oz. sveti),
13. da omogoči strokovnemu učnemu osebju počitniško prakso; povezaava s proizvodnjo naj bo tudi sicer čim tesnejša,
14. da nudi večjo pomoč fizikalnim aktivnostim na strokovnih šolah,
15. da podpre prizadevanje RO pri organizaciji in študiju političnega svetovanja,
16. komisija za internate pri društvu naj posveti več pozornosti delu osebja po internatih strokovnih šol,
17. da skuša aktivizirati čim širši krog članstva in ga skuša pritegniti k aktivnemu sodelovanju pri reševanju družbenih nalog, da bi se društvo uveljavilo tudi kot politični faktor v našem družbenem življenju,
18. da sodeluje pri reorganizaciji pomožne inšpekcije za posamezne predmete.

OBČNI ZBOR DRUŠTVA UČITELJEV ZA CELJE-MESTO IN OKOLICE

Je napravil na udeležence močan vtis. Dobili smo pregledno sliko društvenega delovanja v minulih poslovnih dobi. Odbor se je potrudil, da je koristno izpila niti, ki nujno nastajajo ob formalnostih, ki so na občnih zboreh neizbežne. Ker naš list ni namenjen samo enemu društvu, zato naj to poročilo obsega le ono, kar je za delo društva najbolj značilno.

Predsednica tov. Mira Lahova je podala obširno, pregledno in zanimivo analizo izvršenega dela. 445 članov je razdeljenih na 14 aginij, podoborov, ki opravljajo društvene naloge posvema samostojno, toda v nepretrganem stiku z društvenim odborom v mestu. Društvo je s tem našlo najustrežnejšo obliko za sodelovanje vsega članstva. Na skupnih zborovanjih naj bi se obravnavala prečiščena mnenja, strnjena v obvezne sklepe in smernice. Kakor drugod je tudi celjsko društvo skrbelo za ideološki, politični in strokovni dvig članstva. Za strokovno poglobljevanje oziroma za ideološko, razprave, hospitacije in vzorni nastopi. Najagilnejši je bil podobor v Sentjurju, ki je uvedel še to novost, da starši prisostvujejo vzornim nastopom, ob katerih lahko opazujejo uspehe in neuspehe svojih otrok v šoli. S tem se uresničuje idealno stremiljenje po sodelovanju med šolo in domom. Mestno učiteljsko prispeva velik delež pri vzgoji učiteljskega narasaja, ki zani pripravlja vzorne hospitacije in pomaga pri učnih nastopih učiteljskih v mestu in okolici.

Poleg notranjega šolskega poklicnega dela se člani mnogo ukvarjajo s kulturno-prosvetnim delom izven šole. To delo, ki ga opravljajo v veliko ljubše, jim ne nesebično poštvovalnosti, jemlje mnogo časa, tako da lahko rečemo, da delavci učiteljskega sploh ne pozna prostega časa. Le natatno statistika bi mogla prikazati, koliko truda je vloženega v tako podrobno delo. Učitelji se ne le udeležujejo, marveč tudi aktivno sodelujejo v političnih in množičnih organizacijah, v mnogih krajih pa zavzemajo celo vodilne položaje.

Učiteljske sodeluje tudi pri uvajanju družbenega upravljanja prosvetnih ustanov. Zeli si čim tesnejše sodelovanje z ljudsko oblastjo in teži za tem, da bi se ustvarila usodnejša materialna baza za prosveto, hoteč pri tem dvigniti izobrazbeni nivo šole. Brez primernih denarnih sredstev so taka stremiljenja izumorna.

Vzporedno z materialno bazo naj se ustvari boljši materialni položaj učiteljskega, da bo moglo izvrševati velike naloge, ki jih terjajo od njega nova socialistična družba. Slabo situiran učitelj jim ne more biti kos. Primer, ko absolventka Ekonomske srednje šole prejema 5000 din več mesečne plače kakor njen bivši šolski direktor, je zgovoren dokaz za to, da nekaj ni v redu.

Razprava je bila sicer živahna in je osvetlila nekatera vprašanja, ki so zahtevala mnogo pojasnil, vendar se ni dotaknila vseh problemov, nakazanih v predsedniškem poročilu. Izključitev tov. Anu Rusove iz Celja, ker se je shajala z ločenim močem, učiteljem in narodnim izdajalcem-kulturnobundovcem (H. Kodello), je povzročila veliko pozornost. Tov. A. Rajer je omenila nepravilen odnos mladim tovarišev-tečajnikov, ker nekateri še sedaj niso opravili diplomskih in strokovnih izpitov, čeprav imajo bilzanje prirejen poseben trimesečni tečaj kot priprava nanje. K obema dejstvom je tov. ASKere kot predsednik mestnega SPK pripomnil, da bi do izključitve tovarišice iz učiteljskega društva gotovo ne prišlo, če bi bilo članstvo dovolj budno in se zanimalo za moralno kvaliteto svojih članov že ob namestitvi učiteljev od leta 1945. Disciplinsko razsodišče jo je kaznovalo z odpustom iz prosvetne službe. Socialistična družba sicer daje možnost rehabilitacije vsakomur, ki je s svojim delom in življenjem po osvoboditvi pokazal pravičen odnos do nje, nasprotno pa družba ne odobrava, če bi kdo pod zaščito zasluženih lavorik kazal protisocialistični odnos do naše stvarnosti. Glede nepravilnih izpitov nekaterih tečajnikov je treba upoštevati tudi okolnost, da jim je naša družba nalagala morda preveč izvenšolskega dela, zaradi česar niso mogli dovolj skrbeti za svojo izobrazbo.

Tov. Alojz Kozelj je v imenu članstva dal popolno priznanje ljudski oblasti okraja Celje-okolica, ki je z vso prizadevanostjo in velikimi finančnimi žrtvami obnovila 6 požganih šol, uredila in opremila 20 novih učilnic, sedaj pa gradi eno najmodernejših šol v Jurklostru. Tov. Mojca Pečnikova je predložila zboru dve resoluciji, ki terjata odpravo krivic, ki so se pripetile ob prevzemu upraviteljskega materialnega stanovanja, ki ga od leta 1948 dalje uporablja škola. Ščitena zasebna stranka, čeprav je bilo vloženih več pritožb in predlagana ugodna rešitev v obliki zamenjave stanovanj. Obe resoluciji sta bili z odobranjem sprejeti.

Med razpravo je bilo tudi govora o predlagani reorganizaciji društva v obliki delitve na dve ali več društev, kar ima mnogo vzrokov v veliki oddaljenosti mnogih članov od mesta Celja. Vendar je prevladalo mnenje, da bi taka cepitev prej škodovala kakor koristila. Zato je bil občni zbor mnenja, naj se delo v podoborih še bolj osamosvoji in poglobi, njihovi predsedniki pa naj kot člani društvenega odbora tvorijo tesno vez med članstvom in društveno upravo v Celju.

BREZICE, 7. NOVEMBRA

Učitelji in profesorji krškega okraja so zborovali v Brezicah. Vsak okraj ima svoje posebnosti: to že na prvi pogled opaziš, da so med prosvetnimi delavci v večini mladi ljudje; le s težavo jih pripravijo do poseganja v javen razgovor, čeprav se zavedajo njegovega pomena in odgovornosti dela med ljudstvom. Vseh prosvetnih delavcev v okraju je 335, od teh le 87 moških. Na osnovnih in osemletnih šolah jih dela 176, na nižjih gimnazijah 97, na popolni gimnaziji v Brezicah 24. Na srednjih šolah manjka še 11 moči, občutno je pomanjkanje strokovnih sil, 44 jih nima potrebne kvalifikacije (s tem pa seveda še ni rečeno, da svojega dela ne opravijo). Na osnovnih šolah je položaj ugodnejši. Sicer učiteljskega in profsorskega društva ne vodijo stari, vendar bi bilo pravilno, da bi se tudi mlajši uveljavili v našem gibanju in si razdelili delo ter odgovornost. — Proforsko društvo se je lansko leto precej ukvarjalo s pripravo članstva za novi predmet: moralni pouk, zato je povabilo medse zagrebškega univ. prof. Ogrizoviča. Skrbelo je tudi za dvig kvalitete pouka. Vemur se je odbor preveč zanašal na samoiniciativno članstva in je zato zaostajalo delo v strokovnih aktivih. Na splošno pa se je kvaliteta pouka zboljšala in nekatere nižje gimnazije rastejo. Svet za prosveto je prišel do skoraj soglasnega mnenja, da je treba večino podelitve nižjih gimnazij spremeniti v osemletke in jih tako zblizati s kmečkim okoljem in potrebami, obenem pa poskrbeti za to, da ne bo onemogočen prehod v gimnazijo. Vpliv šole na okolico je občutljiv, roditeljski sestanki vzbujajo med ljudstvom večje zanimanje za vzgojna vprašanja. Izmed profsorskih skupin so najbolj delali v Brezicah, Krškem, Senovem in Sevnici. — Učiteljsko društvo upošteva, da je napredek v šolstvu neposreden, tudi delo v učiteljskih vrstah ni dovolj uspešno, zdi se, da se je lani manj študiral, kakor prejšnja leta, skrb za strokovno in ideološko izobraževanje je premajhna. Odnosi med okrajnim svetom za prosveto in društvom so precej razjasnjeni, po dolgi razpravi naj bi se je našel izhod. Sestav Sveta je sedaj boljši kot prej, le seje so preredke, z načelnikom pa člani žele bolj tovariškega razporeda. V prihodnji Svet bo okrajna skupščina izvolila tretjino članov, dve tretjini pa jih bodo poslala društva in organizacije. Ker je v vseh nujno, da delajo prosvetni delavci osnovnih in srednjih šol skupno, se obe društvi združita. Seveda bodo morali profesorji skrbeti, da jim strokovni aktivni ne bodo onemogočili. Za vzdrževanje aktivov jim bo nakazal republiški odbor 10000 din. Za aktivne pa bo moral nenehno skrbeti tudi okrajni Svet s svojimi strokovnimi inšpektorji in sredstvi. Strokovno izpolnjevanje z idejno poglobitvijo je osrednja naloga vsega osnovnošolskega in srednješolskega kadra v okraju. Izredno boleče so materialne zadeve v šolstvu krškega okraja. Poslopja in učilnice so ponekod zanemarjena, učila primitivna, razmerje med posameznimi in funkcionalnimi izdatki v okraju je 79:1. Zato je predsednik upravičeno ugotovil: V takih delovnih pogojih šolstvo ne more doseči primernih učnih in vzgojnih uspehov, pri takem stanju prosvetni delavci ne morejo sami nositi vse odgovornosti. Prosvetni delavci so se zamislili še nad drugo ugotovitvijo: v osnovnih šolah ni izdelalo 23% otrok. Od 1691 učenec, ki niso izdelali, 736 kmečkih in 699 delavskih staršev, 478 pa je med njimi takih, ki niso redno hodili v šolo. O tem vprašanju so sklenili, da ga bodo še temeljito preučili. V maršnem je preteklo leto motila uspešnejše delo boštanjskega zadeva, ki je v zvezi s prosvetnim delavcem mnogo časa in sil za drugo delo. Sedaj, ko je mimo, nam služi lahko samo še v pouk. — V diskusiji je predsednica okrajnega Sveta za prosveto, tov. R. Bohinc, potrdila, da so premajhne postavke v okrajnem proračunu ovirale ugodnejše delo Sveta za prosveto in da so zaradi tega zaostajala tudi napredovanja. V bodoče bo treba poskrbeti, da take nevesčnosti ne bodo zavirale napredka, posvetiti pa bo treba več pažnje tudi pedagoškemu in ljudskoprosvetnim vprašanjem. Za predsednika združenega društva učiteljev in profesorjev si izvolili dosedanjega predsednika učiteljskega društva tov. Tomica.

R.

REDNI LETNI OBČNI ZBOR

Združenja profesorjev in predmetnih učiteljev Slovenije
bo v soboto dne 12. decembra 1953 ob 9. uri v sejni sobi Doma sindikatov
(Miklošičeva 22/I) z naslednjim dnevnim redom:

1. Poročilo odbora
2. Diskusija
3. Poročilo nadzornega odbora
4. Volitve
5. Razno

Občni zbor bo trajal ves dan. Udeležiti naj se ga vsi delegati, ki so bili izvoljeni na letnih občnih zborih društev. Potni stroški gredo na račun RO. Pismenih pozivov delegatom ne bomo pošiljali. Delegati, ki žele prenočiti v Ljubljani, naj to takoj javijo na RO.

Rep. odbor ZPPU

KOBARID

V okraju Tolmin so na letošnjih občnih zborih združevali društva učiteljev in društva profesorjev ter predmetnih učiteljev. To so jim narekovali posebnih pogojev dela v tem okraju. Poleg tega imajo sedaj mesto enega okrajnega društva tri: v Tolminu, Idriji in Kobaridu, ki pa bodo v okrajnem merilu imela nekaj koordinacijski odbor, ki bo reševal probleme vsega okraja.

Vsa tri društva so že imela svoje občne zbore, zadnji je bil 10. XI. 1953 v Kobaridu. Zbrali so se prosvetni delavci iz Breginjskega, Bovškega in Kobaridskega sektorja. Niso kaj posebnega razpravljali. Vendar pa je dalo zborovanje priložnost silko življenja in dela naših članov v tem zelo oddaljenem in od vseh večjih središč oddaljenem okolišču. Jasno pa je bilo videti, da lepo število šol nima urejene niti delno materialne osnove za svoje uspešno delo. Dediščina fašistične Italije je bila skrajno žalostna, v zadnjih letih pa smo odločno premalo žrtvovali v ta namen. Poziv mladim učiteljem, naj bi jim večja kulturna središča odstopala gledališki inventar, ki so ga že sama zavrgla, je menda dovolj jasna slika, ki kaže veliko voljo ljudi do dela, po drugi strani pa tudi skrajno pomanjkanje materialnih sredstev za kulturni dvig ljudstva. — Kot skoraj povsod, so tudi tu padale opazke o slabem odnosu nekaterih občinskih tajnikov do prosvetnih delavcev. Primer občinskega tajnika v Idriji lahko služi za primer takih slabih odnosov, ob katerih se naši mladi učitelji ne počutijo dobro in želijo čimprej iz takih občin. Na koncu zborovanja je učiteljsko izrazilo veliko željo po spoznavanju naše domovine. Prepričan sem, da jim bo, ob lastnem sodelovanju, priskočila na pomoč tudi ljudska oblast in vsi, ki jim je stvar našega šolstva pri srcu.

Z OBČNEGA ZBORA DRUŠTVA VZGOJITELJEV OKRAJA TRBOVLJE

Meseca oktobra smo se zbrale v Hrastniku vzgojiteljice trboveljskega okraja, da bi pregledale delo v preteklem šolskem letu in bi na novem občnem zboru sprejele take sklepe, da bo delo v bodoče vsekakor boljše.

Bilo nas je dvajset vzgojiteljic. Prišle smo iz treh industrijskih središč: Zagorja, Trbovelj in Hrastnika.

Vseh sklepov, ki smo si jih zadale na lanskem občnem zboru, nismo izvršile. Napočeno bi bilo, če bi mimo tega kar tako prešle. Temeljito je treba preprečiti, da bi se isto ponavljalo ob letošnjih skupnih.

V naše društvo smo zajele vse vzgojiteljice. Vse smo naročene na Predšolsko dete, nekatere tudi na Prosvetnega delavca. Udeleževale smo se mesečnih hospitacij v Ljubljani, kjer smo marsikaj videle. Marsičesa pri nas nismo moge izvesti oziroma uporabiti, ker so pri nas drugačne razmere.

Precej slaba stran našega dela je bilo dopisništvo. Lokalnem listu smo že privoščile nekaj dopisov, republiškim in še posebno prosvetnim pa nismo poslane ničesar.

Študirale smo premalo. Res, da nas je na sestankih vedno lovil čas, a to ni opravičljiv izgovor. Vsaka sama zase bi morala več brati. Naši časopisi so pestro in bogati. Saj ni treba toliko časa, da jih vsaj v glavnem preberes.

Izvenšolsko udejstvovanje je bilo zlasti pri nekaterih tovariškah zadovoljivo. Prečala stran je priprava na izpite. V obveznih tečajih smo bile, a to še ni dovolj. Treba bo še mnogo študiranja, mnogo učenja v poznih nočeh, mnogo trdnje volje in železnih živcev, da bomo sposobne stopiti pred komisijo, ki ne mara nezadostno pripravljenih kandidatov. Prav je tako! Kaj bi hodil, če ne znaš Znanosti vse na srce nima pomena. Tu in tam že lahko kaj spustiš, glavna poglavja pa je treba temeljito predelati. Ti nesrečni izpiti! Sirom Slovenije morijo vzgojiteljice in prav tako nas iz trboveljskega okraja. Ne rečem, da ni tu in tam pomanjkljive volje, neresnosti in še drugih negativnih lastnosti. Marsikatera pa ima tudi resne ovire, katerih ni sama kriva in jih ne more odstraniti.

Delo v samih vrtcih je bilo v splošnem zadovoljivo.

In kaj letos? Novo šolsko leto, nov odbor, novo delo, novi uspehi. V naših industrijskih krajih je veliko predšolskih otrok. V sedanje vrte je ni moremo veliko sprejeti. Toda sprejetim dajamo več in bolj kot doslej. Vem, da težav pri delu ne bo manjkalo. Ne naštevajmo jih vedno in vsakomur, temveč jih odpravljajmo same po svojih močeh!

Obe tovarišici iz Ljubljane, predvsem pa še tov. Dolančeva, sta nam mnogo povedali. Poslušale smo ju vse. Treba bo resno pristopiti k delu. Resni so časi, v katerih živimo. Zahtevaajo ljudi in ne omahljive, ki ob vsaki zapreki stokajo in ne vedo nikamor naprej. Me take nismo, a sklenile smo, da bomo delo izboljšale in bo predšolska vzgoja v našem okraju na dostojni višini.

MOZIRJE

Učitelji okraja Mozirje so zborovali 7. novembra. Kot povsod drugod je tudi tu bilo v ospredju materialno stanje šolstva. Precej šol je bilo požganih, delo pa tudi nekaj novih, ki nimajo svojih poslopj. Ostro kritiko je doživela komisija za gradnjo šol, ki z zavlačevanjem zavira gradnjo nove šole v Nazarju, kjer je že eno leto vse pripravljeno za graditev te šole. Pri problemu družbenega upravljanja so jih predvsem zanimala konkretna vprašanja, kako se načelo družbenega upravljanja uveljavlja v praksi. Zato tudi želijo, da bi se uspehi, ki so jih posamezni okraj na tem področju dosegli, objavljali v tisku. Na vsak način pa bi radi dobili v roke konkretnije napotke za svoje delo na terenu. Če upoštevamo, da jih je velika večina mladih, potem je ta njihova želja razumljiva.

Zdi se mi potrebno, da o tem občnem zboru povem še tole. Bo v bodoče le bolj, da vodi občni zbor delovno predsedstvo četudi mladi ljudje. Tako bi se osmili tudi vsi, da član nimajo posebne koraje diskutirati. Novi odbor bo imel dovolj dela. Opravi ga bo pa le ob pomoči vseh svojih članov.

POSTOJNA

Poročilo o dosedanjem delu je podal predsednik društva tovariš Habe. Obsegalo je v glavnem le delo članov iz Postojne. Ko je govoril o avtoriteti zbora odzvali so uveljavljani društva, je obudil, da si to pridobimo sami s pravilnim delom. Delo strokovnih aktivov ni steklo, krive seveda niso samo materialne težave, ki so s tem v zvezi zaradi raztresenosti članov po obširnem terenu. Kljub veliki zaposlitvi na gimnaziji (manjka pravzaprav 5 učnih moči) so člani po večini dosti aktivni v ljudsko prosvetnem delu; povprečno je vsak član aktiven v treh društvih. Od manjših skupin, kot so Pivka, Ilirska Bistrica, Stari trg in Cerknica terjaio krajevne razmere še bolj intenzivno kulturno prosvetno delo, katero bi čisto zastalo, če ne bi bilo učiteljsko gonilna sila vsega dela. Tako so — navajam samo kot primer — v Ilirski Bistrici štirje člani tri do štirikrat tedensko predavali po okoliških vaseh v okviru Ljudske univerze. Reko so, da v okviru delu premalo. Večja javnost in tisk, neopravičeno sodijo o njih (Ljubljana), da so premalo delavni. Načrt za poživitev društvenega dela je pripravil tov. Sušteršič France. Po večkrat na leto bodo skupni občiski na posamezne šole. Prvo uro naj bi bile hospitacije po strokah, nato pogovor o teh, potem strokovna predavanja po aktivnih, sledi bi še pedagoški referat za vse in razprava, popoldanski čas naj bi bil namenjen družabnosti. Vse skupine so živahno posegale v razgovor in so zlasti manjše skupine navdušeno pozdravile nov način dela, saj so pomanjkljivosti v delu one najbolj občutile in so si želele nekaj podobnega, kot imajo učitelji osnovnih šol na svojih sektorskih konferencah. Strokovnemu aktivu postojanskega okraja se bodo pridružili tudi tovariši iz Sežane, sklenili so, da bo prvi obisk v Ilirski Bistrici. Za te obiske imajo že deloma zagotovljena sredstva iz proračuna postojanskega ljudskega odbora. Pravzaprav je bil začetek tega dela že kar ta dan, saj je pred samim občnim zborom tovariš Sušteršič France imel kvaliteten referat o spraevanju in ocenjevanju. Vsi so bili prav veseli ob tem predavanju in so čutili, kako so jim taki skupni razgovori potrebni. Ker je časa za daljšo diskusijo razumljivo zmanjkalo, so sklenili, da bodo razgovor o tem osrednjem problemu nadaljevali na prvem skupnem sestanku v Ilirski Bistrici.

Za novega predsednika je bil izvoljen tovariš Sušteršič France.

SEZANA

Izredni pogoji dela — zaostalost v ekonomskem in kulturnem pogledu, ogromno število najnižje organiziranih šol, izredno visoko število mlade učiteljske v okraju, — sta pravi gotovo dali pečat društvu delu prosvetnih delavcev v sežanskem okraju. Po razcepitvi v društva pred dvema letoma — v društvo predmetnih učiteljev in v društvo učiteljev — sta obdele komaj živeli. Prosvetni delavci na terenu so poleg svojega velikega pionirskega dela komaj vedeli, da društvo obstoja.

Občni zbor, ki so ga imeli 31. X. 1953, je potekal v znamenju združevanja obeh društev v eno, ki bo ob izvoljenem odboru kos velikim problemom, ki na tem področju obstajajo. — Diskusija sama, sprva zelo zapeta in rezervirana, se je razvnela pri obravnavanju domače problematike, razmer po naših šolah in vaseh, dela, odnosov in materialnega položaja našega šolstva. Vendar si človek ne more kaj, da ne bi imel občutka, da je pri naših ljudih le malo preveda malodušja, ki ni v celoti upravičeno. Drži, da delo poteka v tem okraju pod izredno težkimi pogoji, vendar bo potrebno našim ljudem več iniciative, več borbenosti, pa tudi več tovarištvu, ko rešujejo dneva in stalna vprašanja. Po drugi strani pa se nujno postavlja vprašanje temeljite ekonomske pomoči od strane centralnih forumov šolstvu, kakor tudi okraju.

Samo zborovanje je prav lepo počivil referat tov. Jožeta Pahorja iz Ljubljane, ki je kot prosvetni delavec in tamkajšnji rojak prikazal borbo naprednih prosvetnih delavcev v tem predelu Slovenije od leta 1907 pa do leta 1927, ko je bilo do kraja uničeno slovensko šolstvo na Primorskem.

MARIBOR-MESTO

Učitelji Maribora-mesto so imeli svoj občni zbor 21. oktobra. Iz zelo dobrega poročila tov. tajnika društva je bilo razvidno delo društva pa tudi samega odbora. Oboje dokazuje, da so se mariborski prosvetni delavci v veliki večini vključili v delo v svojih okoliših (42 jih dela v odborih SZDL, Društvo žena in Društvo prijateljev mladine, 11 pri Svobodah, 11 v telesnovzgojnih organizacijah, 82 jih dela s pionirji itd.).

Prečiščen del diskusije je bil o družbenem upravljanju našega šolstva in o materialnem položaju našega šolstva. Se razvidno, da se zavzemajo za popravilo krivice, ki se godi našim upokojevcem. To vprašanje so postavili tudi pred predstavnik Maribora v novi ljudski skupščini.

Zanimivi so podatki, iz katerih je razvidno, da v Mariboru pade od celotnega proračuna 35% na šolstvo, kar je prav gotovo dokaz velike skrbi MLO za šolstvo. Ni pa razveseljevalo se razmerje v izdatkih za prosveto: osebni izdatki 72%, skupni materialni izdatki 28%.

Močan poudarek zborovanju sta dala predsednik MLO tov. Ledinek in sekretar MK ZKS tov. Majhen. Dala sta mnogo napotkov in spodbud učitelstvu za delo pri vzgoji naše mladine pa tudi za delo med množicami.

Tov. Ledinek je izrekel zahvalo mariborskim učiteljem za njihovo dedanje delo, kar pomeni lepo priznanje našim prosvetnim delavcem.

SEKTORSKA KONFERENCA

Na sektorski konferenci v Postojni dne 27. X. 1953 se je zbralo učiteljsko osem šol. Razen vzpodbud, ki jih je dobilo pri obeh nastopih in pri pedagoškem referatu tov. Mimi Kosove iz Hraše, sta podala koristne nasvete tudi navzoča tovariša inšpektorja.

Učitelji so grajali, da so vsi enako plačani, dasi delajo učitelji na mestnih šolah od 20–36 ur, na podeželski pa do 36 ur na teden. Za vse te nadure pa ne prejmejo nikake nagrade. Tudi suplenca naj bi bila plačana. Stališče — za več dela več plačila — so vsi zastopali.

VSEM UČITELJSKIM DRUŠTVOM!

Občni zbori vseh učiteljskih društev so zaključeni. Vabimo vsa društva, da takoj pošljejo letna poročila ter zapisnike o občnih zborih. Iz zapisnikov naj bo točno razviden novi odbor (konstituiran) ter delegati, ki bodo zastopali društva na republiški skupščini.

Na letošnjih občnih zborih so se nekatere društva združila. Ta naj začnejo s 1. decembrom z enotnim poslovanjem. (Obdržijo naj žig in ime društva učiteljev.) Do tega termina naj tudi dosednji blagajniki uredijo svoje blagajne.

Vsa društva opozarjamo na termine za anketo o stanju našega šolstva.

DRUŠTVA PROSV. DELAVCEV SO DALA OBRAČUN SVOJEGA DELA

OBCNI ZBOR DRUŠTVA VZGOJITELJEV KOPER

14. XI. t. l. je bil v Kopru občni zbor vzgojiteljskega društva. Občnega zbora so se v lepem številu udeležile vzgojiteljice slovenskih in italijanskih otroških vrtcev, Svet za prosveto in kulturo Koper pa je bil zastopan s predsednikom Sveta, načelnikom ter slovenskim in italijanskim osnovnošolskim inšpektorjem.

Referat na obnem zboru je imela predsednica društva tov. Renar Nada. V političnem delu referata je govorila o vprašanju Trsta in o iredentističnih težnjah Italije. Očrta la je probleme, pred katerimi stoji društvo: kvalifikacija vzgojiteljic z dopolnilnim šolanjem, strokovno in ideološko izpopolnjevanje. Dotaknila se je tudi vprašanja sodelovanja z oblastjo, zlasti pa vprašanje inšpektorja za predšolsko vzgojo. OLO Koper ima 16 slovenskih otroških vrtcev, a nima inšpektorja za predšolsko vzgojo.

Zivahno so diskutirale tako Slovenke kot Italijanke. Razpravljale so o obliki študija in o pomoči, ki jo je dolžno dati društvo tistim vzgojiteljicam, ki se nimajo kvalifikacije. Poudarjeno je bilo tudi, da je dolžnost vsake posamezne vzgojiteljice, najti obliko študija, ki ji najbolj ustreza. Kvaliteta strokovnega dela ni zadovoljiva, zato se bo osnoval strokovni aktiv, ki bo skr-

bel, da se bo metoda in oblika sistematičnega vzgojnega dela zboljšala.

Zastopnik republiškega odbora združenja vzgojiteljev Slovenije je poročal, da RO stremi za tem, da bi se kvaliteta dela stalno izboljševala. V ta namen bo izdal priročnik sistematične predšolske glasbene vzgoje, katerega že pripravlja posebna komisija, sestavljena iz vrst glasbenih pedagogov in vzgojiteljic. Prav tako bo izšel v letu 1954 priročnik didaktičnih iger, katere zbira jo vzgojiteljice širom Slovenije in jih bo posebna komisija ocenila ter razvrstila po skupinah. V semestrskih počitnicah bo RO priredil desetdnevni poglavitni tečaj.

Fredsednik Sveta za prosveto in kulturo OLO Koper je poudaril, da tam kjer so vzgojiteljice delavne in je njihovo delo uspešno, pride do spontanega reševanja vprašanja vrtcev po oblastvenih organih. Italijanske vzgojiteljice pa se bodo morale nujno prilagoditi tudi slovenskemu življu v Kopru. Načelnik Sveta je glede vprašanja inšpektorja za predšolsko vzgojo pojasnil, da trenutno ni mogoče nastaviti odgovarjajočega človeka, pač pa bodo kasneje iz vrst najboljših vzgojiteljic imenovali pomožnega inšpektorja.

V novi upravni odbor so bile izvoljene Slovenke in Italijanke, kot predsednika pa so ponovno izvolili tov. Renar Nada. Naglič Lovjka

IZJAVA DRUŠTVA PROFESORJEV V MURSKI SOBOTO O NEKATERIH ŠOLSKIH PROBLEMII, ZLASTI PREKMURSKIH

Po sklepu občnega zbora Društva profesorjev in predmetnih učiteljev v Murški Soboti dne 24. oktobra 1953 je njegovo članstvo postavilo posebno komisijo, ki je imela nalogo, povezati vse pripombe članov društva, izrečene na dveh sestankih glede na referate in diskusijo na Republiškem plenumu, in jih kot svojo izjavo predložiti višjim predstavnikom sindikalne organizacije in prosvetnih oblasti. K temu ga je privedlo zlasti dejstvo, da so bili nekateri pojavi v soboškem okraju deležni premajhnega zanimanja ali pa so bili prikazani v takvi osvetlitvi, ki je zahtevala popravkov. Vsa naša zapažanja naj veljajo kot prispevek k razčistitvi nekaterih perečih problemov, ki zavirajo nemoteno šolsko delo v Prekmurju.

Glede na izvajanja tov. Ravbarja, da je treba politično delo prosvetnih delavcev poglobiti, je občni zbor ugotovil, da si naša organizacija v tem pogledu kar najbolj prizadeva. Pri tem se je uveljavila misel, da smatramo za politično delo tudi sodelovanje v ljudsko-prosvetnih, telovadnih društvih, kajti prav v le-teh je bilo treba posebej krepko zgrabiti za delo. Tako sodeluje v pevskem zboru SKUD »Štefan Kovač« tretjina proforskega zbora (od 24 — 8), pri orkestru istega društva skoraj petina (5), v političnih organizacijah opravljajo funkcije 4 člani, v pionirski organizaciji 3, vodnika pri »Partizanu« sta dva. Če se upoštevamo sodelovanje pri LP, dramatski skupini, pri raznih dijaških krožkih, se pokaže, da opravijo člani zbora tedensko 101 uro izvenšolskega dela, ne upoštevaje še raznih priložnostnih del. Ako nadalje pomislimo, da so vsi profesorji na šoli preobremenjeni še z nadurnim šolskim delom (večina mlajših moči ima preko 30 ur pouka), postane jasno, kako obremenjeni so vsi predavatelji. Ko premostrivamo to stanje, nam je neumljivo, kako je mogoče, da nam iz Ljubljane ne pošljejo več strokovnih moči. Teh nam na zavodu manjka 5. Od 710 tedenskih ur celotnega pouka je za sedenih z urami ted. učne obveznosti

518. S honorarnimi urami je zasedenih še nadaljnjih 145 ur. Na zavodu sploh ni ženske telovadbe, v nižjih razredih ni pouka risanja, 6 razredov pa nima matematike. Mimo vsega pa poučujejo nekatere predmete strokovno neusposobljene moči. Pri takem cepljenju sil je umljivo, da pouk mora trpeti in da se sile predavateljev prekomerno trošijo. Vrh vsega pa naše ljudsko-prosvetno delo, ki bi moralo prav v Prekmurju posebno cveteti, ne dobiva tiste širine, ki bi jo moralo imeti. Tu je samo ena rešitev: dobiti moramo več profesorjev. Dokler bodo v naših večjih centrih imeli tovariši 18-urno šolsko obveznost za predmete, ki bi zanje pri nas krvavo potrebovali profesorje in si moramo pomagati, kakor vemo in znamo, pri nas delo ne bo steklo tako, kakor bi moralo! Mnenja smo, da bi morali to nevzdržno stanje v Ljubljani takoj odpraviti z odločnimi ukrepi. Mnenja smo, da položaj, kakršen je zdaj pri nas, ni naraven. Ker preti našemu šolstvu nevarnost, je treba stvar urediti s prislilnimi ukrepi. Zavedati bi se že morali, da je Prekmurje potrebno posebno paznje, ker se je najpogostje vključilo v slovensko narodno življenje in da je tu potrebno prosveto postaviti na posebno trdne noge.

Občni zbor izraža tudi svojo nezadovoljnost nad tem, da v začetku šolskega leta ni vse pripravljeno za nemoten potek pouka. Učbeniki so še v natisu, ni zvezkov in ostalega šolskega materiala. Takšen nered vsekakor moti redno delo.

Na svojih sestankih se je članstvo posebej ukvarjalo z vprašanjem, kako doseči čim ožje sodelovanje z Društvom učiteljev soboškega okraja. Gimnazija v Soboti mora postati žarišče šolskega dela v Prekmurju. Na žalost pomožni inšpektorji, ki so obiskovali nižje gimnazije, letos zaradi preobremenjenosti ne morejo na šole. Skušali bomo ugotoviti pomanjkljivosti šolskega pouka in sestaviti predloge za njegovo izboljšanje. V ta namen bomo ustanovili posebno komisijo.

Posebej smo pretresli nevzdržno stanje šolskih poslopij v Prekmurju.

V tem pogledu se je po osvoboditvi storilo malo. Prekmurske šole se morajo stiskati po neprimernih prostorih, v bivših trgovinah, gostilnah (Bogojina, Turmische, Rogascevi, gimnazija v Soboti je že četrto leto nemotana). Pouk se ponekod odvija v več izmenah, ker je prostorov premalo. Tako seveda ni pričakovati boljših uspehov, v tem pa tiči tudi eden izmed vzrokov, da učiteljski kader v Prekmurju ni stabilen. Soboški okraj ekonomsko ni močan in potrebam ne bo mogel sam zadostiti. Potrebne so mu finančne dotacije in pomoč ekonomsko močnih središč.

Najbolj občutna v šolski problematiki Prekmurja je nestalnost učiteljskega zbora. Tako je bil leta od 1. 1945 do danes zamenjan v celoti. S soboške gimnazije se je letos poslovilo 9 profesorjev. Stanje gotovo ni normalno in mu iščejo različnih razlaganj, ki so marsikdaj napačne.

Eden glavnih vzrokov je nedvomno oddaljenost od kulturnih centrov in skrajno slaba zveza z njimi. Tako izgubimo, če hočemo v Maribor k operni predstavi, 2 dneva, izdatkov pa je najmanj za 1500.— din. Zgodi se, da član proforskega zbora v celem šolskem letu ne pride v kulturni center. Jasno je, da takšno stanje vzbuja nezadovoljstvo. Marsikdo bi se rad strokovno izpopolnjeval, pa ne more zaradi pomanjkanja knjižnic in kulturnih ustanov.

Drugi vzrok je v preobremenjenosti. Ker je inteligentov v Prekmurju malo, sloni na njih glavno breme, predvsem ljudsko-prosvetnega dela. Če bi bila mesta na šolah primerno izpolnjena, bi se delo lahko porazdelilo.

Razdrobljenost dela preko dneva onemogoča načrtno izkoriščanje časa in možnost lastnega izobraževanja.

Končno je iskati vzroka za nezadovoljstvo med učitelstvom tudi v slabih ekonomskih prilikah. Stanovanjski problem učitelstva je rešen nezadovoljivo. Soboški profesorji morajo včasih stanovati po šolskih kabinetih in pisarnah, bolniških sobah v internatu.

Prehrana je proti pričakovanju najdražja v Sloveniji. Beg iz Prekmurja bi se dalo omejiti le z ustreznimi ukrepi.

1. Poskrbeti bi bilo treba za stalnost kadra. To pa bo mogoče doseči s centralizacijo nameščenja. Ljudi bi bilo treba nastavljati v Prekmurju za neko določeno dobo.

2. Učiteljski kader je treba razbremeniti in mu olajšati delo. Ni pravično, če morajo neke delati mnogo več kot drugod. Napačno je, da pošiljajo v Prekmurje samo mlade ljudi. Povprečni staž prekmurskega učitelstva je 6 let! Od 24 profesorjev na soboški gimnaziji ima 9 pripravnikov povprečni staž enega leta! Pri njihovi preobremenitvi ni pričakovati, da bi se lahko strokovno izpopolnjevali in rasli. Prekmurje naj ne bo vadnica učiteljev in profesorjev!

3. Kakor je po zakonu bil določen dodatek za osnovnošolske učitelje na oddaljenosti mestih, bi ga bilo treba uvesti tudi za srednje šole, tako tudi v Prekmurju.

Občni zbor je bil mnenja, da so njegovi predlogi dobrosamerni in konstruktivni. Skušajo naj pospešiti razvoj prekmurskega šolstva in omogočiti prosvetnim delavcem v Prekmurju lepše in plodnejše delo, tako pa tudi pospešiti kulturni in politični razvoj slovenske pokrajine, ki ji mora biti posvečena posebna naša skrb. Občni zbor se zavezuje, da bo še nadalje kljub vsem težavam delal in zadostil vsem nalogam, ki jih more opravljati napredna socialistična slovenska inteligenca.

Društvo prof. in predm. učiteljev v Murški Soboti

Za poglobitev vzgoje kolektivne odgovornosti

(Misli ob zborovanju Društva učiteljev Maribor-okolice)

»Vaše delo je izredno težko, čeprav tega mnogi ne vedo razumeti. Velika večina prosvetnih delavcev stoji na čelu naših političnih organizacij.« je med drugim dejal predsednik okrajnega ljudskega zbora Maribor-okolice tov. Skof Stanislav učiteljem na obnem zboru.

Take, danes še precej redke besede vodilnega okrajnega funkcionarja so predvsem priznanje skupnim prizadevanjem, ki jih javni delavci okraja vlagajo v trud za vlogo ljudstva. Zato so tudi odnosi okrajnega ljudskega odbora in njegovega Sveta za prosveto do Društva učiteljev ugodni za dober prosvetno politični razvoj. Društvo je na obnem zboru, ki je bil sicer organizacijsko slabo pripravljen, izvolilo kar tri člane, ki bodo bodisi člani Sveta za prosveto. To bo brez dvoma obnem tudi prava življenjska šola za vzgojo kolektivne odgovornosti, ki primanjkuje šolskim kolektivom, kakor je ugotovilo predsedniško poročilo.

Ker je bilo zborovanje učiteljev izredno poučno za naš splošen položaj, objavljamo nekaj vtisov, iz katerih odsevajo naloge, moč, pomen in pomanjkljivosti kolektivne odgovornosti.

Kakor mnoga društva tako tudi Maribor-okolice ne more uspeti, da bi zbralo anknetne podatke o izvenšolskem delu učiteljev. Pridni in vestni to poglavje evidence podcenjujejo, na račun nedelavnih pa je najbrž predsedniškovo poročilo vsebovalo tudi tole zanimivo ugotovitev:

»Društvo učiteljev ni advokat, ki brani člane zato, ker plačujejo članarino!«

Z bridkostjo pa brez podrobnejše utemeljitve, ki bi morda vsebovala tudi avtokritično slabost, so izvenle besede, da bi brez naše šolske »proizvodnje« tudi gospodarsko produktivno delo, čigar delež pa učiteljem v splošnem ne priznajo, propadalo, saj brez učiteljev proizvajalci ne bi mogli veliko ustvarjati.

Ob tem zanikanju učiteljske produktivnosti, katerega posledice smo v veliki meri sami krivi, so značilne za množico preprišanih neobčutljivosti ugotovitve, da učitelji dajemo premalo pobud in predlogov za razvoj našega šolstva, da čakamo pobud vedno od zgoraj in da smo se lahko miselno navadili samo prevzetni. Ustvarjalnost torej pada.

Ni vse staro slabo! Ko sem nastopil prvo učiteljsko mesto, me je makone-deljski upravljatelj Ivo Čeh znal s posebnim tankim čutom vpeljati v družbo in delo. Odstopil mi je vodstvo pevskega zbora, režije, knjižnice. Povabil me je na prvo učiteljsko zborovanje. — Vse, vse to pa je mnogo drugače od tožbe, da mladi premalo ali nič ne znajo in da če od učiteljev nič ne dobijo, se morajo sami lotiti. Učiteljski kader je na zborovanju ni nihče poglavlje, da novi mladi učitelji niso člani društva.

Vse to so bili negativni odsevi kolektivne odgovornosti. Ko sem bil že prepričan, da bo občni zbor brez posebnega uspeha usahnil, mu je priskočil na pomoč tisk, ki baje noče objavljati, ki zamlčuje, ki je enostranski, krivičen itd.

Kaj je bilo? — V dveh primerih skupna obramba časti in resnice o učiteljih. In debata se je pričela razvenati.

Stara zgodba. Šolski upravljatelj Zgodnje Poljskave, Ivan Vokač — tako je bilo namreč napisano v Večeru — je nakupil 20 kg mila in razširil vojno psihozo. Ozadje pa je sin bivšega kulturnodvorskoga somišljenika, ki je mladenič, učenec s takimi uspehi, da ni imel pojma, kaj je vpis v klasično gimnazijo. Za kuliso pa je mariborska lovška družina, ki po lovu v Poljskavi razpravlja in nasede lažnjivemu natolcevanju v taki meri, da nato eden med njimi napiše članek. Ne vem, ali je popravek objavljen, ne vem, ali bodo odsele novinarji preverjali kočljive podatke, toda izkazalo se je, da so učitelji stanovsko zelo občutljivi, posebno pa se zavzemajo za svoje najboljše ljudi, kar ni vedno slabo. Tako je tudi drugi primer, ko omalovažuje zdravnik i učiteljski poklic i zdravljenje bolnega učitelja, našel enostransko poročevalsko vestnost in zato odpor pri vsem učitelstvu.

Nato pa je prišla na vrsto zadeva šolskega Doma, o kateri do takrat časopisje ni poročalo »Čeprav je Boštjan dojenek nasproti šolstvu«, kakor je izjavil šolski inšpektor. Opis dogodkov je po zborovanju prinesla že »Borba«, zato jih ne bom ponavljal.

Toda učitelstvo se je uprlo proti brezdušnim pedagoškim metodam, čeprav res nekoliko pozno. Ta upor ima dobre strani, kakor kažejo izjave razpravljalcev:

»Bolne je treba zdraviti, ne kaznovati!«

»Domovi morajo imeti najboljše kadre!«

»Nasilnostim in pretinjam se je treba upreti, tudi če roka kakega mogočnega poedinca daleč seže!«

Ob obojanju nepravilnega kaznovanja, česar se vedno nismo znali dovolj temeljito odpraviti, so se razen kratko navedenih razglabljanj razvila še bolj aktualna zanimiva.

Ime najznamenitejšega, ki se je v razpravi neprestano ponavljal, je strah. To je strah za veliko začetnico. Pogledjmo ga!

Popoldne si ogledujemo muzej v Louvru. Le bežne vtise dobimo, saj si v dveh urah izmed 800 sob le bežno ogledamo kakih dvajset sob, hodimo mimo egipčanskih, rimskih, grških spomenikov, ogledamo si še nekaj sob z renesančnimi umetninami in že nas kličejo vratarji, naj zapustimo muzej. Toliko vtisov, da ti ostane v spominu le najvažnejše: Milonska Venera, Da Vincijeva Mona Lisa, ogromne sfinge, bogastvo, ki ga je Napoleon zbiral po vsem svetu in ga nakopičil v Franciji.

Spremlja nas tov. Jean Guillet, novinar. Bil je komandant francoske študentovske brigade v Zagrebu in urednik njihovega lista La brigade. Navdušen je nad našo državno ureditvijo, nad našo mladino. Ko se je vrnil iz Jugoslavije, je pripovedoval resnico o našem življenju, govoril je o predanosti naše mladosti,

Vzgojiteljico v slivniškem Domu je bilo strah, da bi se uprila upravni in njenim metodam. Strah jo je bilo to povedati članom okrajnega Sveta. Otroke je bilo strah, učitelja v Slivnici strah: »Nobeden si ni upal ničesar povedati!« Vsi so se bali drug drugega in če se ne bi nekateri slivniški gojenci slučajno presejeli v Ruše in če ne bi bilo slučajno sproščena izleta in profesorja Ritovca v Rušan, bi nas bilo strah še kar naprej.

Po pravici se je predsednik okraja lahko zgrozil: »Niste verovali v OLO, niste mi zaupali, kako naj nam zaupajo ostali državljani, ki niso prosvetni delavci!«

Nočem obtoževati strahu. Dejstvo je, da se je tovarniška bala in je brezplodna razprava, koga se je bolj bala. In bali so se vsi okoli nje. Ko pa je na zborovanju spregovoril kolektiv, je razjazen izginjaja in zato je občni zbor trajal še kar dve uri nad določenim časom! In v kolektiv, ki ima izredno dobro oporo v oblasti, so bili najbolj prizadeti najboljši: predsednik okraja, predsednik, načelnik, člani in inšpektor Sveta. Saj so dejstva pokazala, da svojim lastnim organom niso zaupali.

In vendar po javnem priznanju navzočih članov okraja in Sveta učitelji uspešno delujejo v šoli in izven nje. Zato pa bo treba kolektivno odgovornost res še temeljito razvijati. Tudi pri pomoči ob premestitvah na težka mesta, pri uveljavljanju mladih učiteljev, pri moralnem pritisku na predmetne učitelje, ki so po dokončanem študiju pozabili, da jih je vzdrževal okraj, sedaj pa dajejo ostavke. Kajti oblast ni pokazala nezaupanja; odstavila je oboženi kader v slivniškem Domu, štela je po krivici napadene v časopisu, daje nagrade in izreka velike pohvale. V takem kolektivu je tudi težko in odgovorno delo lahko.

Pesimim Učiteljskega pevskega zbora, zahvali predsednika Učiteljskega društva odbornikom, toplim besedam predsednika okraja bi se pridružil samo se z eno željo, da naj se tudi terensko delo razvija v kolektivnem smislu, kakor se je občni zbor, da daje pobude za nove uspehe v tisti borbenosti, ki se je osvebodila strahu in nezaupanja. Jz

O DELU PEDAGOŠKEGA AKTIVA V CELJU

Meseca oktobra t. l. je imel pedagoški aktiv v Celju dva delovna sestanka. Na prvem sestanku je predavala tov. Tončka Podjavoršek o uvodu v splošno psihopatologijo. Ker je s svojimi izjavami ter navajanjem praktičnih primerov zbudila v udeleženceh splošno zanimanje za zdrava, bolesta in bolna duševna stanja, bo na sledečem sestanku predavala o duševnih obolenjih.

Tov. Ivo Svarc je poročal o obnem zboru Pedagoškega društva v Mariboru in primerjal opravljeno delo tega društva s pogoji in možnostmi pedagoškega dela v Celju ter ugotovil razlike. Mnenje vseh navzočih je bilo, da je potrebno v Celju zlasti izboljšati kolektivno pedagoško delo, doseči večje sodelovanje pri pedagoškem tisku, vztrajati na rednem prirejanju delovnih sestankov ter družiti vse delavljine pedagoške delavce v smotrnem in organiziranem, problemom vzgojne prakse in teorije ustrezajočem delu.

Drugega delovnega sestanka se je udeležil delegat PD LRS tov. Venceslav Winkler. Vse navzoče je seznanil z delovnim načrtom študijskega dela, ki ga predlaga republiški odbor PD v Ljubljani. V ospredju je zopet študij otroka s sociološkimi analizami njegovega okolja in s prikazom njegovih materialnih in kulturnih pogojev razvoja v družinah in celotni družbi. Razgovor je bil živahen zlasti ob vprašanih vzgoji in izobrazbe, šolanja in dela vajeenske mladine. S temi vprašanji se je začel baviti pred dvema letoma tov. Albin Podjavoršek in ima o tem že zbranega nekaj gradiva. Člani aktiva bodo pripravili in izvedli tudi razgovor z mojstri raznih strok in podjetij o izobrazbi in razvoju vajencev.

Pojasnila glede sodelovanja pri proučevanju gradiva za komisijo za reformo splošno-izobraževalnega šolstva so sprejeli vsi navzoči s polnim razumevanjem. Ivo Svarc

IZ DNEVNIKA

18. julija. Ob pol dvanajsti uri ponoči smo se odpeljali iz ljubljanskega kolodvora proti Franciji. Med potom smo se seznanili s tovariši. Bilo nas je 23: menda 3 Makedonci, 2 Bosanci, 6 Hrvatov, 3 Slovenci in 9 Srbov, bili smo sami prosvetni delavci, profesorji, predmetni učitelji, funkcionarji na prosveti in pri Udruženju. Žal smo le redki obvladali francoščino, večina se je udeležila potovanja brez osnovnega znanja francoščine.

Potovanja po Italiji, Švici in Franciji do Pariza ne bom opisoval. Gledali smo tržaški kolodvor, perona namreč nismo smeli zapustiti, nekake skaute, ki so se odpravljali na taborjenje, benečansko obalo, procesije vesp in cele vasi šotorov in avtomobilskih priklopnih hišic, kjer so preživljali Italijani svoj letni odmor. Lago di Como in Lago Maggiore sta nas s parniki in čolni ter tobogani in kopališči presenetila. Zgovorni italijanski trgovec je hvalil svojo firmo s čipkami, zanimal se je za naše življenje in, ko smo mu pričeli pripovedovati, na vse pretege hvalil našo državno ureditev. Stara gospa se je tudi vmešala v pogovor, bila je celo v Ljubljani. Ko smo jo vprašali kdaj, je odgovorila, da med vojno, ko je prišla za svojim možem. Nehote so nam poromale misli v tisti čas in pogovor je onemel.

20. julija. Pariz! Dolge sive hiše, tovarniški dimniki, tam v ozadju pa sluti velemesto, neskončno dolgo in široko zazidano ploskev. Na peronu nas je čakal g. Roger Ballossier, šef za turizem pri Ligi francoskih profesorjev in učiteljev. Prijazno nas je pozdravil ter nas z avtobusom odpeljal na stanovanje. Sofer, bivši solunski borec, nas je pozdravil v srbsčini. Nastanili so nas v internatu St. Louis na bulvarju St. Michel sredi Latinske četrti. Dolge spalnice so razdeljene z lesenimi stenami v oddelke, vsakdo je dobil svojo sobico s tekočo vodo. V jedilnicah smo se srečavali s študenti iz vsega sveta: Angleži, Avstrijci, Italijani itd. Francoska kosila brez juhe, predjedjo, obilnatimi kotleti in ocvrtim krompirjem, obilne večerje s sadijem, kompoti, majonezami in močnatimi jedmi nam bodo pač dolgo ostala v spominu, prav tako sladki burgundec, ki so nam ga ponujali po 70 din liter. V šivalnicah so nam oprali in zlikali perilo, tople prhe so nas osvežile.

Prvi dan je bil namenjen počitku. V najbližji okolici naj bi se navadili na mesto in promet. Preveč smo bili radovedni, da bi se držali navodil! Kar trikrat smo hiteli peš na Elizabizke poljane. Vrve nje, reke avtomobilov, pisana množica črncev, Kitajcev, tujecev in

Francozov, pa zvečer razsvetljeni vodometi in spomeniki, bogate izložbe, pa spet avtomobili.

21. julija. Na sestanku smo sprejeli načrt, ki ga nam je predložil g. Ballossier ter si pričeli organizirano ogledovati Pariz.

22. julija. Na programu imamo ogled notredamske cerkve in Louvra. Notre Dame z gotskimi stebri (ob katerih nam tov. Milivoj Kranjec razlaga bistvo gotike), mračno cerkevjo in izrezljanimi stebri ni napravila vsaj name takega vtisa, kot sem pričakovala po raznih opisih v literaturi. Vrnila sem se pravkar z maturitetske ekskurzije po Jugoslaviji in bogate cerkve v Solinu, Dubrovniku, Splitu so mi bile še živo v spominu. V zakladnici, kjer so nam kazali žeblje in les s Kristusovo grobo, sem se spominjala podobnih predmetov v dubrovniški zakladnici. Samo ena razlika je bila: naši maturanti so prav z enakim zanimanjem poslušali mohamedanske duhovnika v sarajevski džamiji kot župnika v Dubrovniku — oboje jim je pomenilo kos zgodovine, versko bajko, ki so jo po svoje zaokrožili Alahovi potomci pa tudi kristjani. V Parizu pa nam je uradni tolmač vneto govoril o čudežih, zahteval za ogled vsakega prostora visoko vstopnino, v veži notredamske cerkve sem opazila celo neizogibno stojnico s spominčki, pozlačenimi razglednicami, molitveniki, a oltarju sveče vseh

ne, ki ne dela zase, ampak za bodoče rodove. Kominformovska partija, katere član je bil od svojega sedemnajstega leta, ga je izključila.

23. julija. Iz Bădeckerja se pred odhodom izvem, da je pokopališče du Pere Lachaise nekdanji trg kraljevega spovednika očeta Lachaisea. Danes napravi pokopališče vtis kamnitega mesta, rož med kamenjem skoraj ne opazimo in zato je vtis hladan in težak. Z zemljencev v roki iščem grobove naših znancev: La Fontaine, Musseta, Balzaca, Moliera, Chopina. Ob grobovih komunnardov je polno svežih vencev. Policija jih nalaga na kamione. Prepričati hoče sindikatom tako tiho manifestiranje idej, za katere so padli bojovníki za svobodo.

Ogledamo si krematorij z večnadstropno podzemsko stavbo, ki ima v stene vzdane predale za pepel, na stenah pa imena mrtvih, njihove slike in posode z rožami.

Popoldne smo bili sprejeti na našem poslanstvu. Žal je poslanik na počitnicah. Tov. Segal nas je sicer sprejel, vendar nismo občutili, da smo tu doma.

24. julija. Z avtobusom se peljemo v predmestje Pariza v Suresnes. Tu je najmodnejša francoska šola za slabotne otroke. Imenujejo jo L'école de plein air — šola na prostem. Zgrajena je v naravnem parku sredi dreves, rož in bazenov z vodo. Radovedno ogledujemo ob vhodu velikanski globus, na kate-

S 3. REDNE SEJE SVETA ZA PROSVETO IN KULTURO LRS

Svet za prosveto in kulturo LRS je imel dne 5. in 6. XI. t. l. dvo-dnevno sejo, na kateri je obravnaval razna važna vprašanja s področja organizacije SPK LRS, o socialno-vzgojnih ustanovah, o pravniki o učenju in vedenju na srednjih šolah in ves drugi dan o predlogu proračuna SPK LRS.

Uvodoma je tovariš predsednik dr. Anton Melik poudaril, da je javnost premalo poučena o delu SPK LRS in da je zato potrebna večja povezava z novinarji, ki naj prisostvujejo sejam Sveta.

Po obravnavanju poročila o sklepih 7. redne seje je sledila razprava o poročilu komisije o osnutku uredbe o organizaciji in delu SPK LRS.

Pri pregledu dela posameznih komisij v okviru SPK LRS je bilo ugotovljeno, da so najbolj uspešno delale komisije z nekimi konkretnimi nalogami, zlasti Komisija za učne načrte višjih gimnazij, Komisija za strokovno šolstvo, Komisija za visoke šole itd., manj uspešno pa ostale komisije, ki bi se morale baviti s preučevanjem raznih problemov. Zanimivo je bilo poročilo Komisije za kulturne stike z inozemstvom, ki si je sestavila interni pravilnik za razdeljevanje deviznih sredstev, da se v bodoče prepreči preveč stihijno razdeljevanje.

V bodoče naj bi se ta sredstva razdeljevala po potrebah za sledeče namene:

1. Štirikrat desetmesečno štipendiranje za strokovno izpopolnjevanje mladih znanstvenih kadrov v inozemstvu, za kar so bile do sedaj na razpolago le tuje štipendije.

2. Podpore že formiranim mladim znanstvenim delavcem za krajše (enomesečne) bivanje v tujini.

3. Udeležba na raznih kongresih in razstavah v tujini.

4. Znanstvene informativne ekskurzije v tujino.

Svet je nato potrdil notranjo organizacijo aparata SPK LRS. Razporeditev delovnih mest je naslednja: 1. Sekretar in pomočnik sekretarja, 2. Oddelek za šolstvo z načelnikom, s sedemnajstimi inšpektorji in štirimi referenti, 3. Odsek za znanost, 4. Odsek za umetnost, 5. Referat za kulturne stike z inozemstvom, 6. Gospodarski oddelek in 7. Oddelek za splošne posle. Najmočnejši je Oddelek za šolstvo, v katerem so inšpektorji za zgodovino in zemljepis, biologijo in kemijo, matematiko in fiziko, slovanske jezike, tuje moderne jezike, osnovno šolstvo (dva), predšolsko vzgojo in domove, industrijske in srednje strokovne šole, vaješke šole, gospodinjke, gospodarske in kmetijske šole, družbeno in moralno vzgojo in filozofijo, posebno šolstvo, predvajaško vzgojo, telesno vzgojo (dva) in pedagoško didaktično analizo in evidenco. Referenti so za naslednja področja: za personalno evidenco, za strokovno pomoč kadrom, za strokovno šolstvo in za posebno šolstvo. Skupno z administrativnim osebjem šteje aparat SPK LRS 56 oseb.

Upravičeno so člani Sveta negodovali nad osnutkom uredbe o organizaciji, upravljanju in financiranju socialnih ustanov. Ta osnutek, sestavljen v zveznem merilu, šteje kot socialne ustanove tudi številne ustanove, ki imajo predvsem vzgojno izobrazbeni značaj, tako vrtec s prehrano, sezonski vrtec s prehrano, dnevni dom za šolarje, internate, oz. dijaške domove, vzgajališča, vzgojne zavode za duševno zaostalo mladino, zavode za slepo mladino, zavode za gluho mladino in zavode za invalidno

mladino. Mnenje Sveta je, da se te ustanove ne morejo šteti v isto vrsto za raznimi socialno-zaščitnimi in socialno-zdravstvenimi ustanovami, skratka, da jih ne moremo obravnavati samo kot socialne ustanove, temveč le kot *socialno-vzgojne ustanove*. Zato je potrebno, da pri njih upravljanju sodelujejo tudi prosvetni organi in da se posveča več pažnje strokovni kvalifikaciji osebja. Poleg tega je bil Svet mnenja, da je treba o tem obširneje diskutirati in da naj neka tozadevna zvezna uredba ima le okvirni značaj, vse podrobnosti pa naj prepusti republikanski zakonodajni.

Na soglasno odklonilo stališče Sveta je naletel tudi osnutek pravilnika o učenju in vedenju na srednjih šolah. Svet je bil mnenja, da pravilnik v taki obliki ne more imeti pravega vzgojnega značaja, ker vsebuje preveč preten in boleha na pomankljivi dikeji in sistematiki. Posebna komisija bo skupno z aparatom Sveta sestavila nov osnutek, ki naj bo krajši kot dosedanj, dostikrat še iz sholastike izvirajoči pravilnik. Vsebuje naj samo glavna načela, ki naj uravnavajo učenje in vedenje naših dijakov po naprednih pedagoških in etičnih principih.

Za zaključek prvega dne, je Svet potrdil še pravilnik o honoriranju članov izpitnih komisij za strokovne izpite.

O predlogu proračuna za l. 1954 je poročala posebna komisija, izvoljena prvi dan zasedanja. Proračun zajema delovanje samega SPK LRS, kakor tudi naših visokošolskih znanstvenih in kulturnih ustanov. Predlog za l. 1954 je za ca. 310 milijonov dinarjev višji od porabljenih kreditov v l. 1953. Tako bi znašale potrebe, izkazane v osnutku proračuna 802 901 534 milijonov dinarjev. Če odštejemo 10 % pribitek, zaradi novega načina plačevanja socialnega zavarovanja, gre za ca. 290 milijonov učinkovitega povečanja ali za 61 %. Pri tem gre za ca. 50 milijonov povečanja na račun osebnih izdatkov (ca. 100 %), za ca. 80 milijonov din pri materialnih izdatkih (za ca. 160 %) in za ca. 180 milijonov din pri funkcionalnih izdatkih (ca. 60 %). Pri poviških za materialne in funkcionalne izdatke prihajamo v nasprotje z navodili, da naj proračun za l. 1954 ostane v mejah letošnjega. Zato je treba merodajne faktorje opozoriti na popolno upravičenost izkazanih potreb. Pri materialnih izdatkih je treba namreč upoštevati predvsem povišane postavke za vzdrževanje zgradb, kar se je doslej povsem zanemarilo, dalje postavke v zvezi z povišanimi najemninami in nujna potreba dopolnitve inventarja zlasti na univerzi in TVŠ. Funkcionalne postavke pa je treba povišati predvsem zaradi nemotene nabave vsaj najpotrebnejših strokovnih knjig, učil, laboratorijskega materiala, aparatur itd.

Že na 6. kongresu ZKJ je bilo ugotovljeno silno slabo materialno stanje našega šolstva in poudarjeno, da je treba temu od pomoči. Prav tako je tov. Moša Pijade v svojem članku o svobodnem vpisu na univerzo in druge visoke šole opozoril na to, da je treba zagotoviti potrebna materialna sredstva. Naloga Sveta je, da se zato za predlagani proračun tudi bori. Izvoljena je bila posebna komisija, ki bo državnemu sekretariatu za proračun dajala potrebne utemeljitve in pojasnila, poleg tega pa bo treba tudi javnosti prikazati potrebe posameznih ustanov in vso škodo, ki bi nastala, če bi proračun za materialne in funkcionalne postavke ostal v dosedanjih mejah.

vtisom glasbe — fantastične oblike, ornament, ki predstavljajo ples, šport, prizore iz sanj. V risalnici je peč za žganje gline in otroci izdelke iz gline sami žgejo. Zal ni nobenega učitelja na šoli, zato si ogledujemo le sobe, o načinu pouka le ugibamo. Od tovarišice administratorko izvem, da so otroci v šoli od 9—11 in od 14—16. Za zelo nizko ceno lahko dobe kosilo ter ostanejo tako do večera v šoli. Šolske knjige in šolske potrebščine dobe otroci brezplačno.

Tovariš Ballossier pripoveduje, da so najmoderneje šole prav v predmestjih, kjer so navadno župani predstavniki socialistov, ki skrbijo za šole, za otroške domove in igrišča, za zdrav naraščaj.

Popoldne smo si ogledali razstavo impresionistov. Ob slikah Renoir-a, Van Gogha, Pissara, Moneta nam je tov. Kranjec razlagal bistvo in nastanek impresionizma.

25. julija. Čeprav je opera zaprta, nam Liga izposluje dovoljenje, da si ogledamo poslopje.

Pri večerji imamo danes gosta gospoda Roussella, profesorja filozofije na univerzi. Gospod profesor se hitro vživlja v naš kolektiv, kmalu živahno razpravljamo o francoski šoli. Preselimo se na dvorišče, kjer imamo navadno sestanek. Zanimava nas pouk moralne vzgoje v Franciji. Gospod profesor govori o zgodovini šolstva v Franciji, o vplivu cerkve na šolo, o ustanovitvi Prosvetne lige

Ob samem pretresanju predloga proračuna je Svet kritično ugotovil tudi nekatere postavke, za katere se mu zdijo predlagani poviški previsoki. Glede stroškov za reprezentanco je treba poudariti, da so sicer nujno potrebna sredstva, ki naj našim znanstvenim in visokošolskim ustanovam omogočijo sprejemanje tujih strokovnjakov v zvezi z raznimi strokovnimi predavanji, kongresi itd. Pri tem pa ni treba trošiti denarja za razne bankete, zakuske itd.

Razprava o proračunu se je ponovno dotaknila tudi izredno težkega materialnega položaja naših osnovnih in srednjih šol, zlasti v pasivnih okrajih. S tem v zvezi bo treba začeti s široko akcijo, da bodo posamezni okraj posvetili dovolj pažnje šolstvu ob priliki sprejemanja svojih proračunov in da se bo ustvaril neki fond za pomoč šolam v pasivnih okrajih.

Ob zaključku seje je Svet potrdil rokopise nekaterih učbenikov in iz-

volitev nekaterih univerzitetnih profesorjev. Profesorjem jezikoslovcev, ki poučujejo angleščino na srednjih šolah in za to nimajo potrebnih kvalifikacij, je odobril polaganje diferencialnega strokovnega izpita pred izpitno komisijo za profesorje strokovne izpite.

Svet je obsodil ustanovitev petega razreda gimnazije v Zagorju, ker je to proti svoječasnim sklepom Sveta, za nižjo gimnazijo v Kranjski gori pa je odobril samo ustanovitev 1. razreda, dokler ne bodo ustvarjeni vsi potrebni pogoji za nadaljnje tri razrede. Razprava o tem je ponovno pokazala nujnost vsaj neke časne uredbe o ustanavljanju šol, ker dnevna praksa kaže, da ravno okraj precej samovoljno, včasih celo proti sklepom Sveta. Pri tem ne gre za neke centralistične tendence Sveta, temveč za to, da se zagotovijo ob ustanavljanju novih šol vsi potrebni materialni in strokovno pedagoški pogoji pod enotnimi vidiki. S.

KDO JE V KRIZI?

Pedagoški delavci, pa tudi naša širša javnost, smo v zadnjih letih o »Sodobni pedagogiki«, ki je naša vodilna pedagoška revija, spregovorili le malo besed. Največ smo razpravljali morda na naših občnih zborih, pa še tam v glavnem o številu naročnikov, o nerednem plačevanju in podobno. O vsebinski vrednosti revije, o tem, kako vrši revija svoje poslanstvo, pa smo slišali in dali le malo kritik in predlogov, še manj pa storili, da bi imeli moralno pravico izreči odkrito in po potrebi tudi ostro kritiko. Toliko več pa se je o reviji šušljalo. Mislim, da ne bom zagrešil nobene netaktnosti, če povem, kar je danes javna tajnost med prosvetnimi delavci: da mnogi »Sodobno pedagogiko« sicer imajo, da pa ni privlačna in je morda niti ne prečitajo, ker njihov želji in potreb ne zadovoljuje. Zaradi tega gotovo ne bo v škodo, če odkrito ugotovimo nekatere stvari in si natočimo čiste vode, ko se bližamo zopet zaključku poslovnega leta, ker nam bo zadnja številka prinesla verjetno samo še gradivo, ki je bilo obravnavano na seminarju za moralni pouk.

Oglejmo si najprej nekatere podatke. Med naročniki »Sodobne pedagogike« je 577 osnovnih šol, 166 gimnazij, 165 ostalih ustanov, ter 1982 prosvetnih delavcev — od teh je samo 160 profesorjev. Naročnino je do 30. junija letos plačalo celotno 639 naročnikov, polletno 291 naročnikov. Člankov je bilo doslej priobčenih 29, od tega jih je dobilo uredništvo 18 iz Ljubljane, 8 iz Maribora, 1 iz Celja, 1 iz Zagreba in 1 iz našega podeželja.

Tako, to so številke. Ilustrirajmo jih še malo! Vseh osnovnih šol imamo v Sloveniji ca. 1200, gimnazij pa ca. 200. Med naročniki je 8 % profesorjev, velika večina vseh ostalih so učitelji. Od vseh člankov pa so se le štirje — in še to krajši, bavili s problematiko osnovne šole. Od skupnega števila 2890 izvodov gre preko 80 % na osnovne šole oziroma v roke osnovnošolskega učitelstva.

Številki in podatki je dovolj za izhodišče našega razpravljanja in globoko razmišljanje o krizi, v katero je zapadla »Sodobna pedagogika«. Najprej se odpre pred nami problem: kako je mogoče, da dobra polovica naših osnovnih šol sploh ni naročnik »Sodobne pedagogike«, pa tudi ne ostalih naših pedagoških revij in listov? Vemo, da se morajo naše podeželske šole marsikje boriti za sredstva za nabavo najosnovnejših potrebščin. Vendar pa je dejstvo, da ta ali ona šola ni imela sredstev, ali da ni čutila potrebe po

pedagoškem tisku, vse prej kakor v čast tistemu ali tistim, ki so to zakrivali. Na gimnazijah je stanje sicer boljše, vendar pa je še vedno nad 30 gimnazij brez revije. Druga značilnost je v tem, da so v veliki večini »privatni« naročniki učitelji — profesorji pa le v zelo malem številu kljub temu da — kakor je lahko ugotovil vsak naročnik sam — obravnava revija v pretežni večini problematiko srednje šole. O kakšnih boljših materialnih pogojih učitelja, ki bi vplivali na naročanje revije, najbrž ne moremo govoriti. Zato bo gotovo držala ugotovitev, da je to vprašanje zavesti ljudi in odnosa do našega poklicnega dela in njegove problematike.

Najbolj kritično pa je za nas kot pedagoge in prosvetne delavce sploh — vprašanje prispevkov za revijo. Od skupnega števila 29 so jih dala mesta, v glavnem Ljubljana in Maribor 28 — vsa ostala Slovenija pa komaj enega.

Prav v tem pa je izhodiščna točka za krizo v »Sodobni pedagogiki«. Ljudje pravijo, da ne najdejo v reviji nobene opore in pomoči za svoje praktično delo. Mnogi krivijo uredniški odbor, da hoče revijo nasilno vzdrževati na neki problematični previsoki znanstveni višini, ki povprečnemu delavcu na šoli ni dostopna, ali pa je problematika, katero obravnava, celo preveč odmaknjena od naše stvarnosti in življenja. Toda ta »bolezen« uredniškega odbora ni od danes ali včeraj. Resnici na ljubo moramo priznati, da se vleče že vsa leta po osvoboditvi. Morda je danes, ko smo vedno močnejše povezani z živim življenjem, postala zaradi tega samo nekoliko vidnejša, razen tega pa so praktični delavci na terenu začeli na slabosti bolj živo reagirati.

Tako se približamo samemu bistvu problema, ki je v tem, da kriza ni samo v »Sodobni pedagogiki«, temveč tudi v nas samih. Noben uredniški odbor, pa naj bodo v njem še tako dobri in sposobni ljudje, ne bi mogel revijo izboljšati, če nima sodelavcev in prav teh »Sodobna pedagogika« nima dovolj. Vsaj takih ne, ki bi prinašali živo problematiko prakse, vse tiste uspehe in neuspehe, težave in dosežene rezultate, katerih je na naših šolah vse polno, ki naše profesorje in učitelje pogosto razburjajo, ali pa jim tudi prinašajo globoko notranje zadovoljstvo. Marsikdo z navdušenjem govori o svojem delu, ko pa bi naj to napisal — ne, tega pa ne. Učeno tega ne znam napisati. V redu! Gre za učeno, za znanstveno utemeljitev trditve, dokazov, reševanje nekega problema, ki je odprt in pogosto zelo boleč za sto in sto praktičnih delavcev. Tu so pedagogi — teoretiki, ki te bodo »zdelali«, da bo grdo.

Recimo, da bi se pa ljudje vendarle odločili in zasuli uredniški odbor s kopico člankov, razprav, problemov, ki sicer ne bi bili znanstveno napisani, toda bili bi živi, iz prakse in življenja in bi morda ta ali oni postavil teoretično dognanje pred nov problem ali pa celo na glavo. (Ljudje imajo svoje misli in izkustva. Neka tovarišica mi je zelo dobro analizirala novo čitanko, ki da ni v dovoljni meri odraz naše stvarnosti, ni za današnjega otroka psihološko dovolj utemeljena, druga mi je obrazilila in tudi dobro utemeljila, kako otroku v četrtem razredu vzbuditi smisel in razumevanje zgodovinskih dogodkov. Na neki šoli so preskusili novo Meškoovo računalno, ki še vedno čaka, da bi se ga usmilila Državna založba ali Tovarna učil. V Ljubljani je tovarišica na sestanku elementark imela zelo zanimivo predavanje o pouku spisja iz lastne prakse. — To je samo drobček iz obširnega bogastva, ki je raztreseno širom Slovenije, in ker je pri pojedincu samo ta ali oni drobček, se zdi njemu samemu najbrž premalo pomemben, da bi o njem mnogo govoril, kaj šele napisal. — Toda — vsi si želimo reforme našega šolstva: reformo v učnih načrtih, v učnih knjigah, v upravljanju našega šolstva, v metodi in vsebini našega dela. Vseposod reforme, ker nam pravi, pa tudi mi sami čutimo, da

s svojim delom pogosto nismo v skladu z našo stvarnostjo, da morda res včasih zaostajamo. Tudi komisijo za reformo šolstva imamo. Je pa tako, da reforma, katero bo pripravila in izdelala komisija nekeje za zeleno mizo, pač ne bo mogla zadovoljiti potreb, če ne bo upoštevala in izhajala iz vseh tistih drobcev, ki so danes živi, boleči in so odraz naše stvarnosti. In tudi »Sodobna pedagogika« ne bo mogla postati privlačna in koristna vse dotlej, dokler bodo vsi ti drobci ostajali nekeje daleč od nje. Če bi se pa res zgodilo, bi se uredništvo nenadoma znašlo pred kopico dopisov? S tem bi se znašlo tudi pred problemom: ali še nadalje vztrajati in skušati za vsako ceno držati visoki znanstveni nivo revije in s tem riskirati, da bo revija sicer finančno privlačna, bo pa brez večjega števila čitateljev, ali pa, da se odloči za drugo smer, t. j. da se približa ljudsko-znanstvenemu nivoju, pridobiti nekaj tudi finančne, vse pa pri naročnikih, ki bi pomlajeno in vsebinsko obogateno revijo sprejeli z veseljem. Prepričan sem, da uredništvo ne bi moglo dolgo omahovati in bi se odločilo za drugo smer. Če pa bi jo odklonilo, bi prosvetni delavci imeli še vedno možnosti rešiti vprašanje uredništva in vsebine svoje pedagoške revije na tak ali drugačen način. Pa ne samo praktični pedagoški delavci, tudi teoretiki bi to drugo smer gotovo pozdravili. Saj bi jim prinesla mnogo gradiva iz žive prakse, ki bi bilo najboljše študijsko gradivo za tehtne, življenjske, sočne in sveže razprave.

Seveda pa praktični pedagoški delavci govorijo še o nekem problemu, če se začne razgovor o pisanju. Trdijo namreč, da že vsa leta po osvoboditvi nimajo v ničemer občutka trdnosti in trajnosti. Vse se neprestano menjava in izpreminja od učnih načrtov do smernic in navodil, ki jih dobivajo od svojih direktorjev, inšpektorjev, političnih in družbenih forumov. Kar je danes pravilno in morda celo načelo, je jutri manj važno ali celo nepotrebno, pojutritrajem postavljeno na glavo. V tem je tempo življenja in celotne naše rasti po osvoboditvi, ko se vse giblje, izpreminja, prerašča v višje oblike, raste in se oblikuje v nove vrednote in nove oblike. Razumljivo je, da se ta tempo rasti in notranjega kipenja nujno odraža tudi v šoli. Če bi »Sodobna pedagogika« vse to vrenje po osvoboditvi spremljala in bila njegov veren odraz — koliko bogastva bi bilo že zbrano do danes kot študijski material za komisijo, ki naj bi pripravila osnove za reformo našega šolstva! Kolika škoda, da se je mnogo izgubilo, ostalo pozabljeno, ni bilo registrirano!

Ko gledamo na krizo »Sodobne pedagogike« s tega vidika in vidimo včasih sami sebe ali svoje tovariše, ki so mogoče tu in tam zapadli v suhoparno, mehanično opravljanje svoje dolžnosti, ko poslušamo druge tovariše, ki strastno zagovarjajo svoje stališče in svoje učno-vzgojne uspehe ali se zagrizeno spopadajo z neuspehi in negativnimi vplivi, ki skušajo rušiti njihovo prizadevanje pri vzgoji novega človeka, se vprašamo: Kdo je pravzaprav v krizi? Ali »Sodobna pedagogika«, ali mi sami?

Pred koncem še to. Če že moramo ugotoviti, da prihaja 80 % »Sodobne pedagogike« v roke učitelju, da je na revijo naročenih skoraj polovica od vseh članov učiteljskih društev, da je pa med naročniki komaj nekaj odstotkov prosvetnih delavcev, ki so člani profsorskih društev, je že samo s tem dejstvom čisto določno začetna smer in problematika, ki bi jo morala revija obravnavati v pretežni večini. Ugotovitev, da je n. pr. letos prinesla revija samo štiri in še to krajše članke iz problematike osnovne šole, ker jih več pač ni imela, je samo še en minus za vse, ki smo v živem kontaktu s problematiko osnovne šole.

Teh nekaj misli sem napisal iz dveh razlogov. Prvič zaradi tega, ker z novim letom prihaja Pedagoško društvo Slovenije pred nas z novim programom. Prihodnje leto misli namreč v okviru Pedagoškega tiska izdati štiri knjige (Metodiko prirotopisa, Psihologijo, Zbornik, Priročnik za nižje organizirane šole), kar bo mogoče le, če smo prosvetni delavci, predvsem učitelji — pripravljeni to akcijo resno podpreti. Seveda bo treba za to nekaj žrtvovati in se odločiti za redno mesečno plačevanje prispevka, ki bo znesel ca. 140 dinarjev (v tem bo vključena tudi naročnina za »Sodobno pedagogiko«). Predvsem pa sem povedal nekaj misli zato, da bi se iztrgali iz odreenelosti, ki je privedla v krizo v naši pedagoški dejavnosti nas same, z nami pa tudi našo pedagoško revijo. V. C.

»Savremena škola« opozarja naročnike, da morajo za leto 1954 vnaprej plačati naročnino (za celo leto din 500.—). Naročnino je poslali na tek. rač. 1031-T-260. Pri vplačilu naj čitljivo izpišejo svoj naslov.

☆

Matematično-fizički list (za učence srednjih šol). Izšla je prva letošnja številka. Letna naročnina je din 150.—.

ZGODOVINOPISJE IN ŠOLSKE UČNE KNJIGE

Ko razmišljam o našem zgodovinsko-pisju, se mi nehoti pojavljajo misli, ki jo v člankih in zgodovinskih razpravah, da ne govorim o naših šolskih tekstih za zgodovino, tako redko srečujemo.

Ta misel je zakonitost zgodovinske nujnosti, ki je lastna slehernemu zgodovinskemu dogodku in je imanentna dialektika zgodovinskega nastajanja. Ti zakoni zgodovinske nujnosti pa se ne omejujejo le na zgodovinska dejstva kot taka, izločena od ostalega kulturnega in gospodarskega življenja in razvoja, temveč vključujejo v sebi vse te komponente in jim dajejo končno razlago in osvetljenje.

Zaslediti in obrazložiti to zgodovinsko nujnost je pa isto kot določiti notranjo vzročnost zgodovinskih pojavov z ozirom na celokupni politični, gospodarski in kulturni razvoj bisterga časa in tisti stopnji razvoja nekega ljudstva. To pa je obenem najtežje pri kritičnem presojanju zgodovinskih dejstev, zato ni čudno, da prihajamo do tako nemogočih subjektivnih trditvev in analiz.

Zgodovina je ozko povezana s filozofijo, tako da imamo v filozofiji najpopolnejšo razlago zgodovinskih dogodkov z ozirom na njih nastanek in razvoj. Seveda sta mogoči dve razlagi: materialistična in idealistična. Zato imamo tudi dve, popolnoma ločeni pojmovanji zgodovine. Idealistično pojmovanje je subjektivno-deduktivno. Takšno pojmovanje smo imeli v preteklosti, ko so nosilci dogodkov bile poedine osebnosti oziroma poedine skupnosti vladajočega razreda. To pojmovanje ni vodilo računa o resničnem nastajanju zgodovinskih dogodkov, kakor tudi ne o resničnem ustvarjanju kulture, kultura je rezultat ene dobre, druge slabe ljudstva, ene skupnosti, ki najde v poedinah samo svojo najvišjo zavest. Kulturna zgodovina pa vključuje vse komponente, ki jo sestavljajo in determinirajo. Osnovna komponenta pa je gospodarsko razvoja, na kateri sloni vse ostalo višje duhovno stremenje in hotenje. Osnovno-gospodarska osnova pa je masovna, rekli bi kolektivna. O teh masah ali kolektivih pa nam najmanj govori dosedanja zgodovina, še manj pa se nanje oslanja zgodovinska razlaga.

Taki so tudi naši zgodovinski teksti. Na eni strani imate naštetih celo vrsto imen poedinovladarjev, božanstev ali drugih suhoparnih zgodovinskih dejstev, ki nimajo nobene razlage, ampak so tam za okras knjige, ali pa zato, ker jih je avtor našel na tem mestu v kakki drugi knjigi.

Kaj naj učence počne s takim suhoparnim naštevanjem? Čemu naj mu služi? Na to osnovno, psihološko in metodološko načelo pa avtor ni pomislil. Morda je mislil le na število strani učnega teksta.

Smatram za osnovno zahtevo pri pisanju učnih knjig, da naj v knjigo pride samo to, kar je nujno potrebno in kar najde v nji svoje polnočrtno razlago. Vse, kar ni naša balast, ki moti učence, koncentracijo in mu jemlje veselje do dela. Poglejte dosedanje tekst za prvi razred gimnazije in mi boste priznali, da pri naštevanju dejstev, imen in nepotrebnih podrobnosti za to razvojno stopnjo otroka, je presegel vse dosedanje tekste (glej poglavje — grško verstvo. Zgodov. za I. razred, L. Petauer). Kaj to pomeni s stališča praktičnega poučevanja v razredu? Da je prenatrpan, premalo življenjski in sintetični, skratka neuporabljiv brez dobrega strokovnega vodstva. Na njegovem mestu bi dobra zgodovinska čitanka mnogo bolj ustrezala potrebam razlage in razumevanja.

Čemu toliko zgodovinske snovi in politične modrosti vsiljevati enajstletnemu otroku, ki še dobro čita in pisati ne zna in ki vsa gleda z odprtimi, navalnimi očmi, kakor bi hotel reči, dovoli, tudi jaz sem tu.

Pri zgodovinskem razlaganju je najvažnejši razvojni proces zgodovinske tematike in o tem procesu bi morali malo več razmišljati. Če bi se poglabili v zgodovinsko snov samo, bi spoznali,

da je zgolj kronološko naštevanje večjih zgodovinskih dogodkov pogrešno in ne vodi nikamor. Zgodovinske struje, ideje in kulturne revolucije se ne razvijajo v vseh državah in pri vseh narodih enako. Čemu torej strpati v neko strelje vse to, kar v resnici ne spada vanj. N. pr. neka vzhodnoevropska država živi še v polnem fevdalizmu v doletni dobi, medtem ko se je druga že osvobodila njegovih vezi in hili naprej k ustvarjanju novih družbenih oblik. Torej je popolnoma napačno trditi, da je renesansa ali reformacija pri nas isto, kar je v tej ali drugi državi Zapadne Evrope, da je nastala iz tistih nagibov in ustvarila iste posledice. Vsak narod ima svoje specifične nagibe in sposobnosti, zato je njegova zgodovina samo njegova, njegova kultura nosi oznako njegovega specifičnega bistra, stremjenja, miselnosti in hotenja. Kakšna boš pa pisal zgodovino, če se nisi poglabil v ustvarjalno moč tega naroda, ali če ti ni jasna vsa problematika njegovega gospodarskega, političnega in kulturnega razvoja. V tem mislim, da zgodovinarju lahko pomaga kulturna zgodovina in filozofija zgodovine. Vse to pa v stremljenju, da se odkrije resnična življenjska stvarnost nekega naroda ali ljudstva, ki jo tudi imenujemo zgodovinska nujnost.

Strokovnjaki, da jih tako imenujemo, opravljajo filozofska razlaganja zgodovinskih pojavov, v isti sapi se pa jemajo nad razlaganje vulgarnega materializma. Kaj to pomeni? To pomeni, da niso dojele idejne vsebine enega in drugega.

Ko smo doumeli in sprejeli osnovni zakon o razvojni dialektiki zgodovinskih in vseh ostalih pojavov, imamo na pravih tleh idealistični residuum in njegove vratolomne akrobacije. Ne smemo pa se zadovoljiti samo s trditvami, ki jih nismo sami doumeli, ali vsaj skušali doumeti. Koliko pa je takih med nami, ki znajo ločiti pravi razvojni ali dialektični materializem od grobega navadnega materializma? Koliko se je trudil Marx, da bi to bitno razliko podčrtal, koliko naposlov je stalo Lenina (glej knjigo — Enipriokritičizem in materializem), da je razvojni teoriji znanstvenega materializma rešil od idealističnih primesti svojih sodobnikov.

Zato smelo trdim, da kdor pri razlagi zgodovinskih dejstev ne doume problematike zgodovinske razvojne nujnosti, ta se tudi ne more rešiti iz zgoraj omenjenih zablod.

Zgodovinsko snov je potrebno otroku približati tako, da mu postane jasna po razvojni in vsobinski strani. Še več, v višjih letnikih naj skuša sam doumeti razvojno nit zgodovinskih dogajanj, profesor mu je lahko samo v pomoč in oporo. Tega pa ne bo naveden učence dosegel, če ne bo sam o zgodovinski problematiki razmišljal. Torej bi morali biti zgodovinski teksti v višjih razredih taki, ki bi učenca nujno vodili k samostojnemu zgodovinskemu razmišljanju in sebi priložnosti tega k idejni samookvativnosti ali dejavnosti. V resnici so pa taki, da mu zamegle sintetični vid, kakor bi rekli, da gleda v poedinosti, pa ne vidi celote.

Zgodovinski študij ni lahak in tudi enostaven, kakor navidezno izgleda. Ta veda je morda tudi med najtežjimi prav zaradi tega, ker vključuje v sebi problematiko celotne kulture nekega naroda in vsega človeštva, v kolikor se ta oslanja na nujni razvojni zgodovinski proces vseh onih komponent, ki ga sestavljajo.

Tega bi se morali zavedati tudi učenci, ne pa da mehanično ponavljajo besede svojega učitelja, ali pa odlomke iz tujih misli in razlag. Tako mnemotehnično in mehanično učenje zgodovinske snovi ne samo, da ni koristno, temveč je skrajno škodljivo, zato kakor odvisna mladega človeka od vseh onih težkih naporov, ki jih je prehodilo neko ljudstvo ali narod, preden je dosegel obo razvojno stopnjo kulture, politične zavesti in svobode, ki jo danes ima.

Bizjak Lojze

NA ROB NAŠEGA LISTA

Gotovo nas je več, ki smo zadnje številke P. D. težko pričakovali. Zanimalo me je zlasti poročilo o poteku in sklepih plenuma vseh petih združenj v dne 4. in 5. oktobra, ki je bil menda prvi te vrste, odkar smo se prosvetni delavci ločili po strokah. Mnogo, mnogo vprašani je bilo nanizanih in vsako je bilo poudarjeno kot pereče. Zanimalo me je nadalje, kako se bo to veliko plenarno zasedanje odražalo v sklepih, ki naj postanejo vodilo za podrobno delo v naših društvih. Zasledoval sem dalje, kako so se ti sklepi uveljavljali na naših občnih zbiorih posameznih društev.

Iz njihovih poročil je razvidno, da je v društvih zavel nov duh, duh borbivosti, ki se je doslej skrival v glavah posameznih aktivistov in se je počasi prispel k našim sejam, sestankom in zborovanjem. Ni še dolgo tega, ko nekatere grupe in pododbori niso niti vedeli, o čem bi razpravljali. In danes? Problemov je toliko, da ne vemo, kje bi začeli. Nesmiselno bi bilo naštevati posamezne predloge in sklepe, ker jih je preveč in tako različni so. Vsi pa so tako tehtni, da jih ne moremo prezreti. Kako naj rešimo to protislovje?

Da bi čimprej prišli do smotra, to je do uresničanja najbolj perečih vprašanj, bi morda kazalo, če bi se lotili le-teh in to pri vseh društvih ne glede na strokovno pripadnost. Najkrajše in najbolj jednato so ta vprašanja zajeta v sklepih plenuma. Od nas članov in to od vsakega posameznika je odvisno, kdaj in kako bomo te sklepe uresničili. Treba bi jih bilo postaviti na dnevni red vsakega našega sestanka in zborovanja. Naj se jih dotaknem z nekoliko besedami.

Stojimo tik pred obravnavanjem in sprejemanjem občnih, mestnih in okrajnih proračunov za prihodnje proračunsko leto. Tretji sklep pravi: *Naši odbori so dolžni, da pred okrajne forume z vsoto ostrino postavljajo vprašanje materialne osnove našega šolstva.* Dajmo svojim izvoljenim zastopnikom v sveto za prosveto in kulturo in zbere proizvajalcev v obliki gradiva orožje v roke, da bodo lahko nastopili kot zagovorniki naših teženj v interesu družbe! Hkrati lahko na prizadetih

forumih predložijo in uveljavijo prvi in četrti sklep, to je *vedbo družbenega upravljanja in spremembo finančnega poslovanja s prenosom na šole.* Vse troje se lahko izvede z novim proračunskim letom. Republiški odbori naših združenj naj bi dali enotna navodila, ker še o funkciji bodočih šolskih svetov ni popolne jasnosti. Ako tega še ni mogoče izvesti, naj se začno vsaj priprave za prevzem družbenega upravljanja. Pri tem ne smemo prezreti sredstev za nove investicije.

Osmi sklep glede materialnih vprašanj prosvetnih delavcev naj se rešuje preko republiških in centralnih odborov tako, da bo upoštevan v novem družbenem planu za leto 1954.

Sedmi sklep se bo verjetno reševal v zveznem merilu (normativi šolskega dela) in njegova izvedba je v ozki zvezi z družbenim planom. (Honorarji za nadure!)

Če za delo pri izvršitvi navedenih sklepov (Prosvetni delavec številka 17) poprimemo z vsoto resnostjo in vsi hkrati, uspehi ne bodo izostali.

Ze teh nalog je dovolj, pridružila pa se jim bo v doglednem času še ena, to je proučevanje novih učnih načrtov in šolske reforme. Obravnava teh problemov naj bi se vršila v društvenih odborih z določanjem direktiv za pododbove in grupe, na skupnih zborovanjih bi pa o njih diskutirali in sprejemali konkretne sklepe in predloge. Zborovanja naj bi bila temeljito pripravljena, tako da bi vsak član vedel, o čem se bo razpravljalo. Le tedaj bodo diskusije res plodne in ne bodo zahajale na stranpoti.

Se eno je treba poudariti. Skoraj v vseh poročilih je poudarjena potreba in opravljeno delo pri ideološkem, političnem in strokovnem študiju. Za nas prosvetne delavce je ta dolžnost sama od sebi umevna, potrebna in neizogibna. V tisku je tega poudarka dvoli. Sedaj prehajamo že na drugo stopnjo, namreč kako se odraža naš vpliv pri mladini in pri ljudskih množicah. Ne kako mi študiramo, marveč kje in kako smo posredovali to znanje in sprejemanje v socialistični družbi. J. K.

Vloga telesne vzgoje v šoli

Pomen telesne vzgoje je pri nas še v veliki meri nepoznan. V njej vidijo mnogi naši pedagogi, starši in drugi le nepotrebno brcanje z rokami, brezkoristno brcanje žoge in zapravljanje časa. Kvečjemu ji priznajo, da je večšina brez kdo ve kakšne vrednosti, nikakor pa ne, da je del splošne vzgoje, še manj pa, da je znanost.

Tako pojmovanje je ostanek starega gledanja, ki izvira iz žalostnih izkušenj naše preteklosti. Danes je v tem pogledu storjen korak naprej. Vzgojitelji, ki prej niso imeli možnosti, se seznanjajo v tritedenskih republiških pa tudi okrajnih tečajih z osnovnimi elementi znanosti o otrokovem telesnem razvoju in s sredstvi, ki ta razvoj pospešujejo. Skozi take tečaje bodo šli vsi osnovnošolski učitelji do 40. leta starosti. Za tiste pa, ki se pripravljajo za učiteljski poklic, je pa tudi že poskrbljeno.

S tem, ko si telesna vzgoja utira pot k mestu, ki ji pripada, se bo moralo njenih nalog posebno zavdati učiteljstvo. Poleg dolžnosti skrbeti za dvig duhovne vzgoje, mu je poverjena še odgovornost za pravilen otrokov fizični razvoj in utrjevanje njegovega zdravja. Pri tem delu se bo moral posluževati mnogih odkritij sodobne medicinske znanosti. Moral bo vedeti, katera vaja bo primerna, da se odstranijo škodljive posledice dolgotrajnega sedenja, da bo učinkovita n. pr. proti krivljenju hrbtnice, proti ploskavosti nog, proti povečanju nesorazmernega razvoja udov, proti udrtim prsim, proti težki in okorni hiti, neprimerni in slabi drži itd., itd.

O MARIBORSKEM STROKOVNEM ŠOLSTVU

Na območju mesta Maribora je bilo v šol. letu 1952/53 11 strokovnih šol, in sicer 4 industrijske, 4 vajenske in 3 periodične vajenske šole. V industrijske šole je bilo vključenih 945 učencev, v vajenske šole 392 učencev in v periodične vajenske šole 766 učencev. Na ind. šolah je znašal povprečen šolski uspeh 87,2%, na vajenskih 89%, na periodičnih vajenskih šolah pa 87,3%. Učni uspehi so bili torej na vseh šolah precej izenačeni. Ugotovljeno je bilo, da na vseh šolah učni uspeh v 2. razredu vselej pade.

Število stalnih predavateljev je bilo največje na industrijskih šolah (31), dobljmo je bilo na vajenskih šolah le 19 stalnih predavateljev in 87 honorarnih. Na vajenskih šolah bo treba vsekar skrbeti po namestitvi stalnega predavateljskega kadra, ki se bo za šolsko delo mnogo bolj zavezal kakor honorarni predavatelji, ki poleg svojega rednega dela opravljajo še šolsko delo.

Odnos staršev do šole je v splošnem zelo mlačen, kar se najbolje očituje v učnih uspehih. Učenci staršev, ki se za šolo ne zanimajo, so v večini primerov v šoli slabi, dočim kažejo učenci staršev, ki se za šolo zanimajo, mnogo večjo prizadevanost. Skoraj nobenega zanimanja pa ne kažejo starši za izvenšolsko udejstvovanje svojega otroka. Preko roditeljskih sestankov in v obiski razrednikov domovom bo potrebno interes staršev za vzgojo otrok dvigniti.

Najmočnejši vpliv na učence imajo pomočniki in učitelji praktičnega dela v delavnicah. Ti predstavljajo za učence zaradi strokovnega praktičnega znanja največjo avtoriteto. Zal prav ti pomočniki večkrat vzgojno (zlasti politično in moralno) negativno vplivajo na učence. Vzgoji teh bo treba preko obrtne in trgovske zbornice ter industrijskih šol posvečati več pozornosti. Uprave šol naj na sestanke delodajalcev vselej povabijo tudi pomočnike.

Odbor za strokovno šolstvo je izvedel anketo posebej za vajence, delodajalce in starše. Anketa je pokazala, da je še mnogo primerov, ko učenci od dnevnih pouka delajo, ko delajo več kot 8 ur, ko opravljajo dela, ki s stroko nimajo prav nobenega opravka. Prav tako so še primeri, ko učenci ne prejemajo v redu nagrad in ne izkoristijo pripadajočih dopustov.

Delodajalci še vedno iščejo vzroke slabi kakovosti vajenčevega praktičnega dela v previsokem številu teoretičnih ur. Drugi pa so zopet mislenja, da bi bilo treba učno dobo vsaj za eno leto podaljšati.

Vse šole so se mnogo trudile izboljšati izvenšolsko dejavnost vajencev ter so bili brez dvoma doseženi uspehi. Pogoj za izvenšolsko udejstvovanje so seveda bili mnogo ugodnejši na industrijskih šolah, dočim je bila mnogo manj razgibana vajenska mladina. Nikakor pa ne moremo biti zadovoljni s številom učencev, ki sodelujejo v paritizanu, tudi v taborniško organizacijo bo treba v večji meri usmeriti vajensko mladino. Za vajence so se vršila predavanja in sicer vsak mesec eno, ki so dosegla svoj namen. Prav tako so se vršila tudi predavanja za predavatelje. V okviru dneva učencev so se vršila športna tekmovanja in kulturna prireditve.

V letošnjem šolskem letu se je vpisalo v vajenske šole 841 učenec, od tega 234 učenec. Število učencev se je zlasti zvišalo na šoli raznih strok, kjer se je posrečilo učence usmerjati v razne poklice, za katere prej ni bilo posebnega zanimanja. Poseben problem je trgovska stroka, v kateri je običajno pomanjkanje vajencev, ki se za stroko le v redkih primerih odločijo. Kljub temu, da imamo v tej panogi (stroki) pomanjka (železnina, kemikalije), ki so izrazito moško delo. Od 841 vajencev je le 139 v industriji, vsi ostali pa so v obrtni dejavnosti. V periodične šole prve izmene je vpisanih 254 učencev, v industrijske šole pa se je vpisalo 849 učencev. V državnem sektorju je zaposlenih 406 učencev, v privatnem 397 učencev in v združenem 38 učencev. Letos prvič beležimo največ učencev v državnem sektorju. Zanimivo je, da jih je največ v kovinskih stroki in v raznih strokah.

V 4 internatih, od teh 2 pri industrijskih šolah je vključenih 850 učencev. Problem vzgojiteljev je še vedno pereč. V tej smeri so bile izvršene nekatere spremembe, vendar imamo še vzgojitelje, ki ne odgovarjajo, oziroma ne zmogajo zaradi pomanjkljive izobrazbe težkega vzgojnega dela v internatih.

Joso T.

POSOLSKO IZOBRAŽEVANJE V FRANCJI

Moje potovanje v Francijo ni bilo študijsko potovanje, Francijo sem dojel po »svoje«. Razumljivo je, da sem se kot prosvetni delavec in agronom zanimal za francosko šolstvo. Pri tem me je najbolj zanimala organizacija šolanja na vasi, oz. posolsko izobraževanje kmečke mladine.

Najprej torej nekoliko besedi o tem. Tudi v severovzhodni Franciji t. j. v Alzaciji in Lotaringiji, kjer sem prebil največ časa, imajo primate, državne in cerkvene šole. Razumljivo je, da je pouk najkvalitetnejši na privatnih šolah, ker bazira na visoki šolnini, ter so zato te šole oskrbljene z dobrimi pedagoškimi delavci in modernimi učili. Delo olajšuje tudi nizko število učencev v posameznem oddelku, ki znaša največ 20 učencev. Državne šole imajo največ obiskovalcev, medtem je vzgoja mladine v cerkvenih šolah na konservativnih pozicijah, čeprav se cerkvene oblasti trudijo, da bi bil pouk čim bolj sodoben.

Pouk na francoski srednji šoli se loči v »breve«, ki ustreza naši nižji gimnaziji in traja tri leta, in »višja šola«, ki traja povprečno pet let in se konča z bakalavreatom, ki ima značaj naše mature. Učni načrti niso togi in dopuščajo profesorjem mnogo svobode in lastne iniciative. To dejstvo nam postane popolnoma razumljivo, če pomislimo na to, da ni cilj francoske šole vzgojitev mladine s površnim univerzalnim znanjem, temveč razviti inteligenco in vcepiti mladini tisto lastnost francoskega ljudstva, ki jo poznamo pod imenom l'esprit français. Daleč na prvem mestu v francoski srednji šoli stoji zato francoski jezik z literaturo ter francoska etnografija. Zanimalo me je, kako uspeva tako izobražena mladina v svojih čisto praktičnih poklicih, kjer

Telesna vzgoja ne pozna samo teh sredstev iz preventivne medicine, marveč bo moral učitelj navajati otroke tudi na snago, jih učiti sodobnega higienkega življenja in drugega. V določenih razdobjih bo meril telesno višino, težo in pljučno prostornino slehernega učenca ter opravil še vrsto ostalih nalog. Taki podatki, ki jih bo zapisoval v telesno-zdravstvene kartone, ne bodo služili samo zdravstvenim in pedagoškim zavodom za proučevanje telesne razvitosti naše mladine, za odkrivanje novih zdravstvenih in pedagoških metod, temveč bodo te številke koristile predvsem staršem, da bodo spremljali poleg duhovnega tudi telesni razvoj svojih otrok.

S stalnim in sistematičnim telesno-vzgojnim delom je treba začeti že v prvem razredu osnovne šole. Človek preživi tisto dobo svojega življenja v šoli, ko je njegov organizem najbolj potreben nege, saj je z 20. letom starosti fiziološko oblikovanje človeka v glavnem zaključeno. Ker šola obvezuje mladino prav v njeni najdelikatnejši dobi razvoja in ker jo z zakonom prisili k stalnemu in rednemu splošnemu razvoju, je prav zato šola najprikladnejše in primarno mesto tudi za telesno vzgojo. Zato so v zmoti vsi tisti, ki pravijo, da naj mladina, če hoče, telovadi izven šole, v družini.

Ce velja načelo, da mora dati šola otroku splošno vzgojo, potem je zgrešeno izdvajati fizično kulturo iz šole in iz splošne vzgoje, kajti brez nje je šolska vzgoja ne samo okrnjena in nepopolna, marveč je nesodobna.

dajoči dopust. Delodajalci še vedno iščejo vzroke slabi kakovosti vajenčevega praktičnega dela v previsokem številu teoretičnih ur. Drugi pa so zopet mislenja, da bi bilo treba učno dobo vsaj za eno leto podaljšati.

Vse šole so se mnogo trudile izboljšati izvenšolsko dejavnost vajencev ter so bili brez dvoma doseženi uspehi. Pogoj za izvenšolsko udejstvovanje so seveda bili mnogo ugodnejši na industrijskih šolah, dočim je bila mnogo manj razgibana vajenska mladina. Nikakor pa ne moremo biti zadovoljni s številom učencev, ki sodelujejo v paritizanu, tudi v taborniško organizacijo bo treba v večji meri usmeriti vajensko mladino. Za vajence so se vršila predavanja in sicer vsak mesec eno, ki so dosegla svoj namen. Prav tako so se vršila tudi predavanja za predavatelje. V okviru dneva učencev so se vršila športna tekmovanja in kulturna prireditve.

V letošnjem šolskem letu se je vpisalo v vajenske šole 841 učenec, od tega 234 učenec. Število učencev se je zlasti zvišalo na šoli raznih strok, kjer se je posrečilo učence usmerjati v razne poklice, za katere prej ni bilo posebnega zanimanja. Poseben problem je trgovska stroka, v kateri je običajno pomanjkanje vajencev, ki se za stroko le v redkih primerih odločijo. Kljub temu, da imamo v tej panogi (stroki) pomanjka (železnina, kemikalije), ki so izrazito moško delo. Od 841 vajencev je le 139 v industriji, vsi ostali pa so v obrtni dejavnosti. V periodične šole prve izmene je vpisanih 254 učencev, v industrijske šole pa se je vpisalo 849 učencev. V državnem sektorju je zaposlenih 406 učencev, v privatnem 397 učencev in v združenem 38 učencev. Letos prvič beležimo največ učencev v državnem sektorju. Zanimivo je, da jih je največ v kovinskih stroki in v raznih strokah.

V 4 internatih, od teh 2 pri industrijskih šolah je vključenih 850 učencev. Problem vzgojiteljev je še vedno pereč. V tej smeri so bile izvršene nekatere spremembe, vendar imamo še vzgojitelje, ki ne odgovarjajo, oziroma ne zmogajo zaradi pomanjkljive izobrazbe težkega vzgojnega dela v internatih.

Joso T.

TRETI KONGRES GEOGRAFOV IN POUK GEOGRAFIJE NA SREDNJIH ŠOLAH

Konec septembra je bil v Banja Luki 3. kongres geografov FLRJ. Na kongresu so razpravljali o važnih stvareh, med drugim tudi o pouku geografije na visokih in srednjih šolah. Glede pouka na srednjih šolah, je kongres sprejel naslednje pobude:

1. da se pouk geografije v srednjih šolah poverja strokovnim učnim močim in ne nestrokovnjakom (učiteljem osnovnih šol, izrednim in rednim študentom ter učiteljem drugih srednješolskih predmetov). V tem pogledu je posebno pomemben pouk geografije v I. in V. razredu gimnazije, ki mora biti vsekakov v rokah strokovnih učnih moči z daljšo prakso;

2. da se preneha z vpisovanjem izrednih slušateljev geografije na višjih pedagoških šolah, ker le-ti odhajajo s študija z zelo pomanjkljivim znanjem, nezadostnim za profesorja geografije;

3. da se geografija kot pomemben predmet splošne izobrazbe in nacionalne vzgoje uvede kot predmet višjega tečajnega izpita;

4. da šolske sekcije posameznih geografskih društev začno borbo proti verbalizmu in deskripciji v pouku geografije ter da napravijo potrebne korake, da se naše srednje šole oskrbe z vsemi potrebnimi učili in, kjer je to mogoče, tudi s prostori za geografski pouk;

5. da se učni načrti in programi za geografijo vsaj v glavnih črtah izenajajo po vseh republikah;

6. da se pisanje, prevajanje in recenzija učbenikov geografije poverja samo geografskim društvom;

7. da se nadzor (inspekcija) nad poukom geografije v srednjih šolah poverja geografskim društvom ali znanim strokovnjakom;

8. da se profesorjem geografije omogoči tudi posamična izbira rezijske karte na vseh prometnih sredstvih vsaj enkrat na leto, in sicer v času velikih počitnic;

9. da se v budžetu posameznih republik stalno predvidijo zadostna sredstva za obvezne dijaške ekskurzije, in da se profesorjem, ki vodijo te ekskurzije, plačajo dnevnice kakor drugim državnim uslužbencem na službenem potovanju;

10. da se pri Svetu geografskih društev FLRJ organizira odbor, ki bo skrbel za realizacijo sklepov, ki jih je v zvezi s poukom geografije sprejel kongres;

11. da šolska sekcija Geografskega društva Hrvatske začne z izdajanjem informativnega geografskega časopisa zveznega značaja, v katerem se bo tretirala aktualna problematika geografije. Redakcijski odbor tega časopisa se bo sestavljal v Zagrebu, vsako republiko društvo pa bo določilo svojega urednika, ki bo v stiku z redakcijskim odborom. Vprašanje finansiranja časopisa naj reši Svet geografskih društev FLRJ ali odbor za realizacijo sklepov.

ANGLEŠKA SREDNJA ŠOLA

Angleške šole so rasle iz privatne iniciative. Ustanavljali so jih razni človekoljubi, grofje, škofi, kralji itd. Zato ima vsaka šola svojo podobno, ni podrejena nobeni centralni oblasti in direktor je na njej neomejen gospod. Zato so šole med seboj dokaj različne: ene strožje, druge boljše. Vsekakor pa angleška šola neče le posredovati suhega znanja, ampak hoče nuditi otroku skupnost za delo, igro in izobrazbo.

Samoupravljanje učencev pomeni tam neogiben življenjski element. Starejši učenci nosijo odgovornost do mlajših in se učijo postavljati koristi skupnosti nad koristimi posameznikov.

Šole so večinoma odprte ves dan, ker se vsi pouk dopoldne in popoldne. Opoldne ga prekina skupno kosilo. Po učnih urah se začne odvijati tak imenovane »out of school activities«, to je izvenšolske dejavnosti. Sem spadajo predvsem mnogi športi kot nogomet, rugby, hokej in kriket. Sem sodijo tudi neštevila šolska združenja, katerim je sicer predsednik učitelj, toda vodijo jih učenci sami. Obstoje radijski, tiskarski, filmski, filatelistični, mizarski, prirodoslovni, literarni, umetniški klubji itd.

Poseben položaj zavzema Debating Society. Pri tej debatah je važnejša oblika kot vsebina. Šola postane tu majhen parlament. Vse poteka v strogo parlamentarni obliki. Sproži se poljubno vprašanje, na katerega sta pripravljena vsaj dva govornika; eden brani svojo trditve, drugi jo napada. Nato sledi splošna debata, dokler se sliednjie na izvede glasovanje. In prav to je najvažnejše: ne ostane pri govoru, nastvemu poslušanju, vsakdo se mora odločiti. Z rednim navajanjem se mladi človek nauči parlamentarnih metod. Na vsake tri mesece pa imajo »Interscholls Meetings«, medšolsko srečanje, kjer se zberejo študenti raznih šol zaradi skupne diskusije.

V Angliji ne poznajo delitve šolskih tipov v klasične, realne gimnazije. V okviru možnosti nudi vsaka šola vse možnosti. Po končanem enajstem letu starosti opravi učenec izpit, in ga sprejmejo v Grammar School. Tu ne stane nič in tudi vsa učila so zastoj. Prva tri leta se učijo vsi istih predmetov. Potem pa ima učenec bogato izbiro. Vsi imajo obvezne le tele predmete: materniski jezik, en tuj jezik, matematika, latinščina, verouk (če želijo starši) in telovadba. Na razpolago pa jim je, da iz teh predmetov vzamejo več ali manj ur, ali se pa tudi odločijo za kakšen dodaten predmet, kot n. pr. grščina, drugi tuj jezik, risanje itd. Po petletnem obiskovanju Grammar School pride nižja matura (General Certificate of Education, ordinary level). Dijaki jo torej opravljajo s 16. leti. Šole dobijo vprašanja in teme za maturo od univerz in ljudje z univerze tudi ocenjujejo, če je kandidat sposoben ali ne. Toda tudi tu je školski sistem zelo elastičen: dijak se da izprazni iz kolikor predmetov sam hoče, le ne več kot iz osmih.

Čez dve leti se opravi General Certificate of Education, advanced level ali naša velika matura. Tu se dijaki specializirajo na tri, kvečjemu na štiri predmete.

Ing. Slavko Volk

UČITELJSKI PEVSKI ZBOR »EMIL ADAMIČ« NA TURNEJI PO ŠTAJERSKEM

»Toplo se vam zahvaljujemo...«, je rekel tovariš Ledinek v Mariboru, »iskrena vam hvala za lepo pesem, ki ste jo prinesli v Prekmurje...«, je rekel predstavnik KUD Stefan Kovač v Murski Soboti, »visoko cenimo vaše delo, čeprav smo še majhni...«, so rekli pionirji iz Radgone in predsednik MLO Ljutomer je izrazil svoje veselje nad prihodom UPZ v metropoli Prlekije.

Darilo prosvetnih delavcev

Kakor je UPZ pred nekako 2 leti plaho začel s svojim delom, tako sedaj že krepko zapoje in se oblikuje v kolektiv, ki vedno bolj čuti enotnost, enotnost, ki je zabilasala oddaljenost med Brdi in Prlekijo, Kočevjem in Mariborom, enotnost, ki omogoča rast zbora od nastopa do nastopa, obenem pa dobiva priznanje javnosti.

Zbor je imel v Mariboru 4. in 5. XI. vaje, mariborski pevci pa so skupno z društvi prosvetnih delavcev pripravili vse potrebno tako za uspešne vaje kot za koncert. Zborovodja tov. Gregorc Jože je z odobrom razložil pevcem na prvem sestanku 4. XI. načrt dela, čemur so sledile vaje. Pevci in pevke so zelo disciplinirano sodelovali pri vsem delu, vodje priprav tovariši Turk, Pertlova in Rudež (člani zbora) pa so stalno evidentirali vsak najmanjši prehlad in že nudili razna zdravila, kajti 6 nastopov, ki jih bo, vsaj tako so pevci pričakovali, poslušala zboru naklonjena toda kritična publika, bodo težka preizkušnja. Napetost pri vajah je naraščala ob vseh, da je dvorana Ljudske prosvete v Mariboru razprodana in da se pripravljajo zboru prijetna presenečenja. Člani so tudi zvesto izpolnjevali navodila dirigenta: ne govorite na cesti, pijte tople pijače, po večerni vaji vsi takoj domov v posteljo itd., itd.

V petek 6. XI. ob pol 12. uri so pevci nastopili pred nekako 1400 mariborskimi nižješolci. Res, da mladi poslušalci niso bili preveč mirni, kljub temu pa se je slišal prijetno in v Adamičevi »Barčici« v zadnji kot na balkonu, zadonela pa je »Pesem mladinskih delovnih brigad«, da je odmevalo po dvorani.

Okoli pol 19. ure so se zbrali pevci in pevke v stranski sobi doma LP, da se upojejo in nato mirno pričakajo besede dirigenta: zdaj gremo.

Od vstopa prvih pevk do popolne razvrstitve pevcev je odmeval v dvorani buren aplavz. Vsa mesta so bila zasedena, v prvih vrstah predstavniki oblasti, političnih in družbenih organizacij, podjetij in raznih ustanov, za njimi pa prijatelji lepe pesmi med njimi tudi mnogi delavci iz tovarn, na balkonu mladina. Po prvi pesmi »Hribi še beli so«, so pevci začutili, da so si osvojili publiko, vsaki pesmi je sledil aplavz, ki ni bil samo izraz vlnudnosti, ampak toplo priznanje za prijeten užitek in zahvala za nevsakdanje doživljanje.

Pred odmorom so prišli na oder predstavniki Sveta za prosveto in društev prosvetnih delavcev ter kulturnih društev s šopki in darili za zbor, s katerimi je dirigent obložil bližnje pevke. V drugem delu koncerta se priznanje ni podelilo, vsi poslušalci so si še želeli »Kozare« in »Pesmi mladinskih delovnih brigad«.

Po koncertu so se našli stari znanci s pevci in pevkami in jim stiskali roke ter se zahvaljevali za veliki užitek, ki jim ga je zbor nudil s svojim izvajanjem, mnogi kritični poslušalci so izrazili svoje začudenje nad razvojem, ki ga je zbor dosegel ob svojih specifičnih pogojih dela.

Pevce in pevke je povabil Svet za prosveto in kulturo MLO in OLO okolica na večerjo v Veliko kavarano, kamor so prišli tudi predsednik MLO tov. Ledinek, sekretar MK ZK tov. Majhen, predsedniki svetov za prosveto in kulturo MLO in OLO ter inšpektorji in zastopniki društev prosvetnih delavcev. Vsem bo ostal večer v najlepšem spominu zaradi toplih besed, ki so jih izrekli zboru v zahvalo tov. Ledinek, Majhen in predstavniki društev.

Pred odhodom iz Maribora v soboto zjutraj je zbor zapel nekaj pesmi učiteljskega okraja Maribor-okolica, ki se je zbralo na svoj redni letni občni zbor. Žal so bili glasovi ob tej uri precej hrapavi in nastop ni mogel dati predstave o kakovosti zbora.

Ob 10. uri so čakali avtobusi Sap Maribor pred domom JLA, da odpeljuje pevce v Prlekijo in Mursko Sobotu. Mariborski pevci so predali nadaljnje vodstvo članom zbora iz Prlekije, ki jih ni malo. Tovariši Majcen, Leticéva, Blagovičeva in še drugi so seznanjali potnike s prelepo jesensko pokrajino od Maribora preko Slovenskih goric v Mursko Sobotu. Primanjkovalo je časa za daljše ustavljanje na poti, ker so v Soboti čakali učitelji iz vsega okraja po svojem običnem zboru, da se pokaže UPZ. Izvajanju pesmi so navzoči sledili z manj topline kot je bilo pričakovati, kar morda izvira iz tega, da je zborovska kultura izven Sobotne manj razvita in da mlado učiteljsko, ki prevladuje v okraju, še nima odnosa do zborovske glasbe (pevca iz okraja v zboru ni nobenega).

Na večernem koncertu so bili v dvorani še prazni stoli, kar je seveda vplivalo na pevce, čeprav so razumeli, da so mnoge Sobočane zadržale od navzočnosti nepredvidene obveznosti. Zbor je pozdravil predstavniki Ljudske prosvete in društva »Stefan Kovač«, ki je tudi podaril rože in prekmurski »vrtinek«. Po koncertu so se zbrali pevci na večerjo skupno s prosvetnimi de-

lavci iz Sobotne in predstavniki Sveta za prosveto in kulturo OLO, ter še marsikatero rekli v vezani in nezvezni besedi. Tov. Stante se je zahvalil Svetu za prosveto in društvom učiteljev in profesorjev za moralno in materialno pomoč ob izvedbi koncerta. Pevci so se osvežili ob prekmurskih kolinah, ljutomercanu in prekmurski godbi, tako da je zopet prehitro prišla ura odhoda v zdravilišče Radenci, kjer je bilo pripravljeno prenočišče.

Po dobrem počitku so se člani zbora pogumno odpravili na pot. V Radgoni je čakalo pevce mnogo prijateljev. Tov. Bezjak, predsednik Ljudske prosvete za Radgono je skupaj s tov. Golarjem, članom zbora, in organizacijami izvedel vse priprave za koncert.

Ko so se pevci zbrali na odru 8. XI. okoli pol 11. ure, je bila dvorana še vsa prazna, potem pa so prihajale skupine prosvetnih delavcev iz okoliških vasi deloma s svojimi učenci in dijaki, za njimi pa, rekli bi »vse kar leze ino gre« iz Radgone, staro in mlado, delavci, uslužbenci, kmetje, nameščenci iz carine, obmejne službe, oficirji in vojaki, pionirji in pionirke. Pevcem so zasijali obrazi od presenečenja, enako dirigentu, ko je stopil na oder. Zbor je pozdravil tov. Bezjak v imenu političnih in oblastnih forumov Radgone, izrazil je veliko veselje Radgone nad tem obiskom, ki ga prav prosvetni delavci visoko cenijo, poznavajoč trud, ki ga zahteva delo v zboru.

Ko so po prvih pesmih prišli na oder pionirji in pionirke z rožami in darovi in izrekli besede hvalečnosti prosvetnim delavcem, se je marsikatero oko pevca in pevke orosilo. S kako vnetostjo so pevci nadaljevali koncert priča dejstvo, da ploskanja ni bilo konca in da so morali ponoviti »Pesem mladinskih delovnih brigad«. Brez zahvale občinstvu in forumom posebej pionirjem pevci niso smeli in ne mogli oditi z odra. Zahvalo je izrekel tov. Stante, ki je obenem naprosil pionirje, ki imajo svoj zbor, da nekaj zapoje. Ta prošnja ni ostala neuslišana. Pevci so hitro zametali prostore, pred pionirje je stopil član zbora tov. Golar, njihov dirigent, in zapeli so 4 pesmi, za katere so jih poslušalci - pevci UPZ in ostalo občinstvo nagradili z dolgotrajnim ploskanjem. Teklo se je bilo raziti po tako toplem sprejemu in toliko iskrenih besedah zahvale za prirejeni koncert. In ti ljubki pionirji, ki so rekli: »mi razumemo lepo pesem in cenimo vaše delo, čeprav smo še majhni...«

Spet so zabrnili motorji. Pevci so slutili, da jih čaka novo presenečenje, toda kar so doživeli, je preslego vsa pričakovanja.

Fred ljutomersko gimnazijo so bili zbrani domači prosvetni delavci s pionirji, ki so mahali z robcami in trobojnicami v pozdrav izstopajočim pevcem. Na šolskem vrtu je UPZ pozdravil predsednik MLO in med drugim rekel: »Vaš prihod k nam je velik dogodek, mi smo posebej počaščeni, da prinašate lepo slovensko pesem in želimo, da niste zadnji pri nas.« Tovarišica Zaherlova je nato dirigirala pionirjem, ki so zapeli dve pesmi v pozdrav, nato pa so mladinke dale vsem pevcem lepe majhne šopke jesenskih rož.

Na koncertu v Domu prosvete, ki ni bil še nikdar po vojni tako poln, je tov. Gregorc lahko dirigiral zavzetim pevcem, ki so iskreno želeli dati v pesmi izraz zahvale za

vse lepo in prijetno, kar je dala Prlekija zboru. Tudi tu niso izostali šopki lepih jesenskih nageljnov in zadnjih rdečih vrtnic. Ko so se po tem zadnjem koncertu pevci zbrali okoli dirigenta in mnogih prijateljev iz publike, je vsem žarel obraz od zadovoljstva, sreče in veselja nad doživljanjem na turneji in niso našli besedi, s katerimi bi dali izraza vsem občutkom, ki so jih navdajali. Ena sama misel jih je družila: gojili bomo lepo pesem, da jo ponesejo med naše ljudi, ker smo občutili, da nas ona druži v veselju in žalosti.

Odveč bi bilo govoriti in razlagati, v kakšnem razpoloženju so pevci večerjali in preživeli čas do napovedanega povratka v Maribor.

M. V.

ODGOVOR DRŽAVNE ZALOŽBE SLOVENIJE NA JAVNO VPRAŠANJE

Ko objavljamo odgovor DZS na zaključeno s tem razpravo o delu te ustanove, ker želimo, da se dokončno razčisti vprašanje odgovornosti za pomanjkljivosti, ki razburjajo naše šolske delavce.

Uredništvo

»Prosvetni delavec« je v 17. številki t. l. naslovil na podpisano podjetje javno vprašanje v obliki, ki se ji čudimo in s trditvami, za katere pisec že v naprej pripija, da nimajo opravičila.

Ne mislimo se opravičevati, pač pa postreči piscu z dejstvi, da bo spoznal svojo nepoučenost.

S šolsko mladino, ki so jo sprejele šole v svoje učilnice, je res treba predelati učni načrt. Toda, če je ta učni načrt sam v predelavi in bo bistveno izpremenjen, mislimo, da ni treba preveč bistrosti za zaključek, kako težko smo se odločili za tisk knjig, ki so lahko neuporabne in obležje v skladiščih. Da so se posamezni učbeniki, (n. pr. Četrta čitanka), pri katerih so pisci že morali upoštevati predvideni novi učni načrt, zakasnil, mislimo, da bo vsakomur razumljivo. V bodoče bodo v osnovni šoli odpadli vsi učbeniki razen čitank in računic, zato tudi nismo ponatisnili Zgodovine, Zemljepisa in Prirodopisa, čeprav smo dobivali neprestano opomine, zakaj teh knjig na trgu več ni. Lahko bi ponatisnili n. pr. Zgodovino za osnovne šole, prodali bi jo zaradi velikega povpraševanja takoj, če bi gledali samo na komercialno plat, kakor se nam očita, in ne bi imeli pred očmi dobrobit šolske mladine, za katero se tudi učni načrti popravljajo in popravljajo, z njimi se menjajo tudi učni pripomočki, vse pa z edinim namenom, čim uspešneje in čim lažje privedi šolsko mladino do lepših in trajnejših uspehov.

Nekaj šolskih knjig je v delu še pri avtorjih (Dr. Leon Žlebnik: Zgodovina pedagogike, dr. Helena Stupan: Nemška gramatika, Dora Vodnik: Nemška vadnica, IV. del, dr. Anton Grad: Angleška vadnica, IV. del, dr. Anton Grad: Francoska vadnica, IV. del, Ludvik Gabrovšek s soavtorji: Aritmetika in algebra za viš. razrede gimnazij, Jože Zabkar: Kemija za niž. razr. gimnazij itd.), ker so prezaposleni ali pa so recenzije zahtevale toliko popravkov pri njihovih rokopisih, da jih niso mogli izvršiti v objavljenem roku (M. Zgonik: Zemljepisni pregled zemlj. I. in II. del, Dora Vodnik: Nemška čitanka). Navedeni učbeniki so bili že pregledani od ocenjevalcev in predloženi Svetu v odobritev, pa jih je ta na svoji seji junija meseca t. l. dal v ponovno recenzijo. Junij mesec pa je bil prav zadnji rok za tiskarne, da bi lahko izvršile delo

Zabeležiti pa je treba, da so bili tako na koncertu kot pozneje na družabnem večeru sekretar komiteja, predsednik OLO, predsednik Sveta za prosveto in kulturo, predsednik MLO in vsi vidni prosvetni delavci iz okraja. Vse to zboru dokazuje, da je razumevanje forumov v ljutomerskem okraju za prosveto dejavnost izredno veliko.

Zbor se najtopleje zahvaljuje vsem forumom, ki so pri izvedbi turneje pomagali ter moralno in finančno podprli njegovo delo. Člani zbora se zavedajo pomembnosti svojega dela in jim je ta pomoč najmočnejša pobuda za nadaljnje delo.

Kljub težavam okrog novih učnih načrtov, poostrenemu načinu ocenjevanja in prezaposlenosti nekaterih avtorjev smo za tekoče šolsko leto pripravili šolam 82 učbenikov, kar gotovo ni malo. Če upoštevamo zgornja dejstva in pa še to, da so bile tiskarne zasedene z drugim nujnim delom (Okroglica, Kočevje), kar je ustavilo tisk šolskih knjig za nekaj tednov, mislimo, da nam javnost mora opravičiti zakasnitev nekaterih šolskih knjig in bo obsodila trditve pisca članka, da Državna založba Slovenije temeljito izrablja monopolni položaj (ki si ga kot podjetje nikdar ne lasti!) in računa enostavno: kadar koli bo izšlo, v promet bo šlo.

Glede cen šolskih knjig pa bo stanje mogoče pojasnilo tole:

Računica za 3. razred osnovne šole, naklada 20 000 izvodov, 8 pol. Proizvodni stroški na izvod 54,30 din, amortizacija, akumulacija in režija 5,70 din. Polna lastna cena založbe znaša 60.— din. K tej ceni je prištet maloprodajni rabat, v katerem so vključeni tudi stroški za razpošiljanje knjige, tako da je maloprodajna cena te knjige 80.— din. Mi pa nudimo na to prodajno ceno knjigotroški mreži 15% rabata.

Prva čitanka, naklada 30 000 izvodov, obseg 10 pol, večbarvni ofset tisk. Prodajna cena bi bila 207.— din, vendar je bila znižana s subvencijo Sveta za prosveto in kulturo LRS in s subvencijo DZS na 160.— din.

Aritmetika in algebra, II. del, naklada 2500 izvodov, 7 pol. Prodajna cena bi bila 368.— din, vendar je bila s subvencijo DZS znižana na 120.— din.

Iz gornjega je razvidno, da cena knjigi za manjše naklade nesorazmerno raste in dosega pri nekaterih šolskih knjigah ceno, ki je kupcu težko dosegljiva. Zato DZS vsa svoja razpoložljiva sredstva, ki jih črpa iz vse svoje dejavnosti (papirnica, tiskovine itd.), uporablja za pocenitev predvsem šolskih knjig, kar kaže tudi navedena primera. In takih primerov je veliko. Za visoko ceno učbenikov torej ne zadene krivda

Nadaljevanje na 8. strani

(Nadaljev z 2. strani)

NAŠE POSEBNO ŠOLSTVO

Referat na plenumu združenj prosvetnih delavcev v Ljubljani

za prosveto in kulturo, kakor tudi Združenja defektologov, da se vzgajališče v Smledniku zamenja z vzgajališčem v Veržeju. Pred realizacijo teh sklepov pa je prišlo do raznih trenj pro in contra in se je ta zamenjava zavlekla.

Leta 1948 je bilo ustanovljeno Dekliško vzgajališče v Višnji gori, v prostorih nekdanje Auerspergove graščine, pred vojno pa okrajnega sodišča. V preteklem letu je imela ustanova 66 gojenk od 14. do 18. leta iz vse LRS. Večina gojenk prihaja v vzgajališče zaradi moralne ogroženosti in nemoralnih prestopkov ter tatvin. Vzajališče ima osnovnošolski oddelk in strokovno šolo. Za poklicno usposabljanje ima ustanova šiviljsko delavnico, kjer lahko zaposlijo 30 gojenk, poleg tega pa ima tudi gospodarsko, vrtarsko in gospodinjstvo skupino, v zimskem času pa se usposablja gojenke v krožkih za ročna dela. Ustanovitvi pa bo treba predvsem še nekatere obrtne delavnice, primerne za žensko mladino, ker sama šiviljska učna delavnica ne zadošča. V načrtu je ureditev ročne tkalnice, kjer naj bi se dekleta usposobila za polkvalificirane tkalke, kar bi jim omogočilo lažjo zaposlitev v tekstilni stroki.

Poleg težekega prevzgojnega dela s temi gojenkami, pa ima ustanova še mnogo drugih težav. Učna šiviljska delavnica ima premalo naročil, zaradi česar imajo gojenke premalo priložnosti, da bi se doobra izučile šiviljske stroke. Težko je najti primerna mesta za zaposlitev gojenk po odpustu iz zavoda, posebno za brezdomke, ker zanje ni

mogoče najti primernih stanovanj in nadzorstva. Zaradi majhnega števila učiteljic-vzgojiteljic v tem zavodu, vsega jih je samo 5, so tako obremenjene z delom, da žrtvujejo tudi vse počitnice.

Tudi stavba sama, ki je bila med vojno požgana in pred otvoritvijo vzgajališča adaptirana, še danes ni dogotovljena. Zadnji investicijski kredit je bil dodeljen pred 4 leti. Neometano zidovje in glavni vhod z ostanki nekdanjih sodnijskih vrat, napravljata vtis zanemarjene stavbe.

Jeseni 1948 je bilo otvorjeno tudi Vzajališče v Podsmreki pri Višnji gori, namenjeno vzgoji zanemarjenim deklicam osnovno-šolske starosti. Nastanjeno je v manjši stavbi podeželskega gradiča, ki ga je med obema vojnoma bogat ljubljanski meščan preuredil za svoje letno bivališče. Od njega ga je leta 1948 odkupilo prosvetno ministrstvo. Prezidano in dograjeno ni bilo. Ves čas svojega obstoja se je moralo boriti za svoj materialni obstanek. V preteklem šolskem letu je bilo v štadiju razformiranja, danes je prazno.

Na praznik republike 1949. leta je bilo otvorjeno Vzajališče v Veržeju, sprva namenjeno vzgojno ogrožani in zanemarjeni mladini obeh spolov do 14. leta, toda že naslednje leto pa samo za tisto moralno ogroženo in izprijeno mladino obeh spolov do 16. leta starosti, ki je sposobna, da se šola na nižji gimnaziji.

Stavba vzajališča v Veržeju je bila med vojno demolirana in delno porušena, ker je stala v neposredni bližini sovjetsko-nemške fronte ob

Muri. Leta 1949 je bila popravljena, nadzidana in na novo opremljena. Sredstva za to so se dobila deloma iz rednega proračuna, deloma pa iz dohodkov lastne ekonomije. V primerjavi s stavbami drugih vzgajališč je to najboljša, pa tudi najbolj opremljena ustanova.

Vzgajališče v Veržeju ima popolno nižjo gimnazijo s kapaciteto 100 v petih oddelkih z normalnim predmetnim poukom. Dosedanji učni uspehi na tej ustanovi so pokazali, da se moralno ogrožani in izprijeni otroci lahko uspešno šolajo tudi na nižji gimnazijski stopnji v okviru posebne vzgojne ustanove in da so intelektualno sposobni doseči prav toliko, kakor normalni otroci.

Toda vključ vsemu temu je vzgajališče v Veržeju danes močno ovirano v svojem razvoju. Neprimerna lokacija mu ne daje možnosti, da bi razvil svojo pedagoško dejavnost tudi v smeri vzbujaanja zaposlitvenih interesov, političnega izobraževanja in predpoklicnega usposabljanja. Pri mnogem zanemarjenem otroku je že toliko zamujenega, da bi se morale učno vzgojne in poklicno izobražbene poti čim tesneje združiti. Potrebno je hitro in intenzivno ukrepanje. Tega pa vzgajališče v Veržeju ne more in je nujno potrebna sprememba lokacije.

Leta 1951 je bilo ustanovljeno še eno Vzajališče v Planini pri Rakeku za 50 osnovnošolskih otrok. V ustanovi so štirje razredi osnovne šole, kjer se šolajo in vzgajajo vzgojno zanemarjeni otroci do 14. leta starosti. Stavba vzgajališča je bila do leta 1951 bivša obmejna karabinerska postaja, ki jo je imela v upravi vojaška oblast. Po zadnjem

obvestilu je vojska anulirala prvotno odločbo o iskoriščenju stavbe, ki jo je izdal OLO Postojna. Vojaška oblast sedaj stavo prodaja, uprava vzgajališča pa okleva »ali se izplača odkupiti stavbo« in živi v dilemi »od danes do jutri«.

Iz teh podatkov lahko zaključimo, da so naša vzgajališča (razen Veržeja) nameščena v takih stavbah, ki so preje služile različnim namenom (gradovi, sodišča, karabinerske postaje) in ki so oddaljene (razen Smlednika) od večjih kulturnih in industrijskih središč. Tako pri njihovi lokaciji, kakor izbiri stavb niso odločale pedagoške, zdravstvene in socialne politične potrebe, ampak le razpoložljive prazne stavbe, ne glede na to, kje so bile. Naša vzgajališča torej niso samo nespodobna sprejeti vso moralno ogroženo in zanemarjeno mladino v prevzgojo, ampak tudi najtežji pogoji prevzgojajo pod tistih 10% te mladine, ki se nahaja pod njihovo streho.

Problematika posebnega šolstva

Take so ustanove našega posebnega šolstva, tako delajo in take so njihove težave. Tako bomo sedaj tudi mnogo lažje razumeli tiste zahteve in potrebe, ki so jih tako posamezna učiteljska društva, kakor tudi združenje defektologov že večkrat postavila v različnih oblikah in ki jih v zadnjem delu svojega referata strnjeno podajam.

Razvoj omrežja posebnih vzgojnih ustanov in sploh reševanje te problematike zahteva daljše razdobje, močnejše zanimanje in poučenost javnosti, mobilizacijo večjega števila strokovnih delavcev in zelo izdatna finančna sredstva za investicije.

Močno bi se približali rešitvi problema rehabilitacije in resocializacije psihofizično abnormalne in socialno ogrožene, oziroma zanemarjene mladine, ako se bo v bodočih desetih letih predvsem razširilo omrežje PVU.

Za mentalno nerazvite in zaostale otroke ter mladino potrebujemo prvenstveno zavode za učence s podeželja. V teh zavodih naj bi bilo prostora vsaj za 1000 novih gojenec. To bi dosegli na ta način, da reformira Ljubljana Vzgojni zavod Janeza Levca v rehabilitacijski center, dalje tako, da bi začeli s postopnim odpiranjem zavodov s kapaciteto od 80 do 100. Sprejem gojenec naj bi bil omejen na področje enega ali dveh okrajev. Tako teritorialno kombinirani okraji naj bi organizirali tudi delovne domove za imbecilno mladino s povprečno kapaciteto 60 oskrbovancev.

Na področju vzgoje in izobrazbe gluhih, je treba Zavod za gluho mladino razširiti tako, da bi mogel sprejeti do 250 gojenec in da bi imel poleg tega, kar že ima, še oddelke za duševno zaostale gluhe, za slušno vzgojo otrok od četrtega leta dalje in da bi se učne delavnice še bolj razširile. V okviru sedanjega zavoda pa je to nemogoče zaradi česar je treba takoj misliti na zidavo novega zavoda za gluhe. V ta delokrog spada tudi ustanovitev logopedskih ambulant pri vseh zavodih za duševno zaostale otroke in to najprej v večjih mestih.

Na področju vzgoje in izobrazbe slepih so najbolj aktualne učne delavnice v zavodu za slepo mladino. V ta delokrog pa tudi spada ustanovitev posebnih oddelkov za slabo

Nadaljevanje na 8. strani

V ŠOLI PRI BBC

B. B. C. (= British Broadcasting Corporation — britanska radijska družba) je letos v avgustu že drugič priredila za svoje poslušalce v Evropi poseben tečaj angleškega jezika (poletna šola B. B. C.) v Londonu. Tistim, ki se uče angleškega jezika v oddajah »English by Radio«, je znano, koliko skrbí posveča angleški radio prav jezikovnemu pouku. V tesni naslonitvi na tradicije Oxforda angleški radio v svojih oddajah ne samo poučuje in posreduje najčistejšo angleščino, marveč daje navodila in učni material številnim radijskim postajam in šolam po vsem svetu. Tudi slovenski pouk angleškega jezika v našem radiu zajema v glavnem iz tega vira.

Skupini kakih 30 udeležencev tečaja iz 12 evropskih držav sem se po srečnem naključju mogel pridružiti tudi podpisani. Moj prvotni namen je bil le obisk sorodnikov, ki žive v Walesu. Denarna podpora, ki mi jo je naklonil deloma republiški odbor sindikata prosvetnih delavcev, deloma slovenjgraški okrajni odbor, pa mi je omogočila tudi udeležbo na tem tečaju. Poleg mene sta bili tu še dve hribovski dekletici, ki sta bili tuš Tečaj je bil zelo dobro pripravljen. Organiziral in vodil ga je Mr. R. J. Quinault, ki sestavlja program za oddaje »English by Radio« in je znan poslušalcem radija tudi po svojih člankih v biltenu »London Calling Europe«. — Nastanili so nas v zapadnem delu Londona v Westfield College, kjer so se v predavnicah vsilila tudi predavanja in sestanki. Razdelili smo se v skupine po 8 do 10 ljudi. Jugoslovanska trojica je bila v skupini s tremi Nordijci (en Šved, en Norvežan in en Finac). Nisem se ugotovila vzroka, zakaj je bila prav združitev jugoslovanske in nordijske skupine, ki jo je pogodil Mr. Quinault, tako posrečena. Kajti harmonikalni smo odlično. Nordijci so ves čas zatirali, da najbolje in najlažje razumejo Jugoslovane, pa tudi mi smo se radi družili z njimi. Vsak dan smo imeli po dve predavanji, ki sta bili obvezni za vse udeležence, in en sestanek po grupah (group-meeting). Zelo uspešni so bili zlasti sestanki. Našega je vodil že imenovani Quinault. Na teh sestankih smo interpretirali tekste iz novejšje angleške literature, vadili izgovarjavo na osnovi posebnih tekstov, ki so jih pripravili v ta namen in študirali metode jezikovnega pouka na magnetofonski trakovi. Seveda je bilo pri teh urah dovolj prilike za splošno konverzacijo. Naj omenim še, da smo prebrali skupaj tudi Sheridanovo »Solo za obrokovanje«. — Sestanki so bili zelo plodni za vse udeležence in so dali mnogo pobud za delo v šoli. Voda naše grupe je široko razgledan človek, ki je v razgovorih vedel mnogo zanimivega povedati tudi o sistemu dela v britanskih srednjih šolah.

Drugi del našega programa so tvorila predavanja za vse udeležence. Zaradi pesterosti po vsebini in vsebini navajam nekaj naslovov teh predavanj: Angleški jezik, ki ga učimo (R. J. Quinault). Dvojezični pouk (Dr. T. Walton). Pouk samo v angleščini (Miss V. H. Huggins). Ena lekcija v našem študiju (Miss T. A. Tombs). Metoda jezikovnega študija v krožkih (Diskusija). O angleškem značaju (George Canvada). Sedem smeri v angleškem gledališču (Margary Withers). O britanski televiziji (Wolf-Murray). Razvoj britanskega filma (Baynham Honri). Sodobne smeri v angleškem romanu (Christopher Dilke). Britanski tisk (Gavin Gray) itd. Mimo takih predavanj je bilo nekaj ur posvečenih tudi zgolj diskusiji, ki je dala organizatorjem tečaja dovolj pobud, nasvetov in navodil za izpopolnjevanje radijskih oddaj, ki so v zvezi z jezikovnim poukom. Tako smo jugoslovanski predlagali časovno izpremembo oziroma dopolnitev oddaj, več konverzijskih tekstov in tekstov iz sodobne angleške literature. V predavnicah smo imeli ves čas trajanja tečaja na ogled vse važnejše strokovne knjige in beletrijo. Videli smo, da imajo Angleži obilico knjig za šole, lažjih tekstov in beril, ki bi jih mogli s pridom uporabiti tudi naše šole. Toda križ je v devizami in prav zato naša intervencija pri jugoslovanskem konzulatu v tej zadevi ni uspela. Dobili smo pa obljubo za prihodnje leto. Vsekakor bi bilo dobro, da strokovnjaki po naših šolah tudi mislijo na to. Naše jezikovne vadnice so še vedno pretežke, to vemo vsi, ki poučujemo jezike. Prideti komaj do polovice knjige v enem letu. Zato je poučevanje še vedno preveč dolgo. Izmisliti in izdati knjigo, ki jo bodo učenci potrebovali, da bi bilo uporabno izkustva, ki jih imajo tudi na tem področju in vnesti tudi v naše šole, kar se da prilagoditi. Seveda je ves naš jezikovni pouk potreben temeljite reforme.

Naš program je obsegal še tretji del: ogled znamenitosti Londona. Vsak dan je bilo celo popoldne določeno v ta namen.

(Nadaljevanje z 4. strani)

vidne pri osnovnih šolah, pa tudi samostojne posebne šole za izobražbo slabovidnih.

Pri vzgoji in izobrazbi invalidnih otrok je najnujnejše, da se že obstoječi zavod premesti in poveča, da bo možno ustanoviti tudi posebne oddelke za nepokretno invalidno mladino predvsem na napraviti take učne delavnice, da bo možno res kvalitativno učno vzgojno in izobražbeno delo.

V pogledu vzgoje in izobrazbe moralno abnormalne mladine pa bo treba najprej premestiti slabo locirana vzgojišča v neposredno bližino gospodarskih in kulturnih središč, preskrbeti kredite za tiste adaptacije, ki so nujne, razširiti že obstoječe učne delavnice in jih opremiti s primernimi orodjem, stroji in mojstri, izpolniti učila, knjižnice, telesnovzgojno opremo in vzgojila. Odpreti bo treba tudi nove zdravstveno-vzgojne zavode za psihopatsko mladino in za nevrotike.

Za podrobno obravnavanje te problematike ter za načrtno izdelavo posameznih konkretnih akcij do vseh podrobnosti pred neposrednim pričetkom realizacije bi bilo umestno v okviru republiškega združenja defektologov obnoviti posebno komisijo za izpopolnjevanje posebnega šolstva, ki naj bi bila stalna in ki naj bi člane združenja periodično obveščala, koliko je napredovalo reševanje posameznih problemov.

Kader za posebne vzgojne ustanove

Za izpopolnjevanje kvalificiranega kadra za posebne vzgojne ustanove je treba omogočiti redni in izredni

men. Deloma je bil ta del programa, ki smo ga sprejeli z največjim navdušenjem, praktično dopolnitev tega, kar smo sišali pri predavanjih. Tako smo na teh sprehodih po Londonu imeli priliko obiskati gledališče (šola za obrokovanje), prisostvovati nekaj časa oddaji v televizijskem študiju in bežno pogledati v kompliciran aparat britanske radijske družbe, ki je nameščena v štirih velikih študijih na različnih krajih Londona. Tudi po muzejih, galerijah in drugih znamenitih zgradbah Londona in sprehodih v okolici (Kew Garden, Windsor Hampton Court itd.) smo imeli skrbno pripravljeno vodstvo.

Na družabnih večerih (social evenings) smo spoznali nekaj znamenitih nameščenecv britanskega radia. Zaključni družabni večer, na katerega smo povabili tudi nameščence jugoslovanske konzulata v Londonu, je potokele v zelo veselim razpoloženju, h kateremu je

RAZGOVORI Z UČITELJI

Med zelo delavne prosvetne delavce spada vsekakor tudi naša Mimi Kosova, ki je v službi v Hiraščah. Poleg drugih zanimivosti pri delu v šoli in izven nje je povedala tudi:

— Čemu me seveda vzgoja in poučevanje naše mladine? Ne da se odgovoriti z eno besedo. Lepo je biti med mladino, ki hrepeniš po čaka kajdaj kmaj bo učitelj kaj novega in lepega povedal.

— Ze v prvem razredu osnovne šole sem se odločila za ta poklic. Igrala sem se šole, učenci so mi bili domači stoli. Oče mi je naredil tudi tablo. Precej velika je bila in tudi stajalo je imela. Nešto uric sem se igrala — pisala in seveda tudi kričala. Moja šola je postala kmalu »prava«, kajti tabla je zamikala tudi mnoge moje vrstnike. Stoli so postali šolske klopi, v katere so sedli pravi učenci. Igra se je nadaljevala tudi na poti v šolo, ko so otroci korakali proti šoli in ponavljali poštrevanko.

Res so hitro minila leta in takratne otroške želje so se začele počasi uresničevati. Tisto otroško gledanje na učiteljski stan je seveda dobilo drugo, globljo obliko. Prvič je prišla do izraza nadvse važna vzgojna stran učiteljevega dela. Hospitiranje, stalno poglabljanje v učno snov, zboljevanje metod, spoznavanje otrokove duševnosti, vse to je ne nehotno potrdilo kako sila odgovoren je ta poklic. Vem, da imam pred sabo živ material in da je vsaka izrečena beseda važna in je treba, da je premišljena. Zato se mi zdijo take besede za učitelja neka vodilna tala misel:

— Če hočeš druge učiti, sam svoje znanje preglej, če hočeš duge voditi, sam sebe obvladaj najprej.

Take ure, ko učitelj začuti toplino otroške bližine, ko čuti, da so otroci

Učila za oblačilno stroko

V vajenskih šolah za oblačilno stroko so prav tako potrebna učila, kakor za ostale stroke. Dolžnost slehernega predavatelja je, da tak učila dobi. To je njegova naloga, ne pa naloga šole, ker on za svoj predmet pač najbolje ve, kaj potrebuje. Pogosto bo tak zbiralec učil naletel na ovire, ki bodo videti kar nepremagljive; pa vendar jih bo premagal, če bo zbiral ta, na videz skromna učila z vsjo prizadevnostjo. Začetni mora seveda sam. Stopil bo morda do krojača ali šivilje in ju poprosil naj mu poklonita različnih ostankov krojenja — morda da hranita tudi kakšno odvisno vzorčno kolekcijo. Ali si moremo zamisliti bolj stvarnih učil, kakor teh, ki prihajajo naravnost iz delavnice, v katerih učenci žive in delajo?

Ko bo učitelj dobil prve vzorce surovin, prej in tkanin za učila, bo kmalu ugotovil, da bodo učenci bolj obvladali tisto snov, katero je podprl z različnimi vzorčki — torej z učili — in da tisto, za katero ni imel učil, ne obvladajo. ali pa imajo o njej docela napačne predstave. Tako bo vadil še večjo potrebo po zbiranju vzorcev in bo tudi svoje učence navajal k temu. Sprva se bo v učencih pojavil odpor proti temu delu in prav takrat ne bo smel popustiti. Kmalu se bodo učenci z vneto lotili zbiranja, med seboj si bodo vzorce izmenjavali in tako dopolnjevali svoje zbirke. Zgodilo se bo tudi, da bodo na tihem tekmovali, kdo bo imel najbolj pestro in kdo najlepše izdelano zbirko. Tako bo zbirke bodo seveda nepopolne in ne bodo tako lepe, kot bi jih bilo v učni delavnici in naše tekstilne tovarne. Večina delovnih kolektivov bo stvar pravilno razumela in pripravičen sem, da bo predavatelj dobil vse predviti in ni dvoma, da si bo kmalu utrla pot k našim mladinskim pevskim zbornicam, za katere bo prošil. Naj navedem samo primer tekstilne tovarne »Indu-

precej pripomogla naša jugoslovanska trojica. Prispevala je — po mnenju gostiteljev — najboljše točke tega programa (klavirske točke, narodne plesne in uspešno improvizirano recitacijo o »Marici, ki si je stakla in sešla obleko — narodno nošo). Naši kolegi iz Reke, ki je predvajala zadnjo točko, so prav vsi udeleženci čestitali, le Italijani so trdovratno molčali in brez besede zapustili dvorano. Prav tiste dni namreč so se začele homatiije okrog Trsta, bilo je dva dni pred govorom maršala Tita v Okroglic. Ko smo pri večerji hoteli navezati razgovor z nekim učiteljem iz Benetk, je kmalu prekinil razgovor z besedami: »Čprav smo si sosedje, smo vendar zelo daleč drug od drugega.« Razumeli smo. Italijani niti na družabnem večeru v tujni niso mogli skriti svojega sovražnega soviniščenega stališča do nas Jugoslovancev.

Tečaj je trajal 14 dni.

—sl

vsil em, so pa najlepše in dajejo željo, da se spet povrnejo ali pa vzdih čez, zakaj je že minila ura. Res, da je postavljen čisto pred me trd oreh, ki mu je treba z vsjo silo streti naprej lupino, da bi dobil jedrce, ki so tako zmagali. Ako bodo moji učenci postali dobri in pošteni Slovenci, ki bodo vredni člani svoje domovine, jih bom vesela in to mi bo zadoščenje.

In če se še enkrat vprašam: »Čemu me veseli ta poklic?« Ne vem čemu. Nekaj je, kaj sama ne vem. Vem pa to, da če bi še enkrat izbirala poklic, bi izbrala prav tega.

Stariši dajejo prvo vzgojo — žal je to tako pomanjkljiva posebno na podeželju, ko se otroku nudi le delo in se starši preradi zavajajo: »Češ, delo ga bo izučilo!« Naj bi bili starši poučeni o vzgoji predšolskega otroka. Morda bi se o tem še predavalo dekletom in jih tudi navajalo na to, da bi pozneje mamice bolj opazovale svoje otroke in iskale nasvete za to. Če bi bil že temelj dober, bi tudi pozneje bilo lažje. Stik doma in šole bi tako postal večji.

Nujno bi seveda bilo, da bi se starši bolj zanimali za vzgojo in da bi bili pri vzgoji enaki ukrepi. Tu pa seveda zopet pridemo na sodelovanje.

Izven šole sodelujem v SZDL, v ZKS. Posebno pa me veseli delo pri KUD. Tam vodim igralsko skupino. Tudi s pionirji nastopamo. Imamo pa seveda težave, ker težjih komedij ne moremo igrati. To pa zato, ker nimamo ustrežajočega kulturnega doma, mladina vsa nima veselja, vsi niso talentirani in tako je treba mnogo truda preden se vsaj malo naredi. Vendar počasi prebijamo led in tisto, kar naredimo ali uprizarimo, je samo naše.

L. B.

platil» Jarše. Prošili smo jo, naj nam pošlje nekaj primerkov lanene in konopljene preje, predvsem pa polidzelke njihove predilnice. Dobili smo pošljiko, ki je pressegala vsa pričakovanja. Nobe-na tovarna učil ne bi mogla napraviti bolj preglednega učila za lanarsko predilnico kakor ta. Na dveh kartonih so sijajno prikazani vsi delovni procesi predilnice in ob vsaki fazi dela je pritrjen še kosček prediva, ki naj ponazarja shematsko skico izdelave preje. Ne trdim, da bi morala prav vsaka tovarna tovrstna učila tako pripraviti. Šoli je že pomagano, če ji tovarna nudi vsaj neurejen material, predavatelj pa si ga nato že sami uredijo in prilagodijo. Ista tovarna nam je poslala tudi pet albumov najrazličnejših lanenih in konopljenih tkanin. Vsaka tovarna bi morala vedeti, da ji taka »reklama« ne bo v škodo, marveč v korist, saj si s tem utrjuje domače tržišče. Ošlovnik Julij

★

RADOVAN GOBEC: MLADINA POJE DOMOVINI

Skladatelj Radovan Gobec je pred kratkim izdal obsežno zbirko pesmi za mladinske zbornice pod naslovom »Mladina poje domovini«. V njej je zbranih 29 pesmi, primernih za proslave državnih praznikov, Prešernovega dne, praznika mladosti ter za različne druge priložnosti. Nekateri pesmi so težje značaja in bodo po njih s pridom posegali izveščalniki zbori, večina pa se jih giblje v lahkem, neproblematičnem, pa vendar učinkovitem slogu. Ker v naši mladinski zborovski literaturi tovrstnih skladb ni primanjkuje in so zborovodje šolskih in drugih mladinskih zborov pred poslavlami vedno v zadregi, kje najbi priletno pesemsko gradivo, je treba novo Gobecovo zbirko vsekakor toplo pozdraviti.

P. K.

kjer so učitelji in vzgojitelji obremenjeni na teden z učnim in vzgojnim delom tudi po 50 in več ur ne glede na običajne dela proste dneve in praznike. Oni vrše svojo službo tudi ob nedeljah, ob državnih praznikih in počitnicah, poleg tega pa so obremenjeni še s suplaturami oboh ali kako drugače odsotnih tovarišev.

Preobremenjenost učnega in vzgojnega kadra pa nima posledic samo v kvaliteti dela, marveč tudi v zdravstvenem pogledu in stalnosti. Fluktuacija pedagoških delavcev je prav v vzgojalskih zelo razširjena. Običajni razlogi, ki jih navajajo učitelji v svojih prošnjah za premostitev so živčna utrujenost, zdravstveni razlogi, pomanjkanje časa za lastne družinske potrebe, prenaporno delo, brezizglednost, da se pedagoški kadri izpopolnijo, pomanjkljiva organizacija na splošno itd. To je dokaz, da je stališče tistih, ki trdijo, da je v vzgojnih ustanovah, posebej še v vzgojalskih, preveč pedagoških delavcev, napačno.

Vzroki, da je za delo v PVU premalo pedagogov, so gotovo tudi v tem, da so PVU med našimi prosvetnimi delavci na splošno zelo nepopularne, ter da se jih pretežno večina prosvetnih delavcev izogiba, ali celo boji. Posebne vzgojne ustanove pa so prav tako prosvetne ustanove in je zato dolžnost vseh prosvetnih delavcev, da se jim bolj približajo kot doslej. Upam, da bo ta referat k temu tudi nekaj doprinesel.

(Nekaj podatkov za to referat sem povzel iz toz. razprav inšpektorja tov. Pavčiča Marjana in dr. Skaberneta Bronislava.)

Vsem prosvetnim delavcem, šolam in gimnazijam!

SLOVENSKI KNJIŽNI ZAVOD V LJUBLJANI bo izdal prihodnje leto

PRIROČNI LEKSIKON

publikacijo, ki jo vsi že dolgo pogrešamo in nestrpno pričakujemo.

»PRIROČNI LEKSIKON« bo zajemal snov z vseh področij človeške dejavnosti in bo obsegal okoli 1000 strani knjižnega formata. Vseboval bo okoli 20000 pojmov, ki jih pojasnjuje nad 2500 slik, statističnih tabel, zemljevidov in barvnih prilog.

»PRIROČNI LEKSIKON« se bo po izboru snovi in ureditvi opiral na podobno izdajo »Sveznadarja«, ki izide v začetku prihodnjega leta v hrvaškem in srbskem jeziku. Vendar pa bo naš leksikon še bogatejši in bolj spopolnjen s podatki iz gospodarskega, političnega in kulturnega življenja Slovencev, z našo zgodovino in z našimi geografskimi pomembnostmi.

Založba bo omogočila nakup »Priročnega leksikona« po subskripcijski ceni, z možnostjo plačevanja v obrokih.

Prospekti in naročilnice bodo na razpolago v začetku prihodnjega leta v vseh knjigarnah.

SLOVENSKI KNJIŽNI ZAVOD V LJUBLJANI

IZ OBCNEGA ZBORA PIONIRSEGA ODREDA LIDIJE SENTJURČEVE V HRASTNIKU

Staršinstvo odreda se sicer ne more pohvaliti s posebno obilno udeležbo na zborovanju, saj so se ga udeležili le najboljši pionirji in predstavniki društev ter množičnih organizacij, ki se zanimajo za delo s pionirji, bilo pa je vsebinsko pestro in na vzpodbudno bogato. V uvodni besedi je skušal govornik podati pregledno sliko odredovih prizadevanj v preteklem letu, obenem pa pokazati nekatere pomanjkljivosti, ki jih kažejo ta prizadevanja in način, kako bi se dale te pomanjkljivosti odpraviti. Pionirje je opomnil na slovesno obljubo, ki so jo dali ob ustanovitvi odreda v šolskem letu 1950/51 svoji pokroviteljici, s katero ji zatrdjujejo, da bodo po svojih močeh sledili na njeni življenjski poti, ki jo odlikuje dosledna in nesebična borba za pravice delavskega razreda in na potrebo, da se vsaj na obnem zboru pomenijo, če so ostali tej veliki in zahtevni obljubi zvesti.

Ored je šel na zaključku šol. l. 1952/53 na papirju 210 članov, to je vse dijake nižje gimnazije v Hrastniku. V zvezi s tem ni bilo tako. Majhen del teh se je delo v odredu sploh ni zmenil. Če bi jih pogovorili in okrožnice njihovih starešin ne opozarjale na to, da so pionirji, da obstajajo neke dolžnosti, ki jih kot pionirji morajo izpolnjevati, bi sploh ne vedeli, da obstoja na njihovi šoli pionirska organizacija, in to delavna pionirska organizacija, ki jo Hrastničani zaradi njenih uspehov močno cenijo. Naj omenim samo nekaj teh uspehov: uspešno uprizoritev Jurčka, dobo obiskani pevski koncerti, 2 radijski oddaji, lepi uspehi pionirske teledavne vrste na okrajnem tekmovanju, 6. mesto šahovske skupine na republiškem tekmovanju in še kaj. Seveda to ni zaslug »zapekarjev«, ampak tistih najdelavnejših pionirjev, ki so prišli na občni zbor in ki so vse leto vestno izpolnjevali svoje dolžnosti, ki jim jih nalagajo pionirska organizacija, društva in klubi, v katerih sodelujejo.

Majhen prispevek k prebujenju njihove pionirske zavesti naj bi bilo mesečno pobiranje pionirskega novčica (50 para ali 1 dinarja mesečno) in pa misel na pionirsko razstavo ob zaključku šolskega leta, pri kateri naj bi sodelovale vse pionirske skupine od tabornikov do Foto kluba, ki je do sedaj najmlajša pionirska skupina. Oboje naj bi te pionirje vzpodbudilo, da so člani organizacije, ki si je zastavila lepo in hvaleško nalogo voditi ter usmerjati njihovo izvenšolsko delo in zabavo.

Ostrožnik Mirko

STROKOVNI UČITELJSKI IZPITI V LJUBLJANI

V času od 30. sept. do 10. okt. 1953 so pred komisijo za strokovne učiteljske izpite v Ljubljani uspešno opravili izpit za učitelja naslednji učiteljski pripravniki: Boča Milena, Ledina, Krško; Češnjevar Marija, Sela-Hilnje, Novo mesto; Strnad Julka, Zelenik, Kranj; Jaki Zofija, Klenovnik, Krško; Keglavič Alojzija, Ratje, Novo mesto; Mazovec Vida, Tajič vrh, Crnomelj; Robič Milan, Ajdovščina, Gorica; Gantar-Kempelje Erna, Straža, Kranj; Knap-Kolaj Albina, Idrija, Tolmin; Benulič-Zužek Fani, Knežak, Ilirska Bistrica; Kušan Karla, Ribnica, Kočevje; Vešič-Demšar Marina, Leskovec, Kranj; Sagan Neža, Zg. Rešica, Celje-okolica; Siraj Vera, Stična, Ljubljana-okolica.

V času od 2.—7. novembra 1953 so pred komisijo za strokovne učiteljske izpite v Ljubljani uspešno opravili izpit za učitelje naslednji učiteljski pripravniki:

Skoberne Vida, Kostanjevica ob Krki, Krško;

Lenič-Skumala Majda, Ljubljana-Prule;

Jogan Almira, Crni vrh, Gorica;

Bohinc Majda, Trstenik pri Kranju;

Zidarč Alojz, Kal nad Kanalom, Gorica;

Strancer-Besednjak Sava, Gorjansko, Sežana;

Slenc Savina, Zabice, Postojna.

POVERJENIKOM PREŠERNOVE DRUŽBE IN KNJIGARNAM

Konec meseca novembra bomo pričeli z razpošiljanjem knjig Prešernove družbe. Vsa sporočila oziroma naročila, ki bi jih prejeli po 20. novembru in bi jih ne mogli več upoštevati pri rednem ekspeditu, bomo izvršili na račun naročnika s tem, da bo doplačal k redni članarini 240.— dinarjev še 25.— din za odpremo.

Glavni odbor

»Prešernove družbe«

DRŽAVNA ZALOŽBA LRS